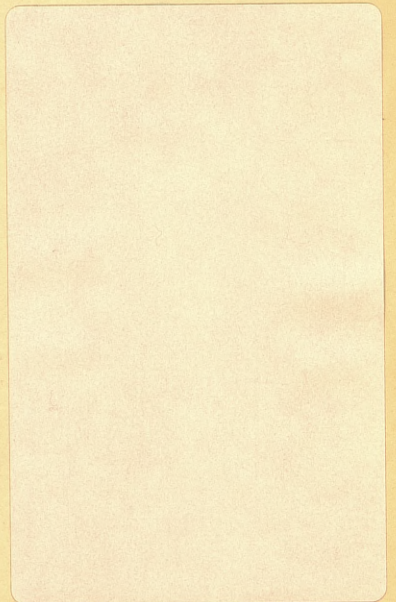
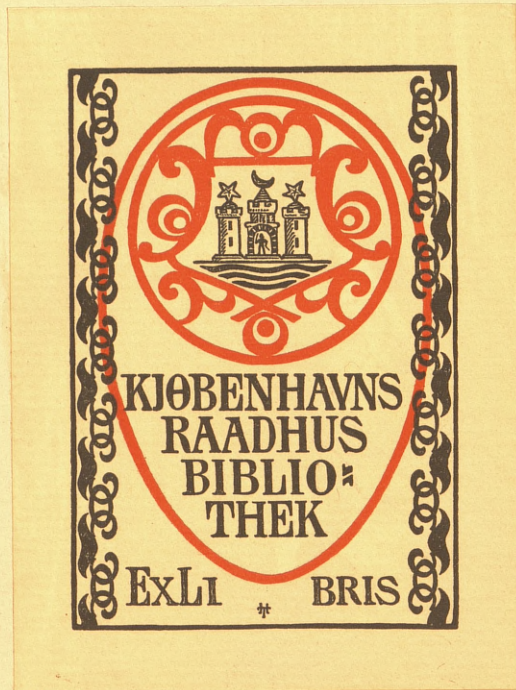

09.7708

5 09.771 122 94

MAG lbh

ex. 2

BESKRIVELSER

AF

INDKOMNE PROJEKTER

TIL

EN NY THEATERBYGNING

I

KJØBENHAVN.

TRYKTE SOM MANUSKRIFT.

KJØBENHAVN.

LOUIS KLEINS BOGTRYKKERI.

1871.

BESKRIVELSE

4
09.771

Be 94

16

INDKOMME PROJEKTER

III

IN NY THEATREBYGNING

ROSENBLATT

TRYKT FOR M. M. GRIFF

LAURENCE

3882

UDGIVET AF BOKHANSEREN

1871

Beskrivelse til Projectet mrkt. 6+8.

Motto: „Ultra posse nemo obligatur.“

En god Bygningstegning bør i Reglen, som en god Bygning, kunne tale for sig selv, og navnlig overfor offentlig beskikkede Dommere kunde det synes overflødig, at komme med lange Forklaringer. Dog, naar Programmet forlanger »en nøjagtig Beskrivelse ikke blot af de Materialier, som skulle anvendes, men ogsaa af selve Bygningen og Localerne«, er denne Fordring vel fremkaldt ved Erkjendelsen af, at den Opgave, som foreligger, er saa sammensat, at Konkurrenternes Forklaringer ville kunne, ikke blot lette Forstaaelsen af de enkelte Projecter, men ogsaa ved at undersøge de tekniske og økonomiske Betingelser, som bestemme den fælles kunstneriske Opgave, sætte selve denne i et klarere Lys.

For at løses maa Opgaven først udredes; det Arbejde, som er anvendt herpaa af Uheldige som af Heldige, burde, for saa vidt det har noget Værd, ikke være spildt, men komme det endelige Resultat til Gode. Kan dette ske lettere og fuldstændigere ved at Tegningerne ledsages af Forklaringer, er det rigtigt, ikke at lade den dertil givne Lejlighed ubenyttet, selv med Fare for at komme til at synes mere end nødvendigt vidtløftig.

Indledning.

Uagtet Programmet for Opførelsen af den nye Theaterbygning tilsteder en vis Frihed i Byggepladsens Benyttelse, indskrænker dennes Størrelse, Form og Beliggenhed dog i en betydelig Grad Valget af Hovedformen. Saaledes kan, for at tage et Exempel, den i flere nyere Theatre anvendte halvrunde ydre Form ikke anvendes, thi for ikke at se kullet ud, maa den slutte sig til en bred Scenebygning, men til en saadan er der ikke Plads. Samme Aarsag, Grundens Smalhed, vanskeliggjør ogsaa, om den ikke forhindrer, en omløbende Arcade. Byggepladsens aftagende Vidde mod Kongens Nytorv bevirker, at man, om ikke af anden Grund, saa for at bevare den til Scenen og Tilskuerpladsen nødvendige Brede bør holde sig saa langt tilbage mod Heibergsgade som muligt. Breden bestemmes nemlig af Fronten mod Kongens Nytorv, da det vel lod sig forene med de tilbørlige Skjønshensyn, at lade Bygningens Vidde aftage fra Fronten indad, men det vistnok ubetinget bør fraraades at lade den tiltage, eftersom dette vil opdages af og støde selv et mindre øvet Øje, men jo længere man kommer ud paa Kongens Nytorv, desto smallere maa Fronten blive.

Hovedfaçaden maa vende mod Torvet, thi kun fra Nord til Syd er der tilstrækkelig Dybde for Scene og Tilskuerplads; men tænkes disse saaledes beliggende, da kan en Façade mod Hôtél du Nord kun blive et Skjærbrædt og vil ikke give nogen Forestilling om Rumfordelingen i det Indre.

Altsaa, Theaterbygningen bliver en afgang firkantet Bygning med Front mod Torvet. Dog selv saaledes bestemt, kan Hovedformen naturligvis variere. For det Første rejser det Spørgsmaal sig, som Programmet har ladet staa aabent, om Magasinbygningen bør slutte sig umiddelbart til Scenebygningen, og Heibergsgade som en Følge deraf omlægges, thi sker dette ikke, vil Theatret komme altfor langt frem paa Torvet. Har Bygmesteren her frie Hænder, bliver Heibergsgade vistnok hvor den er; thi 1) ere Magasinerne bedre beskyttede mod Ildfare ved at ligge paa den anden Side Gaden, 2) er det fordelagtigt i arkitektonisk Henseende at kunne give hver af disse Bygninger sin Karakter, 3) vil Magasinbygningens Ydre, naar den skilles fra Scenebygningen, kunne gjøres tarveligere, 4) ville Schjellerups og de romerske Bades Brandgavle ikke give nogen heldig Baggrund for det nye Theater, 5) vilde Gadeplanen blive meningsløs paa dette Sted, 6) vilde man blive nødt til at omlægge den gennem Heibergsgade løbende Hovedkloak, 7) vil en Overbygning over Gaden, naar Magasinet indrettes fornuftigt, gøre Førselen til og fra Scenen næsten ligesaa bekvem, som om en Sammenbygning havde fundet Sted.

Er saaledes Theaterbygningen skilt fra Magasinbygningen, staa vi atter overfor to eller flere Alternativer. Enten kunne de store Sale, Scene og Tilskuerplads, hæve sig over de øvrige Rum med et højere Tag, eller et uhyre Tag kan i samme Højde spænde over hele Bygningen. Det Første ses paa mangfoldige Theatre, saavel tyske som franske; det Andet havde Schinkel foreslaaet for det af ham projecterede Hamburgertheater, dog det kom ikke til Udførelse af økonomiske Grunde, uagtet man forresten benyttede hans Plan. Det lader sig heller ikke negte, at den højere Midtbygning bedre udtaler Husets Indhold: den eller de større Sale omgivne af mindre Rum, end en slet og ret firkantet Kasse, især naar dennes Sider ikke oplives af Andet end Vinduer. Schinkels smukke Tanke, tør man vistnok sige, vilde, udført, have tabt sin bedste Virkning ved at Buerne skulde fyldes med Glas, thi selv om Forskjellen er mindre iøjnefaldende paa en Tegning, er den i Virkeligheden, som man har set det paa Vaticanets Loggier, meget stor.

Baade kunstneriske og økonomiske Hensyn tale da for en højere Centralbygning med om-løbende Fløje, om end disse i vort Klima have deres Ulemper paa Grund af Snefald. De kunne dog ogsaa frembyde visse Fordele, hvorom mere senere.

Da Bygningen skal vende sin Hovedfront mod Torvet, kunde og burde den her faae en rigere Udsmykning, medens man nøjedes med at give Sidefaçaderne en simpel stor Inddeling navnlig den vestre, som sees mest. Dog hvorledes skaffe en saadan Inddeling, dersom den store Mængde smaa Paaklædningsværelser anbringes her? Selv om man maskerer Højderne som i det nuværende Theater, blive Bredeafstandene mellem Vinduerne jo afhængige af Paaklædningsværelsernes smaa Dimensioner. Det Ønske rejser sig da af sig selv, at kunne lægge den store Masse enkelte Paaklædningsværelser ud mod Heibergsgaden, og at offre Bagsiden eller give den en fra den øvrige Bygning noget forskjellig Karakter, for at kunne bringe større Forhold og større Harmoni i Hoved- og Sidefaçaderne, som ses sammen fra Torvet.

At lægge de enkelte Paaklædningsværelser langs Scenens Bagside er ogsaa for saa vidt fordelagtigt, som Bygningen derved kan blive kortere, end om Skuespillernes Forsamlingsværelser (Foyers) anbragtes her, thi disse kræve selvfølgelig en større Dybde end Paaklædningsværelserne, som Gangen iberegnet ikke behøve mere end en halv Snes Alen. Nu ligge ganske vist begge Foyers bag Scenen; dog, var der Plads til at lægge dem paa Siderne, da vilde de neppe ligge mindre bekvemt, ja man kunde paa denne Maade faa begge nærmere Scenen, end om de lægges over hinanden som nu. Fronten mod Kongens Nytorv bliver i en Afstand af c. 100 Al. fra Heibergsgade noget over 60 Al. Af disse optages de 40 af Scenen, der skal have mindst Prosceniets dobbelte Brede (cfr. Cavo's: construction des théâtres og Contant's parallèle des théâtres, sidste Udgave med Text af Filippi. Paris 1860. A. Morel & Co.) Til Fløjene paa begge Sider bliver altsaa kun en halv Snes Alen tilbage, men denne Brede er utilstrækkelig til de forlangte Foyers, og man maa da enten opgive at have dem paa Siderne eller anbringe dem i fremspringende Partier.

Vælges dette Sidste da opnaas: 1) at hele Bygningen breder sig bagtil, skjønt Side-murene ere parallelle, den følger altsaa bedre Gadelinierne og benytter bedre Pladsen; 2) man vinder ved disse Fremspring det samme som ved de i Kjøbenhavns Byggelov foreskrevne brudte Hjørner, idet Fortouget ved Fremspringene nødes til at beskrive en Bue om Gadehjørnerne; (mod Torvet opnaas det Samem ved Anbringelsen af et Par Fodstykker til siddende Statuer); 3) endelig ville

disse fremspringende Partier i deres underste Etage kunne indrettes til dækkede, lukkede Underkjørsler, der bør findes saavel for Skuespilpersonalet som for den kongelige Familie, medens Publikum formentlig vil være bedst tjent med dækkede, aabne Underkjørsler.

Et Spørgsmaal af største Vigtighed for Theatrets hensigtsmæssige Indretning er upaatvivelig, hvor disse bedst anbringes. Det gjælder om at yde Fodgængerne den størst mulige Sikkerhed mod de fra- og tilkjørende Vogne og dog at gjøre Theatret fra alle Sider saa let tilgængeligt som mulig. Kunde man nu holde hele Vognfærseleu samlet paa Torvet, da vilde, det maa indrømmes, Fodgængerne uforstyrrede kunne komme over til Fortougene ved Flensburgs Gaard og à Porta, i værste Tilfælde vilde de kun generes af de faa Vogne, som skulde til Kristianshavn eller Kvarteret paa Gammelholm. Dog er en Façade paa 60 Al. eller den i denne værende Portik paa c. 40 Al. ikke for kort til Mængden af Vognene, og skæmmes ikke Hovedindgangen i den Grad ved Anbringelsen af de iøvrigt hensigtsmæssige Blik- eller Glasmarkiser, at man hellere bør vælge at anbringe Underkjørslerne paa Sidefaçaderne? Dette sidste anbefaler Raynaud i sin *Traité d'architecture* Pag. 401.

Murede Underkjørsler optage megen Plads, genere Fodgængerne, som forlade Theatret og tvinge mere end Markiserne Vognene til at holde i Række, sinke altsaa Færseleu.

Da det med Hensyn til dette Spørgsmaals Afgjørelse kan have sin Interesse at faa oplyst, hvor mange Vogne der møder ved Theatret, har Hr. Etatsraad Crone paa Opfordring velvillig ladet foretage en Optælling fra 10de Januar til Maanedens Slutning med følgende Resultat:

Tirsdagen den 10de Januar 27 Vogne, 7 Omnibusser.

Torsdagen den 12te — 46 — , 6 —

Fredagen den 13de — 30 — , 6 —

Løverdagen den 14de — 30 — , 6 —

Søndagen den 15de — 27 — , 6 —

Mandagen den 16de — 30 — , 5 —

Tirsdagen den 17de — 20 — , 5 —

Onsdagen den 18de — 38 — , 5 —

Torsdagen den 19de — 30 — , 6 —

Fredagen den 20de — 36 — , 5 —

Løverdagen den 21de — 35 — , 6 —

Søndagen den 22de — 31 — , 7 —

Mandagen den 23de — 25 — , 6 —

Tirsdagen den 24de — 25 — , 6 —

Torsdagen den 26de — 36 — , 6 —

Fredagen den 27de — 52 — , 6 —

Løverdagen den 28de — 20 — , 5 —

Det vil af denne Optælling, foretagen midt i Saisonen, medens et Stykke (Kongsemnerne) gaves for udsolgt Hus, fremgaa at største Delen af det theaterbesøgende Publicum kommer til Fods, at af de Kjørende mindst Halvdelen kommer i Omnibus og at der af Kareter og Droscher i Gjennemsnit møder 32, højst 52. Da Vognfærseleu altsaa ikke er betydeligere og det i arkitektonisk Henseende er fordelagtigt, at kunne have Bygningens Hovedindgang aaben og fri, foreslaas følgende Ordning: 1) at aabne Façaden mod Torvet for Fodgængere ved en Buegang i hvilken Queuen kan opstilles, 2) at anbringe Markiser foran de 2, maaske foran alle 4 Indgange paa Siderne, 3) at lade Omnibusserne, naar Stykket er ude, holde i Række foran Buegangen, 4) at lade de private Vogne holde i Række paa Torvet, Pladsen foran Hôtel du Nord eller i Tordenskjoldsgade, dog saa nær at de bekvemt kunne raabes op, og endelig 5) at anbringe et ophøjet Fortoug omkring en stor Lygte midt mellem Theatret og Hôtel du Nord, som et sikkert Tilflugtssted for Fodgængere midt i Vognfærseleu, saaledes som dette ses paa Pladserne i Paris f. Ex. foran den nye Opera.

Den omtalte Buegang vilde da i Forbindelse med den i Programmet ønskede Adgang til den frie Luft i Nærheden af det bedre Publikums Foyer kunne give Motivet til Hovedfaçaden mod Torvet: enten en Sejleportik paa en af Buer gennembrudt Underbygning eller en Loggia over Buegangen, som da enten kunde være aaben eller lukket for Enderne. Naar man i Projectet har

foretrukket det sidste Alternativ, er dette sket af følgende Grunde: 1) Dersom man vælger Søjleportiken med eller uden Fronton og lader denne dominere Underbygningen, da ville let med de Størrelser, hvorom her kan være Tale, Indgangsaaabningerne blive for smaa og ubetydelige, i ethvert Tilfælde vil man ikke kunne give Vestibulen det aabne frie Præg, som den gjerne burde have; 2) Vestibulen kan gjøre Fordring paa at spille en lige saa stor Rolle i Façaden som Loggien, thi den er vigtigere; 3) Loggien bliver hyggeligere og behageligere som Spadsereplads i vort Klima ved at lukkes for Enderne; 4) foran de 2 Endepartier lade Oehlenschlägers og Holbergs Statuer sig smukt opstille; 5) er det lettere at bringe Loggien i Harmoni med Sidefaçaden end den strænge fra Templet laante Fronton; og 6) er Loggien, det gode gamle Theatermotiv, yndet og anvendt, som af Oldtidens saa af Renaissancens store Mester.

At anbringe en større Fritrappel ud mod Torvet bør ubetinget fraraades da en saadan vort Klima er ubehagelig og stundom farlig at passere om Aftenen, den vil jo desuden kræve større Plads paa Torvet. Selv om man af æstetiske Hensyn kan ønske paa denne Maade at hæve Bygningen over Jorden, kræver Hensigtsmæssigheden, at Sokkelen gjøres saa lav som mulig. Dette Hensyn er ogsaa taget af de gamle Theaterbygmestere: Colossæets uhyre Masse har ingen Sokkel, man gaar lige ind i den underste Arcade, som kun er hævet 3 Trin over Gaden.

Beskrivelse.

Efterat i det Foregaaende de Hovedgrunde ere anførte, som have været ledende ved Valget af Hovedformen for Projectet, kan nu følge en nærmere Beskrivelse, der slutter sig til Programmets enkelte Paragrafer uden dog altid strængt at følge disses Orden.

I.

Af den indrømmede Byggeplads foreslaas benyttede:

De 2 Hjørnegrunde paa Gammelholm, der ligge imellem Østerkvarter Matr. Nr. 289 og 330 samt Heibergsgade, af Areal 3,710 □ Al. Disse Grunde tænkes bebyggede efter Kjøbenhavns Byggelov med $\frac{3}{4}$ af Arealet, altsaa c. 2782 □ Al.

II En Strimmel af Heibergsgade til Overbygningen c. 196 □ Al.

III & IV Af den forhenværende militære Højskoles Grund og Kongens Nytorv et Stykke paa c. 7,382 □ Al.

Det samlede Areal, som foreslaas bebygget, er altsaa 10,360 □ Al. o: 1640 □ Al. mindre end de tilladte 12,000 □ Al.

Frontlinien er ført 33 Al. tilbage fra Linien AB.

Heibergsgaden har faaet en Brede af 23 Al.

Linien AB paa Situationskortet er paa Situationsplanen betegnet ved de 2 store Lygter foran Theatret.

II.

Selve Theaterbygningen indbefatter 2 Afdelinger:

A. Tilskuerpladsen med Tilhørende,

B. Scenen med Udenoms- og Administrationslocaler.

Magasinbygningen derimod:

C. Værksteder, Magasiner, Bolig for en Officiant og Boutiker.

A. Tilskuerpladsen med Tilhørende.

1. Ved Loven af 18de Juni 1870 er det bestemt, at Tilskuerpladsen uden at medregne Logerne for Kongehuset og Hoffet, skal kunne rumme 1,700 Personer. Til denne Hovedfordring har Programmet føjet nogle mindre væsentlige, nemlig: 1) at der skal være 4 Rækker Loger

2) at disse føres helt ud til Ballustraderne og indrettes til højst 10 Personer, 3) at øverste Etage skal have unummerede Siddepladser, 4) at Konge- og Hoflogen anbringes nærmest Scenen, men at en større Loge midt for Scenen med Forværelse skal kunne benyttes af Hoffet ved festlige Lejligheder. Derimod er der givet Arkitekten frie Hænder med Hensyn til Anbringelsen af Parterret, og om han vil lade Balkonen (1ste Etage) springe frem eller ikke. Endelig fremhæves Nødvendigheden af overalt at kunne tydeligt se og høre.

Det indses let at Tilladelsen til at anbringe et staaende Parterre foran 2det Parquet gjør Fordringen til de 4 Logerækker illusorisk eller ubetydelig; thi 2det Parquet eller i ethvert Tilfælde Parquet-Sidelogerne, om saadanne anbringes, kan betragtes som 1ste Logerække og det turde da være et Spørgsmaal, om man foruden denne vil have 4 andre. Vælger Arkitekten længst tilbage og øverst i Huset at anbringe et større Amphiteater, som det findes i adskillige velindrettede nyere Theatre, da kan et saadant Amphitheater siges at omfatte 2 Etager, den ene skudt frem for den anden, saa at det ogsaa her bliver mindre klart, hvorledes Programmets Fordring skal ske Fyldest. Forlangendet om, at Logerne maa indeholde højst 10 Siddepladser, betinger en Logedybde af højst 5 Pladser, i alt Fald paa Siderne. Men kunne ikke Pladslogerne være mindst 1 Plads dybere? Det forlangte Forværelse for Gallalogen vil nemlig tvinge til enten at føre Corridoren i 1ste (og de øvrige?) Etager udenom dette og saaledes for denne ringe Sags Skyld forøge hele Bygningens Længde med Forværelsets Dybde, eller til at skyde dette ind i Logerækken som en Bagloge til 1ste Etages Pladsloge; men denne blev da meget flad naar den, Baglogen indbefattet, kun havde 5 Pladsers Dybde. Uagtet maaske adskillige Theatergængere ville savne de Behageligheder, som Pladslogens Bagloge frembyder, turde det dog være et Spørgsmaal, om denne ikke er en arkitektonisk Urimelighed, naar alle de øvrige Loger ingen Bagloger faa, og om ikke det ved Festforestillingerne nødvendige Forværelse let lod sig anbringe ved at opstille provisoriske Skillevægge i Corridoren, smykkede som Logen med passende Drapperier. Incognito-loger eller Loger med et lille Forværelse lade sig i alt Fald i 2den Etage lettest anbringe nærmest Scenen. Af Programmets Taushed maa man slutte, at Bagloger i det Hele ikke ventes; det vil ogsaa blive meget vanskeligt paa den givne Grund at skaffe Plads til dem, deres Indretning vil medføre ikke ringe Bekostning, deres Nytte (at afværge Træk) vil kunne opnaas ved en god Ventilation — kort sagt: de kunne maaske med Rette betragtes som en Luxus, vort Publicum fremdeles uden Skade kan undvære.

Da der saaledes om enkelte af Programmets Fordringer kan rejses Tvivl, og da dette ingen bestemte Angivelser indeholder, hverken om de Afstande, i hvilke man vil anse det for muligt at se og høre Skuespillet tilstrækkelig tydeligt, eller om de Dimensioner, man vil kræve for at kalde de forskellige Pladser tilstrækkelig rummelige, eller om disses Fordeling og dermed følgende Prisansættelse, og da det endelig af Programmet synes at fremgaa, at den ærede Kommission ikke har bestemt sig til at foretrække den ene eller den anden af de nuomstunder anvendte Typer for en Tilskuerplads, vil det neppe være overflødigt om Arkitekten søger at fremstille sin Opfatning af disse Spørgsmaal.

Ved første Øjekast kunde det synes, som om Bygmesteren maatte sætte Pris paa denne Ubundethed, thi han maa jo saaledes lettest kunne forfølge sin Interesse, den at gjøre Salen saa arkitektonisk skjøn som mulig. Ja! hvis overhovedet en moderne Tilskuerplads kan gjøres til Gjenstand for arkitektonisk Behandling, og hvis man ikke bagefter vil komme med Udsættelser af andre Hensyn eller af Lune. Semper fortæller i Beskrivelsen af det afbrændte Dresdenertheater, at en Parisertheaterdirekteur paa det Spørgsmaal, hvorledes en Tilskuerplads bedst indrettedes i akustisk Henseende, gav til Svar: »Faites votre salle aussi baraque que vous pouvez!« Hvad ligger der i dette paradoxe Raad? En Benægtelse af, at en moderne Tilskuerplads kan gjøres arkitektonisk, eller en Anvisning til at undgaa de almindelige svære monumentale Former i Dekoration som i Konstruktion, fordi de komme i Strid med Salens Hensigtsmæssighed og Bekvemmelighed? Ikke med Urette har man (blandt Andre Emile Trélat: le théâtre et l'architecte, Paris 1860) betegnet en moderne Tilskuerplads som en Opgave, der venter paa sin Løsning. Og dog maa man sige, at der er gjort overordenlig heldige Forsøg i denne Retning. Talen er her naturligvis ikke om de italienske Operahuse som San Carlo og la Scala med deres talløse Skuffer, ikke om umodne Forsøg paa at efterligne det antike Theater, ikke om raa Opstablinger af Logebalustrader paa

mesquine Jernsøjler, knap nok om iøvrigt talentfulde Forsøg paa at skjule de smaa Inddelinger under en storartet men temmelig meningsløs Dekoration f. Ex. i Parises store Opera. Skulde man anføre et Theater, som djærvt og træffende udtalte Nutidens Ideer overfor Oldtidens, da var neppe noget nærmere hertil end Theatret i Versailles, bygget under Ludvig den Sextende. Fordringen »at bringe Alle nær til Scenen« er her opfyldt ved at omgive Gulvet med en Mur der bærer frit fremspringende Altaner, over Muren en Søjlegang, der giver Plads til et stort amphitheatragtigt Galeri og paa den skønneste Maade danner Overgangen til Loftet. Dog Theatret i Versailles, skjønt temmelig stort, var kun beregnet paa at skulle kunne rumme Hoffet og dets Gjæster; sjældent vil derfor Arkitekten være saa heldig stillet, at han kan arbejde videre paa dette ypperlige Grundlag, som oftest vil han, naar Talen er om at bygge et større Theater, være tvungen til at gaa til de yderste Grændser for at kunne se og høre, og dog indenfor dette Rum at skaffe Plads til den størst mulige Menneskemængde, samt paa enhver Maade at rette sig efter dennes Vaner, Luner og Fordringer.

Og nu Akustiken! Hvor vigtigt det er at komme til en i denne Henseende heldig Løsning af Spørgsmaalet om Tilskuerpladsens Størrelse og Form, det indses let, naar man betænker, at en uheldig Løsning vil ikke blot vække en berettiget Misfornøjelse med den hele Nybygning, men ogsaa, hvis de fremkomne Mangler ikke lade sig afhjælpe, vil kunne medføre de betænkeligste Følger saavel for vor sceniske Konst som for Nationaltheatret og dets Bestaaen overhovedet. Kan der ikke spilles i dette Ords bedste Betydning paa det vordende Theater, da bliver Hensigten med det nye Hus fuldstændig forfejlet. Nu kan vel Ingen, selv ikke den mest erfarne Bygmester i denne Henseende give fuld Sikkerhed forud, men paa den anden Side gjælder det dog om mellem flere Muligheder at vælge, hvad der med størst Sandsynlighed vil føre til det bedste Resultat.

Det er noksom bekjendt, at et Skuespilhus og et Operahus, hvis de bygges for hver sin Konst, kræve forskjelligt indrettede Tilskuerpladser: at Operaen vil have en dyb, forholdsvis lav, Skuespillet derimod en kort og bred med en, om fornødent, større Højde. Dette gjælder da navnlig om de Theatre, som skulle rumme det størst mulige Antal Mennesker. Er dette ikke Tilfældet, eller skulle begge Konstarter forenes i samme Bygning, da kan der naturligvis mægles mellem disse modstridende Fordringer, men Hensynet til den Konst, for hvilken Huset nærmest er bestemt, vil og bør dog altid faa nogen Indflydelse paa dets Form. For Resten er der en indre Sammenhæng mellem Fordringerne til Højde og Dybde, thi den dybe Tilskuerplads kan nøjes med en mindre Højde og den korte kræver en større, for at man skal kunne se godt, hvad der foregaar paa Scenen. (Cfr. Lachez: *acoustique et optique*.) Kjøbenhavns nye Theater skal være baade Skuespil- og Operahus; den Menneskemængde, det skal kunne rumme, er endnu langt fra Maximum af, hvad navnlig et Operahus kan give Plads; men skal nogen Konstart begunstiges ved Bygningen, eller dens Interesser fortrinsvis varetages, bliver dette jo uden Spørgsmaal Skuespillet. Det maa da undersøges, hvilke Afstande almindelig anføres som forenelige med at høre og se godt, hvorledes disse stemme med vort nuværende Theater og med Projectet, samt hvilke Slutninger der lade sig drage ved Sammenligning med de nyere og bedre Theatre, som ere opførte udenlands.

Maximumsafstanden for at kunne høre og se godt varierer hos de forskjellige Forfattere, som have beskæftiget sig med Akustikens Anvendelse i Bygningskonsten, fra 75 til 50 Fod. (Cfr. Rhode's *Theorie der Verbreitung des Schalles für Baukünstler*, Wyat: *principles of a design for a theatre*, Filippi hos Contant. Vort nuværende Teater er 32 Al. dybt fra Tæppet til Bagvæggen.) Det ses altsaa, at den yderste Grændse for en reciterende Scenes Tilskuerplads er ikke langt fra at være naaet. Huset rummer kun 1400 Tilskuere og dog ere Pladserne yderst knebent afmaalte, selvfølgelig paa Grund af den ringe Brede. Gaar man nu ud fra, at der i alle Tilfælde bør lægges til Husets Brede, men at denne ikke vil kunne blive meget større end 32 Al., stiller Spørgsmaalet sig: hvorledes da skaffe Plads til de forlangte 1700?

Der er navnlig to Maader, paa hvilke et større Antal Tilskuere kunne anbringes i et forholdsvis mindre Rum. Den ene bestaar i, at Logerækkerne udvides for hver Etage, følgelig træde tilbage for hinanden. Paa denne Maade ere de paa Gulvet og i underste Logerække siddende Tilskuere nærmest Scenen, Logerne faa samme Brede hele Huset rundt α : 2—3 Rækker Siddepladser, men de i de øverste Logerækker siddende Tilskuere se og høre mindre godt; Huset indeholder en forholdsvis temmelig stor Luftmasse. Salens Form nærmer sig til en halv hul Kegle-

truncus, det flade Loft lægger sig som oftest uden arkitektonisk Forbindelse paa Keglen. Denne Form, som ganske vist er bygget paa en rigtig Tanke, synes dog nærmest fremgaaet af en Tendens til at ville efterligne det antike Theaters Præcinctiones og er meget anvendt i Tydskland f. Ex. ved det saa meget roste og for vort Theater som Model anbefalede Leipzigertheater. Undersøges imidlertid Dimensionerne af Leipzigertheatret, da vil man finde, at Afstanden fra Tæppet til Bagvæggen udvider sig fra 46 til 50 Al. sachs., og man kan da vel med god Grund betegne Leipzigertheatret som værende væsentlig et Operahus og, saa længe ikke fuldt paalidelige Angivelser foreligge, betvivle, at det egner sig til fint Spil.

Den anden Maade, hvorpaa man kan skaffe Plads, er ved at gjøre Fondlogerne gjennemgaaende dybe, at anbringe Fremspring, Balkoner, med ikke abonnerede Pladser foran Logerne i den eller de nederste Etager og endelig at udvide den øverste Logerække bagud i et Amphitheater. Denne Anordning, som var anvendt ved Theatrene paa Chateletpladsen i Paris, har følgende Fordele: 1) den er den mest rumbesparende, 2) den bringer ogsaa de øverste Logerækker saa nær Scenen som mulig, 3) den giver Gulvet i Sidelogerne større Fald end i Fondlogerne, hvilket er fornuftigt, 4) den tilsteder en Forbindelse mellem de lodret over hinanden anbragte Logerækker med de dem støttende Søjler og Loftet; dette kan blive en Slags Lydhimmel og uden Skade for Udseendet sænkes under Loftet i de øverste Loger. Paa den anden Side maa det indrømmes, blive Logerne af ulige paa sine Steder stor Dybde, og dette maa faa Indflydelse paa Pladsernes Anbringelse og Fordeling. Hvad der i høj Grad taler for at foretrække denne Form til det nye Theater er, at de ved den gamle Tilskuerplads foretagne Forandringer efterhaanden have nærmet den stærkt til denne Form.

Skulde man altsaa efter det Foregaaende opstille nogle Grundprinciper for Tilskuerpladsens Bygning, da synes de med al Respekt for andre Anskuelse dog at maatte blive: 1) Dybden bør udvides saa lidt som muligt, i ethvert Tilfælde ikke udover 75 Fod, maaske med Undtagelse af Amphitheatret i øverste Etage, 2) Bredden bør være den efter de lokale Forhold størst mulige, 3) Plads- eller Fondlogerne bør være dybere end Sidelogerne, 4) det dekorerede Loft bør afsluttes lodret over Logebrystningerne og disses Understøttelser.

Men foruden Hensynet til Afstanden fra Scenen, faar et andet Indflydelse paa Tilskuerpladsens Størrelse og Form: Hensynet til den nødvendige Størrelse for Siddepladserne. Vilde man her fordre, hvad man andetsteds navnlig i Operahuset har kunnet give, da behøves sikkert ingen lang Udvikling for at vise, at man med disse kom langt ud over Grændserne for at høre og se godt, hvorledes man end anbragte Pladserne. Der er klaget meget over de umagelige Pladser i det kongelige Theater, ikke blot over de lave Stolerygge, men ogsaa, og det med Grund, over Logernes Smalhed; paa den anden Side gives der Mennesker, som paa Grund af deres Lemmers Længde eller fordi de overhovedet ikke godt taale at sidde, klage selv der, hvor der ingen Grund er dertil. Overfor saadanne Klager gjælder det om, at have Angivelser i Tømmemaal at holde sig til af hvad man andetsteds har anset for tilstrækkeligt og passende. Lad os strax gjøre Afkald paa Haabet om, at kunne, ikke sidde, men ligge i polstrede Fløjels Lænestole uden at generes ved Berøringen med Naboer. Det vil ogsaa være rigtigt i vort demokratiske Samfund at gjøre Forskjellen mellem de bedste og sletteste Pladser mindre betydelig; dog paa de bedste Pladser bør man i al Fald kunne sidde mageligt og paa de sletteste ugenert.

Til Sammenligning med hvad man vil indrømme i det nye Theater, kunne benyttes deels de Maal som Pariserpræfekten i en Bekjendtgjørelse af 17de August 1862 (cfr. Gazette des architectes et des batiments 1864) har forlangt som Minimumsstørrelser ved fremtidige Theatre i denne By, dels de Maal, som findes i Programmet for den nye Opera sammesteds, tildels tagne fra den nuværende, endelig de Maal som haves i det kongelige Theater.

Pariser Præfekten forlanger:

for abonnerede Pladser (places de location) $17\frac{1}{4} \times 30\frac{1}{2}$ Tomme

for almindelige Pladser $17\frac{1}{4} \times 26\frac{3}{4}$ —

Langhaus havde for de bedre Pladser i Victoriatheatret i Berlin foreslaaet $19 \times 29''$; ved Opførelsen blev det $17 \times 27''$.

De andre Maal saavel som Projectets Forslag for det nye Theater findes i nedenstaaende Tabel:

Pladser i	1ste Parquet (stalles d'amphitheatre).	2det Parquet (stalles d'orchestre).	Parterre (stalles de parterre).	Loger (loges).
Operaprogrammet . . .	$26\frac{3}{4}'' \times 38\frac{1}{4}''$	$24\frac{3}{4}'' \times 34\frac{1}{2}'' \text{ à } 35''$	$21'' \times 28\frac{1}{2}'' \text{ à } 30\frac{1}{2}''$	$28\frac{1}{2}'' \times 32 \text{ à } 32\frac{1}{2}''$
Det gl. kgl. Theater	$19 \text{ à } 20\frac{1}{4}'' \times 30''$	$18 \text{ à } 18\frac{1}{2}'' \times 29''$	$17'' \times 27''$	$19'' \times 26''$ $20'' \times 33''$
Det nye do.	$22'' \times 32''$	$20'' \times 31''$	$18'' \times 29''$	$24'' \text{ à } 33'' \times 30''$ $17'' \times 27''$

Pariserpræfektens Fordring til større Dybde for de abonnerede Pladser har vel sin Grund i, at Kjøberne af disse indfinde sig i sidste Øjeblik og derfor behøve mere Plads for at passere hinanden ugenert. Da man i de dybe Loger kun har 2 Pladser i Bredden, behøves her snarere større Plads i Bredden (for Gangens Skyld) end i Dybden. Det behøver neppe at bemærkes, at mangehaande smaa Forandringer, hvorved enten selve Pladsernes eller de til dem førende Ganges Dimensioner forøges, under Udførelsen kunne foretages. Ved Forandring af Siddepladser til Staa-pladser, om saadant kan anbefales, vil Plads kunne vindes i Parterret og Logerne.

Naar de Størrelser, man vil tilstaa Pladserne, ere bestemte, følger Fordelingen. Her gaar det ikke an, at lade sig lede udelukkende af Hensynet til Salens Skjønhed eller Ønsket om at lette den dannede Ungdom Adgangen til Forestillingerne, man venter tillige at opnaa en forøget Indtægt for Kassen. Havde man aldeles frie Hænder, da kunde man foreslaa, at indrette Salen hovedsagelig for det hidtilværende Publicum og kun ved Hjælp af Amphitheatret at skaffe de forlangte yderligere 300 Pladser, endvidere at offre et Antal gode Pladser midt paa Gulvet til et dels siddende dels staaende Parterre, men skal Theatret have en i Forhold til det større Tilskuerantal forøget Indtægt, da maa der ogsaa skaffes flere af de dyrere Pladser.

Dersom man anbringer Parterret mellem 1ste og 2det Parquet eller rettere mellem Parquettet og en Logerække paa Gulvet, thi ellers taber man altfor megen Plads i Højden, da maa der jo træffes særegne Foranstaltninger for at sikkre den dannede Ungdom disse tilvisse meget søgte Pladser, de maa reserveres ene for Herrer og disse maa møde kjoleklædte m. m., om ikke Hensigten skal forfejles. I ethvert Tilfælde vil man offre de bedste Gulvpladser til daarligt Betalende og tvinge en stor Del af 2det Parquets Publicum ind paa de slettere Pladser under Logerne.

Skal der gøres Noget for den dannede Ungdom og for at skaffe »Klappere«, var det da ikke meget bedre at offre de forreste Rækker i 1ste Parquet, at sænke Gulvet her og indrette lutter Staa-pladser? En saadan Anordning vilde vel være noget Nyt, men Adskilligt lader sig sige til Fordel for den. Dels kunne nemlig de forreste Bænke i 1ste Parquet ingenlunde regnes til de bedste, fordi man er for nær ved Orkestret, dels egne de sig for Amateurer, der ikke blot forlange Illusionen, men ville studere Skuespilkonsten som Konst, dels ville disse Pladser, om end kun indrettede for Staaende, blive søgte af Ungdommen, fordi man fra dem allerbedst overser Tilskuerpladsen, og endelig vilde Pladserne i 1ste Parquet neppe tabe i Værd ved at rykkes 2—3 Al. tilbage; »Løvebænkene« vilde findes saa godt som før.

Hvad nu Logerne angaar, da kunne ogsaa adskillige Spørgsmaal opkastes saavel med Hensyn til Programmets Fordringer som med Hensyn til Publicums Smag og Theatrets Fordel.

Er det rigtigt, naar Fondlogerne faa saa stor en Dybde, som Projectet har givet dem, at føre Logerne helt ud til Ballustraden, og kunde det ikke have sine Fordele at indrette Balkoner med uabonnerede Pladser foran een eller flere Etager?

Hvilken Indflydelse vil det faa paa Salget af Pladserne i Galeriet, at dette har faaet den amphitheatralske Form og mindre godt lader sig dele i Loger? Maa ikke Høker væsnet enten helt bortfalde eller ordnes paa en anden Maade? At det simple Publicum ikke vil tabe i Bekvemmelighed eller Velvære ved at sidde i det rummelige, luftige Amphitheatret, fremfor i snevre, fuldt-pakkede Loger, kan neppe bestrides og vil sikkert kunne bevidnes af Enhver, der har forsøgt hine Pladser i Theatrene Lyrique, Chatelet eller Coventgarden.

Men, som ovenfor er sagt, naar kun Skuepladsens Form med eller uden tilbagetrædende Loger er fastslaaet, ville alle disse Spørgsmaal kunne faa den Afgjørelse, som man efter moden

Overvejelse finder rettest. For Øjeblikket turde det være tilstrækkeligt, naar Konkurrenten indenfor de Grændser, som han har foreslaaet for Salen, i dette Tilfælde en Dybde fra Tæppet til Bagvæggen af 36 Al. og en Brede af 32, kan eftervise at de 1700 Pladser ere tilstede og at de give en forholdsmæssig Forøgelse af Theatrets Indtægt med de nuværende Priser, naar Huset er udsolgt.

For Tiden ere Pladserne fordelte som følger:

Gulvet	537 Pl.	(1ste Parquet 147, 2det Parquet 252, Parterre 138).
1ste Etage	260 do.	
2den Etage	309 do.	
3die Etage	293 do.	

Summa: 1399 Pladser.

En Spilleaften for fuldt Huus indbringer c. 1100 Rd.

Projektet har foreløbig følgende Fordeling, som med de nuværende Priser giver:

1ste Parquet	153 Pl. à 1 Rd. 2 Mk.....	204 Rd.
2det Parquet	211 - à 1 Rd.	211 -
Parquetloger	106 - à 5 Mk.....	88 - 2 Mk.
Parterre	156 - à 4 Mk.....	104 -
1ste Etage	92 - à 7 Mk.....	107 - 2 Mk.
	146 - à 1 Rd.	146 -
2den Etage	138 - à 5 Mk.....	115 -
	132 - à 4 Mk.....	88 -
3die Etage	214 - à 3 Mk.....	107 -
	353 - à 2 Mk. 8 Sk.	138 - 4 Mk. 8 Sk.

Summa: 1701 Pladser.

Summa: 1309 Rd. 2 Mk. 8 Sk.

I Logerne findes enkelte Staaplads, men dette betyder Intet med den iøvrigt lave Prisansættelse. For Skuespillerinder og Figurantinder findes ingen særlige Loger anviste, da dette hverken i Loven eller Programmet er forlangt.

I det Foregaaende har der kun været talt om Akustiken, for saa vidt den er afhængig af Salens Dimensioner. Ønskeligheden af at beholde den Dybde, der omtrent haves, er fremhævet. Her kan endnu anføres, at Tilskuerpladsen paa Theatre Français er c. 32 Al.; Dresdener Theatrets var c. 35 Al. Skulde man mene, at en saa kort Tilskuerplads, som den foreslaaede, eller dennes Form, om end heldig for Skuespillet, var uheldig for Sangen, da lod herimod sig anføre, at »Lyrique» som er bygget for Operaen med en lignende Form, havde gode akustiske Forhold.

Hvad de øvrige Betingelser for en god Akustik angaar, da hersker herom, som bekjendt, meget afvigende Meninger. Man synes dog mere og mere at komme til den Erkjendelse, at Halvcirkelen forbunden med Prosceniet ved et Par rette eller svagt krummede Linier er saa god en Kurve for Logevæggen og Brystningerne som enhver anden. Om Logevæggen bør være af Træ bestrides; Nogle mene at ethvert andet haardt Materiale f. Ex. Sten er lige saa godt. Projektet har Trævægge, for deri at kunne anbringe Ventilationsrør, og er altsaa for saa vidt fri for Anke. Om Nødvendigheden af at undgaa ethvert Fremspring paa Logebrystningerne og Loftet samt om Nyttens af en Klangbund under Orkestret er der heller ingen Enighed tilstede, men Projectet har foreløbig holdt paa disse Traditioner. Ventilationen vil selvfølgelig ogsaa kunne faa en betydelig Indflydelse paa Akustiken. Det gjælder om at holde Luften saa rolig som muligt i parallel vandrette Lag uden stærke modsatte Strømninger samt at lade den bevæge sig med Lyden, i ethvert Tilfælde ikke imod denne. Dette mener man at have opnaaet ved den foreslaaede Ventilationsmaade, hvorom mere paa andet Sted.

Hvad Gulvets Stigning angaar, sætter Filippi som Regel, at den bør være fra 1—16 indtil 1—8. Projectet har 1—12; dog vil en større Stigning om forlanges kunne faas, eller man vil ved at forøge Stigningen bagud kunne gjøre Vilkaarene for at se mere ens for Alle. Principet for denne Opstillingsmaade af Stole eller Bænke efter den saakaldte isakustiske Kurve (cfr. Lachez acoustique et optique) er naturligvis anvendt i Logerne, hvis Stigninger blive højere

efterhaanden som man kommer tilvejs. Forøvrigt har den slavisk nøjagtige Gjennemførelse i et Theater, hvor Stigningerne altid maa blive meget smaa i Forhold til de forskjellige Synsvinkler, ikke megen praktisk Betydning.

2. Om Underkjørslerne for Publikum er talt i Beskrivelsens Indledning. Til Kongehusets Loge er en lukket Underkjørsel i det fremspringende Parti mod Tordenskjoldsgade. Fra denne fører en Trappe, kun afbrudt af de fornødne Reposer, lige op i det forlangte Forværelse; der kan altsaa skaffes udvidet Plads, hvis Kongen møder med større Følge eller Tjenerskab end sædvanlig, ligesom der er Lejlighed til for Direktionen at kunne i paakommende Tilfælde forestille en fortjent Konstner eller Forfatter samt iøvrigt være ved Haanden med de Underretninger eller Oplysninger, de kongelige Personer maatte ønske. Fra Kongelogen kan man gennem 1ste Etages Logekorridor begive sig til Gallalogen og til denne kan med største Lethed et Forværelse indrettes ved at afspærre et Stykke af Korridoren med bevægelige Skillerum og Drapperier. Kommunikationen mellem Logerne paa begge Sider vil da finde Sted gennem Publikums store Foyer. En anselig Dør midt i denne bliver Indgang til Gallalogens provisoriske Forværelse.

Hvad Trapperne angaar, da ere tre Hensyn at tage: til Sikkerheden, til Bekvemmeligheden og til Skjønheden.

Gjøres Trapperne brandfrie som Korridorerne og tilstrækkelig solide, da er Sikkerheden tilstede, forudsat at de ere rummelige nok til at forebygge Trængsel. Man har ved flere Theatre anvendt megen Snildhed og Opfindsomhed for at kunne skaffe hver Etage og hver Afdeling paa Gulvet særlige Trapper, Gange og Forværelser, saaledes at man i Ulykkestilfælde kunde sende Publikum fordelt i saa og saa mange adskilte Strømme ud paa Gaden; men om end Hensigten maa erkjendes for god, kau der dog spørges, om alle disse Anstalter ere nødvendige. Trapper koste Penge, om de skulle være baade rummelige og brandfrie, de tage ogsaa Plads; for Udseendets Skyld vil man foretrække færre og aneligere for flere smaaligt afmaalte. Ved ikke faa af de bedre nyere Theatre f. Ex. Leipzigertheatret og de to paa Chateletpladsen har man nøjedes med de 4, som Programmet fordrer. Det skal dog erkjendes, at Trapperne ved begge de sidste Theatre vare meget beskedne og snarest lignede Opgange i bedre Privathuse. Dette vilde jo ogsaa være tilstrækkeligt for Trapperne til de øverste Etager, men til Hovedtrapperne burde der uden Spørgsmaal af Skjønhedshensyn offres baade Plads og nogen Dekoration, da de saa væsenlig bidrage til det Indtryk, som Huset gjør paa Kommende og Gaaende. Skal en Theatertrappe gjøres monumental, vanskeliggjøres dette af de korte Stigninger, som betinges af Logehøjderne. Projektet lægger en hel Etage mellem Trappens Vendinger og faar saaledes et anseligt Trapperum. Da man ikke bør rykke for langt frem paa Torvet, ligge Trapperne paa Siderne af Huset. Foruden de 4 Hovedtrapper findes særegne Trapper for Parquetterne og Parterret.

3. Forsalen strækker sig i en Brede af 10 Alen langs hele Fronten mod Torvet; den giver umiddelbar Adgang til de 4 vigtigste Trapper og forbinder de forskjellige Lokaler saaledes, at et aftalt Møde altid kan finde Sted her og Vedkommende begive sig, hvorhen det ønskes. Paa den anden Side kunne Tilskuerne forlade Trapperne, uden at skulle passere den ventende Mængde i Forsalen, og navnlig vil den større Deel af det simplere Publikum gennem Dørene, der fra de fremspringende Trapperum føre ud i Buegangen mod Torvet, skaffes bort uden at forøge Trængselen i Forsalen, som de ikke behøve at betræde. Trapperne der føre til Gulvet, 1ste og 2den Etage ere 4 Al. brede, de, der føre til de øverste Etager, 2½ Al., ligesaa de mindre Trapper, der føre til Gulvet paa begge Sider af Orkesteret. Runge anfører i Beskrivelsen af Operahuset i Philadelphia den for Resten vistnok noget empiriske Regel, at Trapperne for hvert Hundrede Mennesker, som passere dem, skulle have en Brede af een Alen. Hermed stemmer hvad Projektet har.

De over Logerne løbende Korridorer i 1ste og 2den Etage have en Brede af 4 Alen. Dette er hvad Filippi forlanger i «Contants Paralele» og ved at gennemgaa de i samme Værk leverede Tegninger vil man finde, at meget faa Theatre have bredere Korridorer. Men vil man indvende: denne Brede have vi jo rigelig i det nuværende Theater og dog er Trængselen skandaløs i Korridorerne paa Gulvet. Ja! men ogsaa kun her, hvor Menneskemassen er saa meget større end i de andre Etager. Opgaven bliver da ikke saa meget at lægge til Korridorbredden i alle

Etager, som mere at skaffe Extraplads for Gulvets Publikum. Dette opnaar Projektet ved at Gulvet er lagt en Etage op, thi herved bliver der Lejlighed til at skaffe Menneskemængden baade et tilstrækkeligt Antal Garderober og Plads til at røre sig medens Tøjet tages paa. Hvad endelig Udenomsbekvemmelighederne for de øverste Etager angaar, hvor selvfølgelig Projektets Amphitheater samler en betydelig Menneskemængde, da vil et Blik paa Tegningerne vise hvilken rigelig Plads her er vunden ved at Hovedtrapperne ikke føres højere op, men afløses af et Par brede Gange eller Forstuer med rummelige Garderober. Ved den øverste Foyer er der sørget for Forbindelsen mellem disse hele Huset rundt.

4. I hvilken Udstrækning Publikum vil benytte de 2 Foyers, er det vanskeligt forud at have nogen Mening om. Da Casino byggedes, forsøgte man jo, uden at det lykkedes, at gjøre vort Publikum mere bevægeligt i Mellemtiden mellem Forestillingerne. Alt hvad der fra Arkitektens Side kan gjøres med Hensyn hertil, er da at skaffe de samme Betingelser, som andetsteds findes, for at dette Øjemed kan opfyldes. De to Foyers maa efter det forskjellige Publikum, de ere bestemte for, faa en noget forskjellig Karakter. I den øverste maa der være bedre Lejlighed til at skaffe sig de materielle Nydelser, som Plebejeren ikke kan undvære uden at føle sig ilde; der maa med andre Ord være et Slags Øhaller med Udsalg af tilsvarende Forfriskninger. Den underste Foyer derimod maa hovedsagelig være et Promenadegaleri, hvilket jo ikke udelukker, at der fra 1 eller 2 Buffets kan sælges Forfriskninger, vellugtende Sager, Blomster, Programmer, Theaterpiecer, Aviser o. s. v., udlejes Theaterkikkerter m. m. Dog vil det neppe være nødvendigt, som det jo heller ikke i Programmet er fordret, at give Forfriskningslokalerne nogen stor Udstrækning. Projektet har et større Promenadegaleri bag Loggien ud mod Torvet og for Enden af dette 2 mindre Værelser, der mere indbyde til Ro og Hvile; her skulde da de nævnte Udsalg findes. Loggien vil kunne benyttes af hele Theatrets Publikum. Ad de smaa Trapper kan der være Adgang til Hovedfoyeren og Loggien ogsaa om Dagen, uden at andre Lokaler aabnes; man vil altsaa, om det findes tilraadeligt, med visse Indskrænkninger kunne leje Konditoriet ud enten Aaret om eller om Sommeren.

5. Programmet forlanger et Forværelse til Orkesterpersonalet. Det turde være et Spørgsmaal, om det ikke var hensigtsmæssigt enten at anbringe 2, eet for hver Ende, eller, hvad Projektet giver Lejlighed til, lægge det under Orkestret. Det blev derved nemlig lettere for det forøgede Antal Musikere at forsvinde i Mellemakterne. Dog under Orkestret fik Forværelset intet Dagslys og lod sig saaledes maaske mindre godt benytte til Prøver.

Kapelmesterens Værelse ligger over Personalets.

Naar det forlanges, at Musikaccompanimentet tydelig skal kunne høres fra Scenen, uden at virke forstyrrende paa Tilhørerne i de forreste Rækker, maa denne Fordring vel være fyldestgjort ved at det ikke er sænket mere end $2\frac{1}{2}$ Al. under Forkanten af Scenen, men 1 Alen under Parquettet. Paa det nuværende Theater ligger Orkestret 2 Al. 15 Tom. under Scenen, 11 Tom. under Parquettet.

6. Foruden 2 Billetkontorer er der forlangt et Kontrolkontor med Værelse for Overkontrolleuren. Hvad herved er at forstaa, ses ikke tydeligt. Thi er det Meningen, at man vil indføre et Kontrolsystem som det franske med dets Bytning af Billetter o. s. v., burde denne Fordring vel have været tydeligere udtrykt, hvor der tales om Adgangene til Theatret, at nemlig Kontrollen skulde passeres af alle Indtrædende. En saadan Fordring er imidlertid ikke stillet, og bør maaske ikke stilles; den vil let bringe Theatret noget længere ud paa Torvet og Trangen til en skarpere Kontrol vides ikke at være tilstede. Kontoret vil altsaa maaske kun blive benyttet til Samlingssted for Kontrolleurerne og ligger da bekvemt ved Forhallen sammen med Overkontrolleurens Værelse og et Politibureau, som vel ikke er forlangt, men dog kan synes ønskeligt.

B. Scenen med der tilhørende Udenomslokaler.

1. Som bekjendt, var det af den tidligere Theaterkommission udarbejdede Forslag baseret paa, at det nuværende Theaters Maskineri og Decorationer skulde overføres og anvendes i den nye Bygning. Denne Scene skulde altsaa have omtrent samme Størrelse som den gamle, og alle de Udgifter, som en større Udvidelse nødvendig maatte føre med sig, ikke blot til Anskaffelse af nye Dekorationer men ogsaa til forøget Belysning, til flere Korister, Statister og Maskinfolk vare ikke tagne med i de Beregninger, paa hvilke Theaterloven kom til at hvile. Programmet fordrer heller ikke denne Udvidelse, men det tillader en saadan indenfor visse Grændser, idet nemlig Prosceniets Brede er fastsat til højst 20 Al. Man synes at forudsætte, enten at en Udvidelse kan være nødvendig, for at Tilskuerne bedre kunne overse Scenen, eller at man til den udvidede Scene vil kunne benytte og omdanne de nuværende Dekorationer.

Det bliver da Arkitektens Sag for sig selv og Andre at klare den Indflydelse, en Udvidelse af Scenen vil have: 1) med Hensyn til Tilskuerpladsen og 2) med Hensyn til selve Scenen.

- 1) Prosceniebredden er mindre bestemmende for det frie Indblik fra Tilskuerpladsen end Afstanden mellem de to forreste Koulisser, (Nr. 1), thi det indses, at dersom Kanten af den forreste Koulisse rykkes nærmere mod Midten af Scenen end Skæringspunktet af Koulissegangen og en Linie dragen fra den yderst siddende Tilskuer gennem Kanten af Proscenierammen (eller Søjlen), da bliver det Koulissekanten, som bestemmer, i hvilken Grad Scenen kan overses. Det korrekteste med Hensyn til Fastsættelsen af Prosceniebredden vil derfor være at gaa ud fra Bredden mellem de forreste Koulisser, og naar denne er bestemt, da at give Prosceniet en saadan Brede, at Koulissekanten ikke skjules for de yderstsiddende Tilskuere. At skaffe selv disse et fuldstændigt Overblik over Scenen er ikke muligt. I det nuværende Theater, som ingenlunde er uheldigt i denne Henseende, kunne de yderst siddende Tilskuere ikke se det halve Bagtæppe eller mere. Jo mere nu, med den samme Afstand mellem de forreste Koulisser, Scenen udvides i Dybde og Tilskuerpladsen i Brede, des slettere ser man fra de yderste Pladser. Den nuværende Afstand mellem de forreste Koulisser vil altsaa kun kunne beholdes, naar Tilskuerpladsen udvides i Dybde, men ikke i Bredden, hvilket er utilraadeligt; med andre Ord: skal man overse Scenen ligesaagodt i det nye Theater som i det gamle, vil det være nødvendigt alene af Hensyn til Tilskuerpladsen at udvide Prosceniet, eftersom Loven forlanger, at Huset skal kunne rumme 1700 Tilskuere.

Spørger nu atter: hvor stor en Brede mellem de forreste Koulisser maa der forlanges, for at Scenen skal kunne overses taaleligt, da er dette først og fremmest afhængigt af Scenens Dybde. I Leipzigertheatret ser en Tilskuer midt i Huset paa de yderste Pladser kun det halve Bagtæppe i en Afstand af c. 33 Al. fra Fortæppet (Bredden mellem Koulisserne 18—19½ Al.; Prosceniumsbredden 23—24 Al. sachs.). I Lyrique omtrent samme Resultat med en Scenedybde af 22 Al. (Afstanden mellem Koulisserne 16 Al. (?) Prosceniumsbredden 19 Al.). Gaar man ud fra Programmets Maximumsbrede for Prosceniet, da vil med denne en Afstand mellem Koulisserne af 19 Al. være nødvendig for at kunne se det halve Bagtæppe fra de yderste Pladser i en Dybde af c. 33 Al. Med en Afstand mellem Koulisserne af 16 Al. vilde de Yderstsiddende kun se det halve Bagtæppe i en Afstand som den nuværende af c. 25 Al. Tilskuerpladsen Brede er 32 Al.

Som med det frie Indblik fra Siden forholder det sig ogsaa med det frie Indblik fra Højden. Gaar man ud fra, at den højest siddende Tilskuer skal kunne se Skuespilleren ved Bagtæppet, viser det sig, at med den nuværende Koulissehøjde vil Bagtæppet, naar den øverste Tilskuers Øje er hævet c. 23 Al. over Rampen, kunne trænge i en Dybde af 25 Alen, derimod med 12 Al.s Koulisse i en Afstand af 33 Al.

- 2) Med Hensyn til Scenen vil en Udvidelse kunne faa Betydning for Forøgelsen af Scenens Planer, for den friere Passage mellem Koulisserne og bag Tæpperne, men ogsaa for Økonomien, ikke blot ved Muligheden af at maatte kassere største Delen af de nuværende Dekorationer, men ogsaa ved Nødvendigheden af forøgede Udgifter til den stadige Anskaffelse af

større Dekorationer og Maskineri, Løn for et større Antal Korister, Statister og Maskinfolk samt Betaling for forøget Belysning.

For at give en Forestilling om Størrelsen af de Værdier, som de gamle Dekorationer repræsenterer, kan efter velvillig Meddelelse oplyses, at alene Materialet, o: Træ, Lærred, Søm, Snedker- og Tapetsererarbejde, Syning, Lim, Beslag og Grundning, kort Alt undtagen Theatermalerens Arbejde og Farver beløber sig til:

For et Bagtæppe	60—120 Rd.
En Koulisse.....	16 —
En Soffit	30 —

For en komplet Dekoration: Bagtæppe, 5 Koulisser paa hver Side og Soffiter altsaa 370—435 Rd., eller for den hele Beholdning:

300 Tæpper à 60 Rd.	18,000 Rd.
100 Soffiter à 30 Rd.	3000 —
1350 Koulisser og Sætstykker à 16 Rd.	21,600 —
850 Sætstykker à 10 Rd. (?)	8,500 —

Summa... 51,100 Rd.

At nu en Omdannelse heraf til en meget udvidet Scene vil i den nærmest følgende Tid og senere medføre betydelige Bekostninger, hvor den er mulig, behøver neppe vidtløftig at udvikles. Hvis Tæpperne overhovedet kunne øges, da vil dette ikke kunne ske med nyt Lærred og i de fleste Tilfælde ikke uden at ommale hele Tæppet; thi det Lærred, som er anvendt i Tæpperne, har strakt sig, det nye vil ogsaa strække sig og følgelig ikke komme til at sidde glat, men at træffe samme Tone i f. Ex. en Luft paa Øgningerne, som paa det gamle noget falmende Tæppe, er umuligt. Omdannelsen af Tæpperne viser sig altsaa problematisk og vil som oftest have Tæppets Ommaling til Følge. Endnu værre stiller det sig med Hensyn til Koulisserne, thi øges disse i Højden og Bredden, maa de selvfølgelig helt omgjøres. Dernæst kommer Spørgsmaalet: naar skal dette ske? Det løbende Repertoires Dekorationer ville være i Brug til Udgangen af Spilleaaret 1873—74. Hvorledes vil det være muligt paa samme Tid som Flytning af Maskineri m. v. skal ske ogsaa at ommale Dekorationerne? Maa man berede sig paa et helt nyt Sæt eller paa en hel ny Række Stykker? Naar saa store Vanskeligheder stille i Vejen for Udvidelse af Scenen, og denne ifølge det Foregaaende synes at maatte vælges med en Bredde af 16 eller 19 Al. mellem de forreste Koulisser rejser følgende Spørgsmaal sig af sig selv: er det muligt med en Afstand mellem Koulisserne af indtil 16 Al. at benytte de nuværende Dekorationer og er det muligt at indrette Scenen og Proscenie saaledes, at efterhaanden større Dekorationer kunne afløse de mindre, med andre Ord, kan man skaffe en bevægelig Prosceniumsbredde?

Med Hensyn til det første Spørgsmaal maa svares, at 10 Al. høje Koulisser og de nuværende Bagtæpper, der i Brede variere fra 18 til 24 Al., tildels ommalede kunne anvendes, de første dog kun under Forudsætning af at Afstanden mellem Koulisserne i Dybden (o: fra den ene Koulisses første Vogn til den næstes første Vogn) ikke forøges, thi sker dette, da bliver Indkigget fra Siderne, som dog aldrig helt kan undgaas, altfor stort. Bagtæppet kan som sagt ikke hænge længere tilbage end 25 Al.

Benyttelsen af de nuværende Koulisser vil altsaa nøde til at beholde den ringe Afstand i Dybden mellem disse og vil foranledige at, selv om højere Koulisser males og Scenen udvides, dennes Planer beholde samme Afstand, med andre Ord, den udvidede Scene vil faa 12 à 13 Planer i Dybden.

Nu vilde vel en større Afstand i Dybden mellem Koulisserne give bedre Plads for Færd-selen mellem disse f. Ex. i Processioner, der komme ind fra Siden, og af kunstneriske Hensyn vil Theatermaleren helst have faa Koulisser men brede Tæpper, dog smalle Koulisser give det bedste Perspektiv, og til visse Stykker, f. Ex. Shakespeares Tregedier, som have en Mængde Forvandlinger i samme Akt, er det en Fordeel at have mange Planer.

Da nu Koulissernes og Sætstykkernes Materiel, som ovenfor er vist, repræsenterer omtrent Halvdelen af det hele Materiels Værdi, fortjener det vistnok alvorlig Overvejelse, om man ikke

bør blive staaende ved de nuværende Dybdeafstande og, naar nye Koulisser anskaffes efter Behov, gjøre disse højere og bredere. Forandres Dybdeafstanden, da maa alle de nuværende Coulisser og Sætstykker uden Undtagelse kasseres og omgjøres; man vinder større Plads mellem disse og med færre Koulisser en større Scene, som dog atter vil kræve et større Personale. Beholder man de nuværende Dybdeafstande, vil Scenens Udvidelse nærmest komme Baggrunden til Gode, her kan der blive rigelig Plads og rig Lejlighed til Forvandlinger; i Forgrunden vil der kun være vundet en lidt større Brede, men man slipper da ogsaa med færre Folk til at fylde Scenen.

Tilbage staar da at undersøge, hvilken Indflydelse de respektive Koulisseeafstande af 16 og 19 Al. ville have paa Prosceniet. Dettes Opgave er at give Maleriet, som fremstilles paa Scenen, sin Ramme. I de ældre Theatre er dette tilstræbt ved at stille Søjler eller Pilastre paa Siderne i Prosceniet og give dette Udseende af en stor Port, gennem hvilken man ser ind i Scenerummet, det er en Ramme, der ikke gjør Front eller vender sin Flade mod Tilskuerne, men kun, om jeg saa maa sige, anvender Dybden af et arkitektonisk Profil; den afsluttende Flade mod Tilskuerne betegnes, naar Tæppet er oppe, ved et parallelt med dette hængende Drapperi. Prosceniumslojerne blive da som oftest smaa, og for saa vidt den kongelige Loge anbringes ved Prosceniet, kommer ikke selve denne, men derimod en Udvidelse af samme (en Incognitogloge (?)) til at træde ind i Prosceniet. De ovennævnte Søjler ere nu undertiden ikke frie for at borttage en Del af Udsigten og, uagtet deres uomtvistelige Værd for det monumentale Indtryk, er det ikke let at faa dem forbundne med Logedekorationen, navnlig for saa vidt man i Logernes Konstruktion har anvendt Jernsøjler. I nogle nyere Theatre har man derfor helt opgivet disse Søjler og i Stedet anbragt en Ramme eller Chambranle udenom Sceneaabningen. Denne Ramme viser Front mod Tilskuerne og kan yderligere forstærkes i Virkningen ved Anvendelse af de foromtalte Drapperier; gjøres disse bevægelige, vil man indenfor visse Grændser have Muligheden for at kunne stille Afstanden mellem de forreste Koulisser efter Behag. I Leipzigertheatret er Prosceniumsbredden til en Afstand mellem de forreste Koulisser af 18—19 Al. 23—24 Al. sachs. o: et Tillæg af $4\frac{1}{2}$ à 5 Al. Sammenlignet hermed kan altsaa en Prosceniumsbrede af 20 Al. til en Koulisseebreds af 16 Al. ikke betragtes som overdreven, og Muligheden er der for at udvide Koulisseeafstanden til 18—19 Al., saa at man kan hænge Tæpper i 35 Al.s Dybde.

Efterat ovenstaaende var nedskrevet, har jeg seet, at Langhaus ved Victoriatheatret i Berlin af andre Grunde havde foreslaaet en saadan bevægelig Prosceniumsbrede (cfr. Erbkam Zeitschrift für Bauwesen. Jahrgang X.). Da Lanhaus er bekjendt som en gammel Praktikus i Theaterbygningsvæsenet, turde heri ligge en Garanti for at Tanken lader sig udføre.

2. Det nuværende Jerntæppe vil kunne øges i Brede og Højde og i Løbet af Sommeren 1874 overføres til den nye Bygning.

3. »Rummet over Scenen maa være saa højt; at Tæpperne kunne drages op uden at sammenrulles«, det vil med andre Ord sige, at Scenens Bagvæg maa være mindst 32 Al. høj. Det beror dog aldeles paa den Maade, hvorpaa Soffiter m. m. anbringes, om denne Højde strækker til eller ikke. 32 Al. er den dobbelte Højde af Theatrets største Tæppe (til Thrymskviden).

»Scenen maa have rigelig Luft og Lys helst fra oven«. Dette er vel opnaaet ved de i Projectets Overbygning anbragte firkantede Vinduer, uagtet rigtignok den øverste Deel af et Theater hænger saa fuld af Tæpper og Soffiter, at en hel Del Lys borttages af disse. Paa mange Theatre holdes derfor alle Prøver og udføres alle Arbejder ved konstigt Lys. Dette kunde synes at være en Ulempe; men paa den anden Side bleger direkte indfaldende Lys og Sol i høj Grad mangfoldige Farver, som gjerne anvendes paa Grund af deres Prisbillighed.

Scenen skal være lun og varm, bør følgelig kunne aflukkes lige saa fuldstændigt fra Yderverdenen som et hvilket som helst Beboelsesværelse. De forlangte Rum til Henstilling af Dekorationer, Garderobe og Meublementsgjenstande ville altsaa ikke sige Andet, end at Scenen foruden den Plads, der behøves til Spillets Gang, om muligt bør være saa meget bredere og dybere, at der saavel paa Siderne som i Baggrunden bliver Plads til saadanne Koulisseebaase, som findes paa den østre Side af den nuværende Scene. Herved er imidlertid at bemærke: saavel Grundens Smalhed som den opgivne Prosceniumsbrede 20 Al. føre til en Scenebrede paa omtrent 40 Al.

Den nuværende er 40¹/₂ Al. men afdelt ved 2 Rækker Jernsøjler skjævt for Tilskuerpladsen, saaledes at der kun findes Koulissebaase paa den ene Side. Disse Søjler behøver Projektet ikke. Scenen ligger midt for Tilskuerpladsen, og der vil altsaa være Lejlighed til, naar Bredeafstanden mellem Koulisserne ikke udvides for meget, at henstille Dekorationsgjenstande paa begge Sider, i Baggrunden selvfølgelig ogsaa, naar ikke hele Theatrets Dybde benyttes. Dog, føres Koulisserne helt tilbage, saa langt de kunne komme, da vil der ikke blive mere Plads mellem dem og Væggen, end hvad der behøves til Passagen; og Dekorationerne til det løbende Repertoire maa da finde Plads i Baggrunden, paa Manøvreulvet hinsides Gaden, hvorom mere siden, eller i Kjælderen, dersom denne faar tilstrækkelig Højde. Koulisserne ville i saa Tilfælde meget nemt fra de Pladser, hvor de bruges, gennem Lemme kunne stikkes ned i dertil indrettede Baase i Kjælderen. Til at anbringe Paaklædningsværelser inde paa Scenen bliver der ikke Plads, Meningen er vel ogsaa kun, at de skulle findes i dens umiddelbare Nærhed.

4. Med Hensyn til Theatrets Kjælderrum tillader Projektet sig en Afvigelse fra Programmet, som kun forlanger 2 Maskinkjældere og bestemmer at Scenegulvets Overflade ved Lampe-rækken ikke maa ligge højere end 5 Al. over Gadens Niveau. Dette Forlangende vil strax være paafaldende for Enhver, der har gjort sig bekendt med »Nutidens Fordringer« til et Theater, og man vil søge at komme til Kundskab om de Bevæggrunde, som have dikteret det. Efter hvad der siges, skal det nærmest være de økonomiske Hensyn, idet man er gaaet ud fra den Forudsætning, at dersom Theatregulvet hævedes, blev hele Bygningen ogsaa 4 Al. højere og følgelig betydelig dyrere; dertil kom, at man ønskede at spare Theatregængerne saa mange Trappetrin som mulig, og troede i Bestemmelsen om de to Kjældere at have sat en Stopper for en altfor frodig Udvikling af I-Scene-sætningen.

Dog, den nævnte Forudsætning holder ikke Stik; thi Scenerummets Plads i samme Bygning er ikke uforanderlig, det kan hæves og sænkes i Forhold til den store Masse Rum, der fordres saavel til Magasiner som til Personalet, kan paa utallige forskellige Maader fordeles saavel nede som oppe i Theaterbygningen. Benyttes de 4 Al. udenfor Scenen til hvilketsomhelst Brug, da er Rummet jo ikke spildt og Intet tabt i økonomisk Henseende. For de højere Trapper vil man selvfølgelig ikke kunne spare Theatregængerne, om Gulvet hæves, dog dette kan neppe have meget at sige, om de ere tilstrækkelig magelige; man vilde kunne anføre en Mængde af de bedste nyere Theatre, hvor man har sat sig ud over dette Hensyn, endogsaa uden at være tvungen til, som her, at holde den underste Maskinkjælder i en saa ringe Dybde under Jorden.

De Grunde, som tale for Anbringelsen af en 3die Maskinkjælder ere kortelig følgende: Forvandlingerne paa Scenen kunne som bekendt foregaa paa 3 Maader, idet vedkommende Dekorationsgjenstand kan forsvinde til Siden, op eller ned. Skulle nu flere Forvandlinger følge hurtigt paa hinanden, da er det fordelagtigt saavel for Spillet som i økonomisk Henseende, ved de færre Maskinfolk, som behøves, at kunne benytte de tre Forvandringsmaader efter Behag, men har Kjælderen ikke Koulissens Højde, da er Theatret defekt; en Trediedel af de sceniske Resourcer er afskaaret. At denne Trediedel ikke er uden Betydning, vil et Exempel maaske kunne godtgjøre. Som bekendt spilles der nuomstunder, hvor Lejligheden er dertil, meget i hvad man kalder en lukket Stue (salon fermé), det vil sige en Dekoration, som nærmest ligner et stort bøjlet Skjærnbrædt dækket af en Skjærm foroven. En saadan Dekoration er billig at anskaffe og navnlig for et større Theater saare fordelagtig i akustisk Henseende. Holbergs Stykker burde vistnok for Fremtiden ligesom Molières paa Theatre français spilles i en lukket Stue, men for at en saadan let kan forsvinde og med Fordel anvendes, behøves den dybere Kjælder.

Hvad Fordelingen af Udenomslokalerne angaar, da bemærkes, at denne væsenlig betinges af den hele Maade, hvorpaa der i de to fremspringende Partier paa begge Sider af Scenen er skaffet Plads til de større Lokaler. At de to Foyers ligge, ikke over hinanden, men paa samme Plan omtrent i Højde med Scenegulvet vil man uden Tvivl finde heldigt, som ogsaa at de to store Samlingsværelser for Statister og Komparser, der skulle have omtrent samme Fladeindhold, findes anbragte under dem. At det østre Fremspring er lidt bredere end det vestre, vil naturligviis ikke ses i Udførelsen. Over Skuespil- og Operafoyeren vil den mindre Syngeskole for Solosangere kunne faa Plads, da den skal have samme Fladeindhold som Foyeren. Foruden

denne fordres af Øvelseslokaler i selve Theaterbygningen en stor Dandseskole og i Magasinbygningen (hvorfor her?) en Syngeskole, hvori Skuespil- og Musikprøver kunne afholdes samtidig med at Scenen er i Brug.

Det skal i næste Afsnit vises, at de Lokaler, som Programmet, om ikke forlanger, saa dog ønsker i Magasinbygningen, ikke kunne faa Plads hinsides Heibergsgade, om Grunden Matr. 289 og 330 skulle bebygges efter Københavns Byggelov; nogle maatte da overføres til selve Theaterbygningen, snarest vel Syngeskolen, der bør ligge i Nærheden af Paaklædningsværelserne. Den eneste Plads som Projektet kan anvise disse store Øvelseslokaler, er Rummet over den øverste Foyer og Tilskuerpladsen, forudsat at Centralbygningen her faar samme Højde som over Scenen. Her kan ogsaa lægges et Par Sale af Størrelse som de forlangte, Side om Side ud mod Torvet. Spørgsmalet bliver da kun, om de ligge bekvemt og om Prøver uden Gene kunne afholdes her samtidig med at Scenen er i Brug. Beliggenheden maa uden Tvivl kaldes ret heldig, thi da Ko-rets og Dandseelevernes Paaklædningsværelser selvfølgelig komme til at ligge øverst af alle, og det gjælder om at gjøre Passagen til og fra Skolerne, navnlig Dandseskolen, for at undgaa Forkølelser, saa kort som mulig, og dette kan ske ved Hjælp af 2 Trapper (paa begge Sider af Prosceniet) der føre op til Lysekronerummet, hvorfra der er Indgang til Skolerne, ligge disse vistnok saaledes bekvemmere, end om de anbragtes paa den anden Side Gaden i Forbindelse med aabne og kolde Lokaler. Paa Grund af den Heldning, som Gulvet i Øvelseslokalerne i Lighed med Scenen bør have, vil det vistnok være muligt at hæve dette saa meget over Tilskuerpladsen og tilvejebringe en saadan Isolation mellem disse Lokaler, at Lyden af Dands eller Musik ikke trænger ned. Skulde dette ikke fuldstændig lade sig opnaa, vil denne Ulempe jo kunne afhjælpes ved en anden Tidsansættelse for Prøverne, saafremt disse Lokalers Anbringelse her viser sig fordelagtig. I ethvert Tilfælde vil man over de to Skuespillerfoyers kunne have to Øvelseslokaler, som uden Ulempe lade sig benytte til en hvilkensomhelst Tid. At lægge Syngeskolerne nede ved Gaden vil, som det viser sig for Øjeblikket, bevirke Sammenstimlinger af Folk m. m., som helst bør undgaaes. Er det af akustiske Hensyn ønskeligt, at hæve Midtbygningen saavel over Tilskuerpladsen som over Scenen, da kan det saaledes vundne Rum utvivlsomt bedre benyttes til Øvelseslokaler og Garderober end til Malersal, som man har det flere Steder f. Ex. i München, uden at være fornøjet dermed. Malersalen ligger naturligvis bedst over Dekorationsmagasinerne.

Som sagt, der er Plads til begge de store Øvelseslokaler i den nordre Ende af Centralbygningen, men naar kun det ene er tegnet ind, da har dette sin Grund i, at den Størrelse, som Syngeskolen i Programmet har faaet, formentlig er fremkommet ved Ønsket om at kunne benytte den som Koncertsal. Dette er umuligt med den foreslaaede Beliggenhed og, kan som en Følge deraf Skolens Dimensioner indskrænkes, synes den at ligge bedst over Balletfoyeren.

Med Hensyn til Paaklædnings- og Aftrædelsesværelserne for Theatrets Personale og Funktionærer vil det formodenlig være tilstrækkeligt at anføre, at de findes i det forlangte Antal med de opgivne Dimensioner. Deres Beliggenhed ses bedst af Planerne. Skulde et eller andet være mindre heldigt placeret, vil det jo for den Brug, hvortil det er bestemt, kunne byttes med et andet.

For at vinde Plads, er Portnerens Lejlighed anbragt i en Halvkjælder; her er ogsaa tænkt paa Plads til Maskinfolk og Lampister, om hvilke Programmet ikke taler, samt Bolig for en gift Fyrbøder, som vanskelig vil kunne undværes, naar Theatret overhovedet skal ventileres.

C. Afdelinger til Værksted- og Magasinerings- samt andre Lokaler.

De to Grunde Nr. 289 og 330 indeholde tilsammen 3710 □ Al. Af disse kunne ifølge Byggeloven kun 2782½ □ Al. bebygges og fraregnes dernæst Kvadratindholdet af den Grund, paa hvilken Murene staa, faar man tilbage c. 2500 □ Al. Nu er der til Dekorationsmagasiner forlangt 46000 Kub. Al., til Malersal 12500, til Garderobemagasin 14000, til Skrædersale 400, til Syngeskole 3 à 4000, foruden Bestyrelsesværelser, Kontorlokaler, Bibliothek, Musikarkiv, Snedkerværksted, Rum til Varmeapparat og Brændsel samt om muligt en passende Bolig for en gift Funktionær og en Række Boutiker i nederste Etage. De opgivne Kubikmaal udgjøre tilsammen 76,400 Kub. Al., som dividerede med Kvadratmaalet 2500 Al., give 30½ Al. + 2½ Al. for 5 Bjælkelag = 33 Al. 3: 8 Al. mere end de normerede 25 Al. fra Gaden til Gesimsen. Selv om disse nu regnes

til Kjælder og Loftsrum, bliver jo Intet tilbage for de ikke ubetydelige Lokaler, for hvilke intet Kubikindhold er opgivet. Det vil altsaa i alle Tilfælde blive nødvendigt at overføre nogle af de under C. opførte Lokaler til selve Theaterbygningen, hvis der ikke skaffes Dispensation fra Byggelovens Bestemmeser, hvad der kan have sine Vanskeligheder netop for denne Bygnings Vedkommende, der slutter sig til de andre borgerlige Bygninger i Kvarteret. Som de Lokaler, der snarest burde overføres, kan man vel betegne Bestyrelsesværelser, Kontorlokaler, Bibliothek, Musikarkiv, Skrædersale med nogle Garderobemagasiner og — Syngeskolen. Programmets Ønske, at denne, for saa vidt Forholdene tillade det, maa blive noget større og indrettet saaledes, at den kan benyttes til Koncerter med særlige Tilgange og 500 Siddepladser maa, oprigtig talt, sætte den Arkitekt i Forlegenhed, som forsøger at bringe det til Udførelse. Selv om det var muligt, at stuve saa mange Mennesker sammen i et Rum af den opgivne Størrelse, at skaffe Plads til Orkester og Gange til Passagen i Salen, er dermed ikke Opgaven løst; det gjælder fremdeles at tilvejebringe de til en Theatret og Publikum værdig Koncertsal fornødne Udenomslokaler, Underkjørsler, Vestibuler, Billetkontorer, Trapper, Korridorer og Garderobes, at sørge for Dekoration, Møblering, Belysning, Opvarmning og Ventilation. Hvorledes skaffe Plads, hvorledes skaffe Penge til alt dette? Dersom virkelig en Koncertsal, som den omtalte, kan gavne Theatret i økonomisk Henseende, burde formentlig de derhen hørende Fordringer være indgaaede som et af Programmets Hovedpunkter og den Tanke allerførst være slaaet fast, at Nybygningen skulde indeholde et Theater og en Koncertsal, som tillige kunde bruges til Prøvers Afholdelse. Det kan ikke være Arkitektens Sag her at undersøge, hvilke økonomiske Fordele det for Theatret kunde have, om man paa denne Maade søgte at frugtbargjøre dets musikalske Kræfter; dog saa Meget synes klart, at kunne Koncerter forrente sig i en dertil bygget Sal, maa de ogsaa kunne forrente sig i et lejet Lokale, naar Lejen ikke overstiger Renten af hins Anlægskapital, altsaa f. Ex. i Casinos lille Sal eller paa Hoftheatret; og kan det betale sig at bygge Koncertsal med de fornødne Udenomslokaler i Magasinbygningen, maa det ogsaa kunne betale sig at bygge en saadan andetsteds, hvor der er bedre Plads end her. Man kan, som Ordsproget siger, ikke faa baade i Pose og Sæk; men spørges hvad der vilde indbringe Theatret mest: en Række Boutiker eller Koncertsalen i Magasinbygningen, maa Svaret ubetinget blive: — Boutiker. Disses uomtvistelige Rentabilitet og Ønskeligheden af, naar Scenen hæves, ogsaa at hæve Magasinerne, har ført til at foreslaa saadanne anlagte i al Fald ud mod Holmens Kanal og Tordenskjoldsgade. Ud mod de nævnte Gader har Projektet 5 større Boutiker paa 2 à 3 Fag, med de fornødne Bagboutiker eller Pakrum, samt 1 mindre (et Tobaksudsalg f. Ex.) Af disse Boutikker vil der sammenlignet med hvad der betales i Nabolaget, kunne paaregnes en Leje af $3 \times 600 + 200 + 2 \times 300 = 2600$ Rd. aarligt, hvilket svarer til Renten af en Kapital paa 50—60000 Rd.

At det nu ogsaa vilde være forbundet med virkelige Fordele for Theatrets Drift, at der fandtes en Bolig for en gift Funktionær, lader sig neppe bestride; Ønsket derom er jo ogsaa indeholdt i Programmet. En saadan Bolig burde selvfølgelig ligge saa nær ved Haanden som muligt helst umiddelbart ovenpaa Boutikerne, som Projektet har det. Det følger af sig selv, at, om der bliver for knap Plads paa Magasinet, kan Boligen i sin Tid blive benyttet hertil.

Programmet forlanger, at de til Varmeapparatet nødvendige Kjelder skulle anbringes i et isoleret Locale i Magasinbygningens Gaardsrum, saafremt intet andet saadant fremkommer. Denne Fordring antages opfyldt saaledes, at Kjedelhuset ved Portrummet til Tordenskjoldsgade er adskilt fra de øvrige Lokaler. Derimod er det rigtignok for at spare Plads overbygget. En Explosion, som dog har saa ringe Sandsynlighed for sig, vilde, om det Værste forudsættes, blive farlig for den hele Bygning, selv om Kjedlerne fik deres eget Hus.

Af de under denne Afdeling i Programmet forlangte Lokaler findes da:

1. Bestyrelsesværelserne i selve Theaterbygningen ved Siden af Kongens Forværelse (se ovenfor); det vil blive høje, smukke Værelser.

2. Kontorlokalerne i Theaterbygningens Stueetage ved Underkjørslen mod Tordenskjoldsgade. I Archivværelset, der tænkes brandfrit, vil formentlig Souffleurarkivet ogsaa kunne faa Plads. Ovenover ligger Regisseurernes Værelser. Fra Kontoret er der bekvem Passage saavel til

Forhallen m. m. som til Scenen og dens Udenomslokaler samt Intendantens og Bestyrelsens Værelser, som alle findes samlede.

3. Værelserne til Bibliothek og Musikarkiv ligeledes i Theaterbygningens Stueetage ved Underkjørselen mod Hôtel du Nord. I det brandfrie Musikarkiv tænkes ligeledes det under 9 opførte Arkiv for Syngeskolen at kunne faae Plads. De brandfrie Lokaler ere naturligvis bedst betryggede ved at ligge nær ved Jorden.

Med Hensyn til Magasinerings- og Værkstedslokalerne og disses Fordeling bemærkes:

Hvor stor en Plads navnlig Dekorationssagerne behøve, beror meget væsenlig paa den Maade, hvorpaa de anbringes, og Nødvendigheden af paa letteste Maade at kunne transportere dem til og fra Scenen. Programmet indeholder i denne Henseende ingen Anvisninger, kun det samlede Kubikindhold angives efter Forlydende $\frac{1}{2}$ Gang mere, end hvad man for Tiden har.

For at Arkitekten kunde forsøge en Løsning af denne Del af Opgaven, har det da været nødvendigt dels at klassificere de Dekorationer, som skulle opbevares, i Forhold til hvad som nu findes, dels at overveje, paa hvilken Maade disse Ting kunne transporteres.

Ifølge velvillig Meddelelse forefindes:

Af Mellem-, Bag-, Flors-, Cambridge- og Gulvtæpper over 300 Stkr., der i Brede variere fra 14 til 24 Al., enkelte paa 25 Al. og eet paa 26 Al., desuden enkelte Sidetæpper for at kunne udvide Bredden, c. 20 Stkr. 3 à 7 Al. brede.

Af Soffiter henved 100 Stkr. svarende til de nævnte Tæppebreder.

Af Kouliisser henved 1200 Stkr. 7 til 10 Al. høje med Sidesætstykker (praktikable Døre, Vinduer, Kaminer, Altaner etc.), i alt 1350 Stkr.

Forskjellige Sætstykker til lukkede Rum, Afdelinger i Værelser og sammensatte Dekorationer, Bagstykker, Platfonder paa Rammer, Soffiter paa Rammer etc. $\frac{1}{2}$ til $4\frac{3}{4}$ Al. brede, 7 til 20 Al. lange, c. 400 Stkr.

Forskjellige Sætstykker i fri Luft o: Bygninger, Træer, Buske, Skyer etc. fra 5 til 11 Al.s Højde eller Længde, c. 450 Stkr.

Forskjellige Sætstykker fra $\frac{1}{2}$ til 6 Al.s Højde og 1 til 12 Al.s Brede eller Længde saasom: Mure, Stakiter, Ballustrader, Terrasser, Quaier, Boutiker, Vandmøller, Hytter, Kilder, Træer, Buske, Lysthuse, Landskabs-, Klippe- og Søstykker, Skyer, Malerier, Skibe, Borde, Altaner, Altere, Højsæder, Trophæer, Sarcophager, Ligkister, Piedestaler, Vogne, Bærestole etc. etc. saavel flade, som praktikable, hvilke sidste indtage betydelig mere Rumfang. Desuden forefindes Maskin-Rekvisiter som Bukke, Bomme, Flager, Kasser, praktikable Trapper af alle Størrelser, Stiger etc. etc. samt Møbler af alle Slags, hvilke tilsammen udgjøre flere tusinde Stykker.

Af løse malede Lærreder (paa Over- og Understang) at oprulle paa højst forskellige Breder, som Drapperier, Porte, Vinduer, Luftstykker, Gardiner, Malerier etc. etc., til at binde i større og mindre udskaarne Aabninger, i Tæppeaabninger og Sætstykker findes ogsaa endel.

Samtlige Dekurationsgjenstande lade sig da henføre til tre Kategorier:

- 1) Tæpper af indtil 30 Alens Længde.
- 2) Kouliisser og Sætstykker indtil 12 Al. høje.
- 3) Skrammel af ubestemmelig Form og Størrelse.

Tæpperne henlægges paa Hylder, dog ikke flere ovenpaa hinanden, da de ellers trykkes og beskadiges. De ere besværlige Gjenstande at transportere, thi Over- og Understangen, paa hvilke de oprulles, taale kun ubetydelig at bøjes og knækker Stangen i Rullen, da er Tæppet spoleret ved at Splinterne trænge ind i Tøjet. For altsaa at faa Tæppet ud fra Hylden udfordres en fri Plads omtrent af Hyldens Længde enten i Flugt med denne eller paa et højere liggende Plan. For Tiden har man Hejbergsgade til disse Manøvrer og stikker simpelt og let Tæppet sammenrullet fra Siden ind paa Scenen. Selv om dette lod sig gjøre ved det nye Theater, fordrer jo Programmet, at Transporten af Theatergjenstandene, forsaavidt denne ikke kan ske direkte ved, at Magasinerne ere sammenbyggede med Theatret, skal finde Sted ved Hjælp af en eller flere dækkede Passager over Gaden. Paa denne Maade maa altsaa Tæppet føres bagfra ind paa Scenen, parallelt med Bygningens Længdeaxe. Det bliver da at undersøge, hvorledes Tæppemagasinet ligger bedst for Passagen. Fra Nord til Syd kan det ikke lægges, thi eftersom Grunden kun har en Dybde

af lidt over 40 Al., vil et 30 Als. Tæppe ikke kunne føres ud fra et saaledes beliggende Magasin uden at komme paa Gaden eller uden over sig at have et Rum af samme Fladeindhold, i hvilket Tæpperne kunne hejses op. Men hører et saadant Manøvreulv til for at bringe Tæpperne ind paa Scenen, da vil man med større Fordel kunne lægge Tæppemagasinet i Øst og Vest. Saaledes lagt vil det nemlig kunne faa en Længde, som Malersalen, af 50 Al., der svarer til 2 gennemsnitlige Tæppelængder af 25 Al. eller 1 paa 30 og 1 paa 20 Al., og da Manøvreulvet hovedsagelig maa være ryddeligt, kan selv et 30 Als. Tæppe ved at stikke Enden ud af et Vindue eller ind i Passagen føres vinkelret paa dets forrige Stilling, om end Magasinet ikke er bredere end Malersalen \circ : 25 Alen.

Kouliisser og Sætstykker opstilles sparsommeligt paa Enden i Baase med en Gang af lidt over Kouliissens Brede imellem disse. Saaledes kan nemlig Kouliissen trækkes ud som en Bog fra sin Hylde, lægges ned, rejses paa Højkant og bæres bort paa sædvanlig Maade med Haandkraft. Der fordres en Etagehøjde af over Kouliissens Højde \circ : over 12 Al., om Theatret udvides stærkt.

Den store Mængde Skrammel, som efterhaanden ophober sig ved et Theater, er værdiløst, naar det skal sælges, men dyrt at anskaffe, kan selvfølgelig anbringes hvorsomhelst der er Plads og fri Passage, altsaa ligesaavel i Theaterbygningens Kjældere og Underrum som i Magasinbygningen.

4. Dog, inden Fordelingen af de forskellige Dekorationsmagasiner foretages, vil det uden Tvivl være rigtigt at tænke paa Malersalen, som er forlangt 25 Al. bred, 50 Al. lang og 10 Al. høj med praktikabelt Skillerum og Lys fra Oven. Dette sidste opnaas bedst ved at lægge Malersalen øverst og lade den gaa op i Taget, saa at man faar skraa Vinduer til den ene eller begge Sider.

Da der ikke kan anbringes Understøttelser for Loftet i Tæppernes hele Udstrækning, og da slige ogsaa vilde forhindre Skillerummets Flytning, gjør man vistnok bedst i, saafremt Jernkonstruktioner af økonomiske Hensyn ikke kunne skaffes, i Magasinerne at anvende et saakaldt Ardantsk Tagværk som over et Ridehus. Malersalen maa med de forlangte Dimensioner ligge parallelt med Hejbergsgade.

5. Snedkerværkstedet kan med Fordel anbringes paa Loftet i Sidebygningen mod Tordenskjoldsgade. De i dette forarbejdede Gjenstande kunne herfra direkte stikkes ned i Malersalen eller gennem Skakten paa Manøvreulvet. Snedkerværkstedet behøver ingen betydelig Brede, og skulde en Ildløs opstaa her, vil det være bedre at have Magasinerne under end over samme.

Er Malersalens Beliggenhed bestemt og Højden af Passagen over Gaden, som Projektet af Skjønhedshensyn har hævet over den nederste Søjleorden, da kommer Fordelingen af Magasinerne af sig selv. Det vil nemlig vise sig hensigtsmæssigt at have Manøvreulvet under Malersalen paa samme Plan som Overbygningen, i samme Etage de nødvendigeste Kouliissemagasiner, og under Manøvreulvet Tæppemagasinet.

Med Hensyn til de 3 Slags Magasiners indbyrdes Størrelse gjælder det om først at bestemme Tæppe- dernæst Kouliissemagasinerne Størrelse, de Øvrige fremkommer ved Subtraktion fra det samlede Kubikindhold.

Theatret har c. 400 Tæpper, det ønsker Plads til 600. Tænkes disse anbragte i to Længder paa Hylder med samme Afstande og Dimensioner som i det nuværende Tæppeskur, da faar man 18 Hylderækker med 8 Hylder i Højden \circ : 576 Tæpper i et Magasin af c. 5 Als Højde og Malersalens Udstrækning, \circ : 1250 \square Al. eller 6250 Kub. Al. Til Sammenligning anføres, at Leipzigertheatrets Tæppemagasin have et Fladeindhold af c. 1241 \square Alen, et Kubikindhold af 9385 $\frac{1}{2}$ Kub. Al. (sachs.)

Af Kouliissemagasiner har Projektet i Sidefløjene i Højde med Manøvreulvet et paa 514 \square Al., et paa 600 \square Al., tilsammen 1114 \square Al. med 14 $\frac{1}{2}$ Al. i Højden, er 16133 Kub. Al. Dette er noget mindre end Leipzigertheatret, som paa 1280 \square Al. har 19840 Kub. Al. (sachs.) Men foruden de nævnte Kouliissemagasiner vil hele Rummet under Tæppemagasinet c. 1250 \square Al. med 13750 Kub. Al. kunne indrettes til Baase for mindre Kouliisser og Sætstykker. Der vilde altsaa ialt til Kouliissemagasiner kunne blive 2364 \square Al. med 29883 Kub. Al. I de øverste Kouliissemagasiner er der omtrent 136 løb. Al. = 3264 Tom. Kouliissebaas, i det nederste 189 Al. = 4736 Tom. Ialt omtrent 8000 løbende Tommer. Af egentlige Kouliisser og Sætstykker kan maaske

efter foranstaaende Opgivelse regnes at være 2200, forlanges $\frac{1}{2}$ Gang mere Plads, da skal der rummes 3300, hver Koullisse vilde altsaa faa $2\frac{1}{2}$ Tomme.

Sammentælles de erholdte Kubikmaal da have:

Til Tæppemagasinet.....	6250 Kub. Al.
Til Koullissemagasinerne	29883 —

Summa: 36133 Kub. Al., som fra 46000 Kub. Al. giver 9867 Kub. Al.

til Rekvirit- og Utensiliemagasinerne.

Leipzigtheatret har, saavidt man kan skjønne efter de offentliggjorte Tegninger i »Rombergs Zeitschrift für praktische Baukunst« 1867:

Til Tæppemagasin	9385 $\frac{1}{2}$ Kub. Al.
— Koullissemagasiner.....	19840 —
og Garderobe(?)	
— Utensilier og Rekviriter.....	9984 —

Summa: 39209 $\frac{1}{2}$ Cub. Al.

Altsaa forholdsvis mindre til Koullissemagasiner. Det lader sig heller ikke negte, at Pladsen her med den nye og bedre Opstillingsmaade uden Tvivl er meget rigelig. I de nuværende Magasiner gaar megen Plads til Spilde, fordi de ikke ere byggede til Øjemedet og der ikke kan skaffes Passage. Det turde derfor være et Spørgsmaal, om man ikke til det samlede Kubikrum for Dekoremagasinerne kunde medregne Manøvregulvet c. 9800 Kub. Al., saa meget mere som det jo vil finde Anvendelse til Henstilling af det løbende Repertoires Dekorationer.

I ethvert Tilfælde vil vel en Del af den store Mængde Skrammel kunne finde Plads i Reservemagasinet (under Tæppemagasinet), Resten vil kunne anbringes paa Loftet i Magasinbygningens vestre Fløj samt i Theaterbygningens Kjældere og Underrum.

Loftet over Magasinbygningens vestre Fløj indeholder c.	2080 Kub. Al.
Kjælderne om Scenen	c. 4310 —
Kjælderne under Forsalen m. m.....	c. 5000 —

Summa: c. 11390 Kub. Al.

Om ønskes, kan den bagerste Del af de 2 underste Maskinkjældere indrettes til Magasiner og derved vindes c. 3—4000 Kub. Al.

7. I Magasinbygningen bliver, om der sammesteds skal findes Bøutiker og Bolig for en Funktionær, kun liden Plads til Garderobesagerne. Kun i den østre Fløjs 1ste Sal, svarende til Funktionærens Bolig, findes 498 □ Al. med 2656 Kub. Al., som afdelt i forskellige gode Værelser kan anvendes hertil. Resten maa anbringes i selve Theaterbygningen. Herimod kan indvendes, at den her er udsat for større Brandfare. Indrømmes dette, maa dog bemærkes, at Brandfarens Størrelse afhænger af hvorledes Bygningen konstrueres og Magasinerne indrettes. Projektet har 3 Sale over Paaklædningsværelserne i de over Scenen løbende Fløje, dernæst 4 Værelser paa begge Sider af Dandseskolen og Lysekronerummet, altsaa i Centralbygningens øverste Etage, og endeligt et stort Loftsrum over den Del af Centralbygningen, som ligger Nord for Brandgavlen. De kostbareste Garderobesager kunne da anbringes i Magasinbygningen, om de her anses for sikkrere, de gode Ting over Paaklædningsværelserne og i Centralbygningens øverste Etage, de simpleste Sager (Udskudet, som sjældent bruges) paa Loftet. Garderobeforvalterne ville fra deres Kontorer paa 3die Sal have 2—3 indtil 4 Etager at stige for at komme til de forskellige Magasiner; lagdes disse hinsides Hejbergsgade vilde der være lige saa mange Trapper at gaa ned.

Over Paaklædningsværelserne findes	980 □ Al. med	3675 Kub. Al.
I Centralbygningens øverste Etage.	522 — —	3393 —
Paa Loftet	1320 — —	6926 —

1822 □ Al. med 13994 Kub. Al.

Hertil kommer Magasinbygningens . 498 — — 2656 —

Summa: 2320 □ Al. med 16650 Kub. Al.

Med Hensyn til Garderoberne bemærkes, at det selvfølgelig for Sagernes Konservering vil være heldigt om disse nu og da kunne udluftes, bankes og børstes. Dette er i den nuværende

Theaterbygning saa godt som en Umulighed; thi der er ingen Plads til at foretage disse Operationer paa i Nærheden af Garderoberne; Transporten maatte ske gennem hele Theatrets daglige Førsel, saa mange Trapper ned og op, at Arbejdets Størrelse gjør det saa at sige uoverkommeligt i Ferietiden. Projektets flade Tag paa de omløbende Fløje, af hvilke idetmindste enkelte Partier kunne behandles fuldstændig som Terrasse, asphalteres m. m., vilde hæve disse Vanskeligheder. Tøjet kunde for en stor Deel stikkes fra Vinduerne lige ud paa Terrassen. Hertil er sigtet i Indledningen, hvor de forskjellige Tagformer omtales.

En anden Del af Terrassen kunde, om man saa synes, blive Spadsereplads for Galleriets Publikum.

8. Skrædersalene findes i Theaterbygningen paa 3die Sal sammen med Økonomiinspicientens, Garderobeforvalterens og Garderobeforvarerskens Værelser. Alle disse Lokaler ere med Forsæt anbragte med Paaklædningsværelser over som under sig for at ligge mere centralt.

9. Syngeskolen er i Theaterbygningens Fremspring mod Tordenskjoldsgade paa 4de Sal.

10. Hvor stort et Underrum til Brændsel der behøves, er ikke angivet. Det kan dog neppe være Meningen, at hele Vinterbeholdningen skal kunne rummes. Kullene aflæsses bekvemt i Portrummet mod Tordenskjoldsgade ved at aabne en Lem i Portgulvet. I de nærmeste Rum ville 1000 à 1500 Tdr. Kul kunne rummes, om de stables lige til Loftet.

Foruden til Theatrets Brug maa der, om Boutiker indrettes, tillige skaffes Brændselsrum til disse og til den gifte Funktionær. Pladsen er saa rigelig at nogle af disse Kjældere ogsaa ville kunne benyttes som Pakrum.

11. Den gifte Funktionær faar, som det vil ses, en god Lejlighed paa 6 Værelser med fornødne Udenomsbekvemmeligheder. Theatret vil af denne kunne have en aarlig Indtægt af 400 Rdlr. 2: Renten af en Kapital paa 8 à 10,000 Rdlr.

12. Da Magasinbygningen i sin Karakter gjerne maatte slutte sig saa nær som mulig til de paa Gammelholm opførte Bygninger, har man ikke trot at tilsidesætte Skjønhedshensynene ved at indrette Boutiker i nederste Etage. Dette er saa meget mere at anbefale, som Projektet har hævet Scenen, og Magasinerne af denne Grund ogsaa gjerne maa ligge højere.

III.

Indretninger og Apparater fælles for det hele Bygningskomplex.

1. Spørgsmaalet om Theatrets hensigtsmæssige Belysning viser maaske mere end noget andet, i hvilken Grad de forskjellige kunstneriske, tekniske og økonomiske Fordringer kunne gribe ind i hinanden. Dette gjælder da navnlig om Tilskuerpladsens Belysning; denne er nemlig betinget af Maaden, hvorpaa man vil ventilere. Saasnart der for Alvor bliver Tale om Ventilation, vil det Spørgsmaal rejse sig: er det ikke muligt at tilstoppe den ene af de to Hovedkilder til Heden og den slette Luft i Theatret ved enten at isolere Belysningsapparaterne eller idetmindste sørge for at den af disse fordærvede Luft hurtigst muligt fjernes.

Af den nyere Tids Forsøg i denne Retning er uden Tvivl Chatelet-Theatrene's Ventilation, til hvilken den berømte Morin havde været med at lægge Planen, et af de mest bekjendte. Belysningen var anbragt over et Loft af mat Glas under en stor Skærm, der foroven endte i en Luftskorsten. Herop til førtes Ledninger for den slette Luft fra alle Logerne og der tilvebragtes saaledes en meget virksom Udsugning. Den rene Luft førtes behørigt opvarmet ind i Theatret paa forskellige Steder, gennem Aabninger langs Rampen, omkring Tæppet, i Gulvet og Logebrystningerne. Belysningen over Glasloftet havde man beholdt, men de dermed forbundne Ventilationsforanstaltninger sattes for en stor Del ud af Brug strax efter at Theatrene vare aabnede. Man havde ikke været heldig i Maaden, hvorpaa den rene Luft førtes ind, saa at navnlig Skuespillerne

og Orkesterpersonalet i høj Grad generedes af Træk. Den nye Belysningsmaade vandt heller ikke ubetinget Bifald, men blev stærkt kritiseret saavel af Publikum som af Fagmænd.

[Exempelvis kan anføres en Artikel af Arkitekten Duplessis i »la Revue moderne« for 10de Maj 1869, citeret af Figuier i hans populære Værk: »les merveilles de la science«.]

Hvad man indvendte, var navnlig dette, at Lyset ved at gaa igjennem Glasloftet, selv om dette er tyndt, kan holdes frit for Støv og gjøres uskadeligt for Gulvets Publikum ved et fint Net af Metaltraad, taber sit spillende Liv og faar en død, gulagtig Tone, saa at hverken Damernes Toiletter eller Salens Dekorationer komme til deres Ret. Dette stærke, ensformige, lodrette Lys, i hvilket Tilskuerne faa sorte Skygger i Øjenhulerne, trætter, og frembringer, navnlig naar Ventilationen ikke holdes i behørig Orden, en ubehagelig Fornemmelse: »man bliver stegt fra oven ligesom en Tærte« sagde Pariserne. Desuagtet fortsatte man Forsøgene, da de to seneste større Parisertheatre »Gaité« og »Vaudeville« opførtes; man søgte at bringe Lyset længere ned og navnlig i Vaudevilletheatret fik Glasloftet Form af en stor flad Skaal, sænket ned i selve Loftet, der ganske vist med sine slebne Krystaller og Facetter frembringer en vis pragtfuld, men noget barok Virkning. — Ogsaa udenfor Frankrig efterlignedes denne Belysningsmaade, f. Ex. i det nye Theater i Riga, og det uagtet den dog vist hovedsagelig skyldes den franske Skik, at have Salen fuldt belyst under Spillet, thi da er Lysekronen naturligvis en Plage for alle Tilskuerne i de øverste Logerækker. — Men Belysningen bliver kostbar paa denne Maade, thi, eftersom Lysets Styrke aftager i Forhold som Afstandens Kvadrater, behøves der selvfølgelig et meget større Gasforbrug til fra en saadan Højde, ovenfor et matslebet Glasloft, at belyse Salen tilstrækkeligt. Dette indsaar man i Riga, og da man gjerne vilde baade spare og følge med Tiden, indrettedes Platfonden saaledes, at til dagligt Brug kun et vist Antal Brændere skulde bruges. Dog, det viste sig snart, at man ikke fik Huset lyst nok, og man har da grebet til den just ikke meget snilde, men dog praktiske Udvej, at anbringe Gaslampetter paa Logebrystningerne.

Vi, som ere vantede til at Lysekronen hæves og sænkes for hver Akt, og som vel Alle have prøvet den velgjørende æsthetiske Virkning, naar Tusmørket og Scenens Illusion ombyttes med det klare Lampelys og de hjemlige Ansigter, bør vistnok betænke os to Gange paa at ombytte Lysekronen med Glasloftet eller Solbrændere, dersom ikke Hensynet til Ventilationen gjør det aldeles nødvendigt. Solbrænderne ere i æsthetisk Henseende det Alleruheldigste, man kan vælge. Glasplafonden gjør dog en vis dekorativ Virkning, Solbrænderen ingen; men den ødelægger al malerisk Dekoration paa den bedste ja næsten den eneste Flade, der giver Dekorationsmalerens Pensel noget Spillerum, thi hvad kan ses ved Siden af slikt et lysende Himmellegeme? Hertil kommer, at omtrent de samme Fordele, som Glasplafonden skulde yde, kunne have, naar Lysekronen gjøres bevægelig. Anbringes der nemlig under denne en Glasskærm, omtrent som den, der paa den nuværende Lysekrone skal beskytte mod Gliepletter og Glasskaar, og gjøres denne Skærm nogenlunde tætsluttende i Kronehullet, da vil jo Udsugningen fra Logerne kunne foregaa paa samme Maade som i Parisertheatrene. Lydbølgerne ville under Spillet temmelig uforstyrrede kunne fortsætte deres Gang ind i Logedybderne, og kun i Mellemakterne vil en stor Luftmasse i en samlet Strøm styrte ud af Kronehullet.

Tilskuere med svage Øjne ville ganske vist, om de blive paa deres Pladser i Mellemakterne, kunne generes noget af Lysekronen, men baade vil Lyset jo kunne dæmpes ved Hjælp af Kupler, der slibes helt eller delviis, og der er jo ingen Nødvendighed for, at de som i et fransk Theater skulle se paa eller tæt forbi den lysende Masse.

Den nuværende Lysekrone har 72 Olielamper. Hvor mange Gasblus bør den nye have? Pariseroperaen begyndte med 72 (argandske Brændere) foruden c. 30 i Lampetter paa Væggene. Nu skal der være 148 Blus i Kronen. For vore Forhold vilde en Krone paa 100 à 120 Blus vistnok være passende. Dette stemmer med de Regler, som i en østerrigsk Ingeniørkalender for 1871 findes opførte for Lokalers Belysning med Gas. Ønskede man til festlige Lejligheder en endnu stærkere Belysning, kunne overkomplette Arme jo indrettes enten i selve Kronen eller paa Logernes Jernsøjler. Kronens Bevægelse op og ned kan som Koullissegasledningernes foregaa uden mindste Ulempe.

I Amphitheatret vil det vistnok være nødvendigt at anbringe et Par Blus under det skraa Loft.

Forsalen, Foyers og Trappegange kunne, om Hensynet til Ventilationen taler derfor, oplyses ved engelske Ventilationskroner eller Arme.

Korridorerne belyses med Gasblus anbragte bag Glas i Væggen, saaledes at Ventilationen paa samme Tid befordres.

Med Hensyn til Rampen og de alvorlige Ulemper, denne tidligere førte med sig, er Problemet, at fjerne disse, nu løst ved at Lamperne bringes til at brænde nedad.

Derimod vil det vistnok være meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at bortskaffe Forbrændingsprodukterne fra Koulissestokke og Herser, uden i for høj en Grad at komplicere Dekorationsforvandlinger og Maskineriet; det maa da overlades til Ventilationen paa bedste Maade at raade Bod paa de ved Gassens Forbrænding opstaaede Onder.

At Gasledningerne indlægges saaledes, at de for Husets forskellige Afdelinger i Ildebrandstilfælde hurtigt og nemt kunne lukkes, følger af sig selv, som ogsaa at Maskinmesteren ved Hjælp af en simpel Mekanisme maa kunne regulere Lyset paa Scenen efter Behag.

Over »Lyriques« Glasplafond fandtes 1200 Flammer, dog brugtes de ikke alle (= 480 argandske Brændere?)

I »Gaité« forsøgte man i Efteraaret 69 at belyse Tilskuerpladsen med Drummondske Flammer over Glasplafonden; man mente med 180 af disse at kunne opnaa samme Lysstyrke som med 3000 Gasblus og muligvis en Besparelse i Udgifter.

2. Med Hensyn til Scenens og Tilskuerpladsens Ventilation er man i Grunden hverken i Paris eller i Wien kommet langt bort fra de Grundsætninger, som d'Arcet opstillede herfor i Begyndelsen af Aarhundredet. Man benytter Lysekronen til Udsugning og denne kan finde Sted ved Gulvet i Logedybderne eller gennem Loftet, hvor de akustiske Hensyn tillade det. Det er langt lettere at skaffe den varme og fordærvede Luft ud, end at erstatte den med passende opvarmet eller kold ren Luft, og dog maa dette gøres, thi overlades det til det store »Sugeværk«, som man gjerne kunde kalde Lysekronen, selv at skaffe sig Luft, da tager det denne, hvor det ikke skulde, da har man de for vel bekendte Ulemper, Træk fra Logedørene, fra Scenen, fra Maskinkjælderne o. s. v., om ikke fra daarligt beregnede eller ilde betjente Ventilationsaabninger. Vanskeligheden forøges ved, at Ventilationsforholdene under Forestillingen forandre sig, ikke blot eftersom Tæppet er oppe eller nede, men ogsaa efter de Temperaturforskjelligheder, som den store Menneskemasses langvarige Forsamling paa eet Sted efterhaanden bevirker. Problemet bliver da dobbelt: først at anbringe Ventilationsaabninger af tilstrækkelig Størrelse paa de hensigtsmæssigste Steder og dernæst i et givet Øjeblik at kunne indsende Luft af en passende Temperatur i en saadan Mængde, at der snarere bliver Lufttryk ud fra Salen, end Sugning ind gennem Logedørene.

Naar det da gjælder om, hvor man med Hensyn til en saa vanskelig Sag skal hente de bedste Erfaringer, anbefales den nye Opera i Wien, som i denne Henseende, rigtignok med betydelige Udgifter, vel lykket. Medens det om det senest ventilerede Parisertheater »Vaudeville« hedder hos Figuiér (om med Rette, er dog maaske tvivlsomt) »at Parquet, Parterre og Loger hvert Øjeblik fejtes af Storme, ja Orkaner« og »at den nye Vaudeville er det offentlige Lokale, hvor man fortrinsvis henter sig Brystbetændelser og Gigt eller i alt Fald Snue og Hoste« roses Wieneroperaen almindeligt. De Foranstaltninger, som Projektet foreslaar til Luftens Indsendelse i Salen, ere derfor ogsaa i Overensstemmelse med hvad Wieneroperaen har, og den større Højde, som man har tilladt sig at foreslaa for Scenen og Tilskuerpladsen, give Betingelserne for at de 3 Kjældere, som behøves til Kold-Lufts-Kammer, Varmekammer og Blandingskammer, kunne findes over hinanden her som hist. Iøvrigt henvises til Bilag II.

3. Størrelsen af Varmeapparatet afhænger selvfølgelig af Ventilationen. Naar denne er forlangt tilstrækkelig, rigtignok uden nærmere Angivelse af, hvilken Temperatur man vil tillade i Salen, eller hvilke Luftmasser der skulle tilføres, saa maa dette dog vel forstaas saaledes, at der ønskes et paa de nyeste Erfaringer og med Videnskabens Standpunkt stemmende Forslag i denne Retning. Viser det sig da, at Omkostningerne ved Anlægget eller Driften bliver større, end de tilstedeværende Midler tilstede, da maa det forbeholdes senere Bestemmelse at foreslaa Indskrænkninger. Foreløbigt er Varmeapparatet beregnet paa at skulle forsynes fra 3 Kjædler, hver paa 20 Hestes Kraft, omtrent det tredobbelte af hvad der nu haves.

4. Vandforsyningen kan og bør ske ved 2 Hovedledninger fra forskellige Kvarterer, af hvilke den ene kommer fra Kongens Nytorv og løber ned gennem Tordenskjoldsgade, den anden kommer fra Vingaardsstræde og løber langs med det nuværende Theaters Vestside. De to Hovedledninger sættes i selve Theatret gennem Ledninger og Haner i Forbindelse saaledes, at Theatret altid kan være forsynet, om end Vandet aflukkes fra det ene af de to Kvarterer. Naar Vandtrykket er lavest, o: om Aftenen naar der spilles, vil Vandstanden i Rørene ikke være mere end c. 30 Al. over Gaden, altsaa omtrent i Højde med Taget paa de om Theateret løbende Fløie. Det vil derfor uden Tvivl være rigtigt, hvad Programmet jo ogsaa forlanger, paa Centralbygningens Loft at anbringe et Par Vandbeholdere, f. Ex. paa begge Sider af Prosceniet, hvor murede Understøttelser haves. Andre ere overflødige. 2 Beholdere paa 50 Tdr. hver af Jernplader ville koste c. 200 Rd. pr. Stk. Det er rigtignok kun en Tiendedel af hvad Wieneroperaens Slukkevandsbeholdninger rumme, men i Wien pumpes alt Vandet op, der er intet Tryk. — Med Hensyn til Brandfaren gjøres opmærksom paa, at Projektet ligesom Wieneroperaen har i alle Etager om Scenen løbende brandfrie Korridorer, fra hvilke der gennem Jernlemme ved Hjælp af Slinger, skruede paa Brandhaner, kan sprøjtes ind paa Scenen.

Hvor mange Sprøjteslanger der skal anbringes, vil bero paa de Midler, der vise sig tilstede for dette Øjemed; dog Projektet giver alle Betingelser for at have de rigeligste og bekvemteste Slukningsapparater om Scenen. Foreløbig er foreslaaet 2 Sprøjteslanger paa hver Side i alle Etager.

Nær Trapperne i samtlige Etager findes Kummer med Vadske- og Drikkevand til Paa-klædningsværelserne. De kunne, om ønskes, forsynes baade med koldt og varmt Vand.

5. Paa det ophøjede Fortoug mellem det ny Theater og Hôtel du Nord foreslaas anbragt et Pissoir af tilstrækkelig Størrelse for Forbigaaende og til Brug udenfor Huset.

I Stueetagen findes dernæst bag Hovedtrapperne med Indgang fra Korridorerne 2 rummelige Pissoirs til almindeligt Brug. Til Gulvet, 1ste og 2den Etage haves paa hver Side af Theatret med særskilte Toiletværelser for Herrer og Damer, 2 Klosetter, ialt 12. Vedkommende Garderobebetjent bør, maaske mod en ringe Godtgjørelse, sørge for at der altid findes den strængeste Orden og Renlighed. For Galleriet haves paa hver Side 4 o: 8 Klosetter, ligeledes i Forbindelse med Toiletværelser eller vel rettere Pissoirs for Herrer og Damer.

Ved Scenen findes i Stueetagen et stort Pissoir for Statister, Komparser, Korister og Maskinfolk, i hver Etage 2 Klosetter. I Magasinbygningens Gaard Lokum og Pissoir.

IV.

Bygningens Ydre, dens Dekoration og Konstruktion.

Hvad Bygningens ydre Form angaar, da har man, som det allerede er berørt i Indledningen, søgt at fremhæve det Væsenlige for at faa den simpel og stor. Den Scene og Tilskuerplads omfattende Midtbygning, de omløbende Udenomslokaler, navnlig Vestibule, Loggia og de to Fremspring paa Siderne af Scenen ville falde Enhver i Øjnene og give en Slags Forestilling om det Indre, uagtet saa mange smaa Inddelinger og Rum ere maskerede. Til den ydre Beklædning foreslaas røde Mursten med graa Gesimser, Pillastre, Vindues- og Dørindfatninger m. v. udførte i Cement. I hvilken Grad det skulde være muligt, at faa Cementen afløst af hugne Sten, maa være forbeholdt senere Undersøgelser, naar mere detaillerede Tegninger foreligge, at oplyse.

Foran Bygningens Front mod Kongens Nytorv tænkes opstillede Oehlenschlägers Statue flyttet fra Garnisonspladsen herhen og en tilsvarende Holberg, til hvis Rejsning et mindre Fond jo allerede er samlet. Til Oehlenschlägers Flytning samt Holbergs Støbning og Opstilling antages af de til den kunstneriske Udstyrelse samlede Midler at ville medgaa c. 10000 Rd. Andre 10000 Rd. foreslaas anvendte til støbte Cementarbejder i Frisen og Zinkdrene paa Ballustraden: ialt til ydre plastisk Dekoration 20000 Rd. I det Indre bliver Tilskuerpladsen selvfølgeligen det Rum, paa hvis Udstyrelse det meste maa anvendes; til malede Figurer og Ornamentter i Loftet, til malede

og skaarne Ornamentter paa Logebrystningerne, til Fortæppe, Forgyldningen o. s. v. foreslaas anvendt 20000 Rd. Endelig til Vestibule, Hovedtrapper og Foyers m. m., til malerisk og plastisk Dekoration 20000 Rd.

At de 60000 Rd. skulle anvendes til konstnerisk, det vil sige hovedsagelig figurlig, Udsmykning og ikke fortrinsvis til Marmorpudd, Forgyldninger eller lignende Luxus, der lader Stoffet spille den største Rolle, ere Alle vel enige om. Men skulle de figurlige Fremstillinger, som jo ofte kunne tænkes hovedsagelig ornamentale, ikke blive ensformige og kjedelige, gjælder det om her og der at faa større Billeder. Spørgsmaalet bliver da, hvad disse skulle forestille. I selve Salen kunne jo større Figurer kun males i Loftet; her gjør man vel rettest i at holde sig til den Række Forestillinger, som findes i det nuværende Theater, nemlig paa Loftet Konstarterne under Form af Muser, paa Logebrystningerne Medailloner med vore vigtigste Forfatteres Portræter, Mindetavler med deres Værker, Krandsse, Genier o. s. v., paa Tæppet et sydligt eller hjemligt Landskab, f. Ex. en Udsigt over Kronborg og Sundet til Kullen (Hamlet). I den underste Foyer har man jo tænkt sig med Tiden opstillet Buster af vore Digtere, Musikere og sceniske Konstnere af begge Kjøen. Det vilde blive for meget af det Gode, om man over disse paa Væggene vilde hænge malede Portræter. Her burde snarere findes større Fremstillinger af Æmner, som have givet og i Fremtiden kunne antages at ville give Opgaver for vor Konst. Det skulde være, om jeg saa maa sige, den naturlige og historiske Himmel, under hvilken vor Konst er opvoxet og skal leve.

Nu have vore to største Tragikere, Oehlenschläger og Ewald, begge behandlet det bedste, om ikke det eneste, Æmne for tragisk Digtning i Nordens Mythologi: Balders Død. Dette giver Lejlighed, hvad enten man vælger selve Drabet, Ligbaalet eller Lokes Straf, til at fremstille det forsamlende Valhal, og en saadan Fremstilling i eet eller tre Billeder kunde da smykke den mod Tilskuerpladsen vendte Langvæg i Foyeren. Paa Pillerne ud mod Loggien kunde komme enkelte mere dekorative, men dog store Figurer, der kunne repræsentere paa een Gang vore skjønneste Oldsagn og Oehlenschlägers fortrinligste Digtværker, altsaa f. Ex. Axel og Valborg ved Pillen i Kirken, Hagbart og Signe, Hakon Jarl med Sønnen i Offerlunden og Palnatoke ligeledes med Sønnen og Æblet.

Som Dørstykke for begge Ender af Salen kunde foreslaas Brage og Ydun samt Odin hos Saga. Loftet kunde inddeles i Cassetter med Relieffremstillinger af nordiske Vaaben, Instrumenter og Smykker, maaske blandede med Ornamentter og Masker. Skulde man finde Oldtiden og Tragedien paa denne Maade altfor udelukkende repræsenterede, da findes i de to kvadratiske Sale for Enden af Foyeren, Lejlighed til Fremstillinger af en anden Art. Altsaa i Loft og Friser her f. Ex. de mere romantiske, mere middelalderlige Alfer og Dvæрге, der kunne minde om Kæmpeviserne saavel som om Weyse og Kuhlau.

Men nu Holberg, vor af Fremmede bedst kjendte og højest skattede dramatiske Forfatter, skal der ingen Fremstilling findes fra hans Værker? Ja, først og fremmest kan der jo spørges, om det vilde være rigtigt og udførligt at behandle Scener af hans Komedier i den Størrelse, hvorom her er Tale, skjønt det skal villigt indrømmes, at et Billede som Marstrands lykkelige Skibbrud vilde passe fortræffeligt paa et saadant Sted, og dernæst gaar det dog umuligt an i samme Værelse overfor hinanden at fremstille nordiske Guder og Barselstuens Madammer. I Hovedværelset maa Tragedien eller Komedien raade. Desuden skulle jo disse Billeder ikke være Illustrationer til Holberg eller Oehlenschläger, men frie konstneriske Behandlinger af de samme Æmner, som have inspireret Digterne. Det kunde da være et Spørgsmaal, om ikke Holbergs Forudsætninger kunde gives i Vestibulen og Trapperummene ved Figurer hentede fra Plautus eller Terents, sammen maaske med Figurer af den antike Tragedie, hvilke jo alle vilde ypperligt egne sig til dekorativ Anvendelse. Der vilde ved denne Fordeling, selv om der ofte kun kan gives Antydninger, skaffes et Slags Plan i og Sammenhæng mellem de forskjellige Rums Dekoration.

Hvad Bygningens Konstruktion angaar, da vilde det være heldigt om den bevilgede Pengesum overalt tillod Anvendelsen af Jernkonstruktioner i Stedet for Træ. Naar dette ikke er Tilfældet, bliver Spørgsmaalet, hvor de ere mest ønskelige. Programmet nævner allerede Tagkonstruktionerne og Trappegangene. Med Hensyn til Tagkonstruktioner henvises til de i Bilag III indeholdte Styrkeberegninger. Den runde Form er valgt først og fremmest af æsthetiske Grunde; den gjør et rigere og fyldigere Indtryk end et almindeligt Sadeltag. Palladios Basilica i Vicenza

har i lignende Tilfælde tidligere tjent som Exempel og Forbillede. Det viser sig imidlertid at den runde Form ogsaa ogsaa i konstruktiv Henseende er fordelagtig og billig. Scenen indeholder i den Mængde Lærred og Træ, hvormed den er opfyldt, Stof til et saadant Baal, at om ogsaa hele Taget eller Loftet konstrueredes af Jern og andet uforbrændeligt Materiale vilde det dog paa Grund af Heden bule ud og styrte sammen. Da man desuden, for at beskytte Scenen mod Afkøling fra oven, behøver en dobbelt Forskaling under det bølgeformede Jern, hvormed Huset er tækket, og denne Forskaling lettest og nemmest anbringes paa Aase af Træ, har man troet det rigtigt kun at konstruere Binderne af Jern. Denne Konstruktion af Træ og Jern vil formentlig ikke væsenlig fordyre Taget. Trappegangen rundt om Scenen og Tilskuerpladsen bør i alle Tilfælde være brandfrie som selve Trapperne; Søjlerne, der bære Logerne, af Jern, for ikke at belemre Udsigten til Scenen mere end højst nødvendigt; nogle Steder i Forsamlingssalene ere Spændvidderne saa store, at Jernbjælker anvendes fordelagtigere end Træbjælker. Ogsaa alle Paaklædningsværelserne, hvor man med Hensyn til Brandfare ofte maa stole paa upaalidelige Personers Forsigtighed, lade sig med Lethed overhælde, og Bekostningerne ved at ombytte Træbjælker med Jern ville ikke blive meget store, saafremt det ikke var nødvendigt at have Gulvene af Træ. Kunde man tænke sig, at billige Gulvtæpper f. Ex. Cocostæpper efterhaanden kunde anskaffes til at lægge ovenpaa Betongulve, da vilde fuldstændig brandfrie Gulve, med ringe Anlægsomkostninger, kunne erholdes.

Ogsaa i Koulissemagasinerne vilde Jernkonstruktioner jo være at foretrække; dog det gaar med denne Slags Pakhuse som med andre, at, om de end konstrueres fuldstændig brandfrie, ville de komme til at indeholde Næring til en saadan Ild, at selv det solidest byggede Hus ikke vilde kunne overleve en Brand. Endelig vil det, om Arbejdet paa Magasinerne skal begynde i en nær Fremtid og forceres, være vanskeligt at faa Jernbjælkerne betids nok, hvorimod det fornødne Træ maa forudsættes at være her paa Pladsen. Boutikerne maa i alt Fald overhælvles, men det vil maaske være rettest at hæve Hvelvingerne i vestre Fløj tillige over Funktionærens Bolig.

At der hverken i Theaterbygningen eller Magasinbygningen findes snevre, snesamlende Lysgaarde, vil uden Tvivl findes heldigt.

V.

Planen for Bygningsarbejdernes Ordning.

Man har i Programmet forlangt selve Theaterbygningen saavidt færdig den 31te Mart 1874, at Overflytning af Scenens Maskineri og Materiel kan finde Sted i Løbet af Sommeren og Theatret aabnes for Publikum den 1ste September samme Aar. Derimod synes der ved den indrømmede Tilladelse til at benytte den gamle Theaterbygningens Materiale til Magasinbygningens Opførelse at være forudsat, dels at Magasinbygningen opføres sidst, dels at denne ikke behøver at være færdig den 1ste September 1874, hvilket selvfølgelig er umuligt, naar Bygningen først skal paabegyndes den 1ste Juni.

Med Hensyn hertil spørges:

1) Hvorledes vil det være muligt, dersom de nye Malersale og Dekorationsmagasiner ikke i betimelig Tid ere forberedte, at skaffe Dekorationerne færdige til den udvidede Scene? Der mangler Plads til at udføre og opbevare dem i de nuværende Lokaler, og der maatte jo, om begge Dele fandtes, alligevel for Sommeren 1874 opføres midlertidige Lokaler til Magasiner.

2) Naar Varmeapparatet skal anbringes i Magasinbygningens Gaardsrum, hvorledes kan dette da opstilles og benyttes til Theaterbygningens Udtørring under dennes Fuldendelse?

3) Hvor vil man skaffe Plads til de midlertidige Lokaler, om Theaterbygningen paabegyndes først?

Alt vel overvejet, turde Magasinbygningen være den, hvis Størrelse, Form og Udstyring hurtigst efter endt Konkours lader sig bestemme og følgende Fordeling af Arbejdet foreslaaes som en Følge heraf:

Saasart Theaterplanen er vedtaget, overføres i Løbet af Sommermaanederne det hinsides Heibergsgade værende Materiel i de Bygninger, som findes paa den forhenværende militære Højskoles Grund samt i saa mange provisoriske Skure, som ere nødvendige, for at de kunne rummes.

Grundene Matr. Nr. 289 og 330 ryddes; Opførelsen af Magasinbygningen udbydes i Licitation; Arbejdet begyndes om Efteraaret og fremmes om muligt saa vidt, at Bygningen kan være under Tag inden Vinteren, senest næste Foraar. Saasart dette er Tilfældet, flyttes Materiellet ind i de Rum, som hertil kunne benyttes. Hele Magasinbygningen fuldendes efterhaanden og Omdannelsen af Dekorationerne kan nu i Tide begynde, medens samtidig det gamle Theater betjenes fra Værkstederne og Magasinerne. Opførelsen af selve Theatret udbydes til Licitation. Rydningen af Højskolens Grund begynder altsaa om Foraaret 1872; nogen Pilotage til Ydermurene kan allerede tidligere være udført, Kjælderne udgraves, Pilotagen fuldføres og Murene opføres i Løbet af Sommeren og Efteraaret, saa at hele Theatret kan være under Tag inden Vinteren. I Løbet af denne, medens Murene henstaa til Tørring, foretages den indre Indretning, Opsætning af Trapper, Skillerum o. s. v., o. s. v. I Foraaret 1873 begynde Pudsearbejderne, som fortsættes i Løbet af Sommeren, Varme-, Vand- og Gasrør indlægges, Snedkerarbejdet opsættes, saa at Vinduerne kunne være i, naar Vinteren begynder. I Løbet af denne fuldføres Snedker-, Maler-, Tapetserer- og Dekorationsarbejderne. I Løbet af Sommeren 1874 overføres Scenens Maskineri og det Materiel af den gamle Bygning, som findes anvendeligt, denne nedrives og Pladsen brolægges. Theatret aabnes den 1ste September 1874.

Ved denne Ordning vindes:

1) At Arbejdet kan begyndes med stor Kraft, saasart Planen er vedtaget, medens samtidig hele Vinteren 71—72 kan benyttes til Detail- og Arbejdstegningernes Udarbejdelser for det egenlige Theater.

2) Man sparer Opførelsen af en Masse provisoriske Bygninger og undgaar at belejre Pladserne om Theatret med saadanne.

3) Man har Magasinbygningerne i Tide færdige til Materiellets Omdannelse.

4) Man har Varme- og Ventilationsapparaterne til den nye Bygnings Udtørring.

5) Man har det gamle Theater nedrevet, til det nye skal tages i Brug.

Det, der kunde vindes ved at benytte noget mere af det gamle Theaters Materiale f. Ex. Varmeapparatet fremfor at sælge det, er saa lidt i Forhold hertil, at det ikke fortjener at komme i Betragtning.

VI.

Udgifterne ved Bygningsforetagendet.

Med Hensyn til Udgifterne henvises til det som Bilag 1 medfølgende Overslag.

1	1701
2	1702
3	1703
4	1704
5	1705
6	1706
7	1707
8	1708
9	1709
10	1710
11	1711
12	1712
13	1713
14	1714
15	1715
16	1716
17	1717
18	1718
19	1719
20	1720
21	1721
22	1722
23	1723
24	1724
25	1725
26	1726
27	1727
28	1728
29	1729
30	1730
31	1731
32	1732
33	1733
34	1734
35	1735
36	1736
37	1737
38	1738
39	1739
40	1740
41	1741
42	1742
43	1743
44	1744
45	1745
46	1746
47	1747
48	1748
49	1749
50	1750

Beskrivelse af Tegningerne mrkt. T—t.

Grunden er bebygget saaledes at:

Forsalsbygningen.....	(52 × 22 ¹ / ₂) er	1170	□	Alen stor
Tilskuerbygningen.....	(50 × 32) er	1600	—	-
Scenebygningen.....	(48 × 71 ¹ / ₂) er	3432	—	-
Bygningen over Heibergsgade..	(31 × 70) er	2170	—	-
Magasinet		3710	—	-

Tilsammen 12082 □ Alen.

Heibergsgade er beholdt uforandret i Fortsættelse af de to andre Gader, som for Tiden findes; den er overbygget med 5 Passager, hvoraf den ene er aflukket til Brug for Theatrets Funktionærer, den anden er for Fodgængere og de tre midterste for Kjørende; hver af disse er 4¹/₃ Alen bred, 8³/₄ Alen høj. Hvælvingerne faa, foruden fra Enderne, deres Lys igjennem 5 halvrunde Vinduer imod Gaarden over Kjedelhuset og igjennem 15 Jernriste, 2¹/₄ Alen i Diameter, som ere indmurede i de midterste Hvælvinger.

Bygningens Forside springer 2¹/₂ Al. frem paa Kongens Nytorv foran det yderste Hjørne af det gamle Theater og 20 Alen frem for den ældre Højskolebygning. Den ligger saaledes 38 Alen tilbage for Grundens yderste Grændse. Paa Siderne ere Gadelinierne i Tordenskjoldsgade og Holmens Kanal bibeholdte; paa denne Side er det tænkt, at det brede Trottoir med Træerne burde fortsættes. Naar der da plantes lignende Træer foran Erichsens Palais og Hotel du Nord, vil herved fremkomme en smuk Plads, hvor et Monument eller et Springvand passende kan anbringes.

Bygningen er tænkt overalt funderet paa Pæle (se efterstaaende Beregning No. 144-150). Pælene kappes ¹/₄ Alen under Grundvandet; herpaa lægges et Lag Beton af 1 Del Cement, 4 Dele Sand og 8 Dele Kampskærver. Dette fortsættes indtil over Jordlinien, hvor der anbringes en Granitsokkel.

Tilskuerpladsen rummer:

I Parquet og Parterre.....	565	Siddepladser.
Balkon (foruden Hoflojerne)..	221	—
1ste Etage.....	260	—
2den Etage.....	274	—
Galeriet.....	384	—

Tilsammen 1704 Siddepladser.

Den er altsaa indrettet efter Programmets første Alternativ, omendskjønt Forfatteren maa tilstaa, at han hellere havde valgt det sidste, saaledes at det ikke havde været nødvendigt at benytte Rummet under Balkonlojerne, men — det maa være tilladt at gjøre opmærksom derpaa — der findes Bestemmelser i samme Program, hvis Konsekvenser man neppe har kunnet forudsee, men som have gjort det umuligt at benytte hint Alternativ, hvis Tilskuerpladsen ikke skulde lide for

meget i akustisk Henseende. Det hedder nemlig, at Prosceniet højest tør være 20 Alen bredt; herved er givet, at Tilskuerpladsen ikke tør være mere end omtrent 29 Alen bred, thi man kan ikke se og kun daarligt høre i Sideloger, hvis Bagvæg ligger mere end 4—5 Alen udenfor Prosceniet, og naar der saa tilmed fordres 14—15 Parquetbænke og smaa Loger, der højest kunne have 4 Bænke, saa maa man gaa betydeligt i Dybden, naar der skal tilvejebringes det bestemte Antal Pladser. Men i dette Tilfælde vil man meget let faa en saa stor Afstand fra Prosceniet til Baggrundslagerne, at navnlig et saa fint moduleret Spil som det, der er ejendommeligt for vor Skueplads, slet ikke vil kunne ses derfra. Det gjælder altsaa at økonomisere med Pladsen til det Yderste, og Forfatteren har derfor meget imod sit Ønske været nødt til at lægge Parterret under Balkonens Loger, thi, hvis dette Rum ikke var blevet benyttet, saa vilde Afstanden til Baggrundslagerne paa Grund af de givne Forudsætninger være bleven omtrent saa stor som til Amphitheatret paa Casino, hvorved hele Projektet var blevet ubrugeligt. Men da det baade er mindre smukt og i flere Henseender uhensigtsmæssigt, at Parterret er skjult under Balkonen, saa skal Forfatteren tillade sig ærbødigst at henstille, at der, forinden Theatret bygges, tages under Overvejelse, om ikke Programmet og dermed Tegningerne burde forandres saaledes, at

- 1) Prosceniet gjøres 25—26 Alen bredt;
- 2) Parquettet indskrænkes til 6—7 rummelige Rækker;
- 3) Parterret — (kun med Staaplads) — anbringes bag dette, men foran Balkonlagerne;
- 4) Logerne kun tør være 4 Rækker dybe, men det tillades at anbringe Numerpladser foran dem, som dog skulle ligge mindst en Alen lavere, saaledes at den frie Udsigt fra Logerne ikke hindres derved.

Til nærmere Forklaring tillader Forfatteren sig at vedlægge en alternativ Skizze, hvori en saadan Fordeling er angivet. Det vil ses, at en saadan Forandring ikke i nogen væsenlig Grad griber ind i Bygningens Ydre og øvrige Anlæg; det vil endvidere ses, at Bygningen derfor ikke behøver at komme udenfor Gadelinierne og at samtlige Baggrundspladser endogsaa komme nærmere til Scenen.

	Hovedforslag.	Den alternative Skizze.
Afstand fra 1ste Balkonbænk til Prosceniet	26 ¹ / ₂ Al.	20 ¹ / ₂ Al.
— - bageste do.	32 ¹ / ₂ -	32 -
— - 1ste Bænk i 1ste Etage	28 -	25 ¹ / ₂ -
— - bageste do.	34 ³ / ₄ -	32 -
— - 1ste Bænk i 2den Etage	29 -	25 ¹ / ₂ -
— - bageste do.	35 ³ / ₄ -	32 -
— - 1ste Bænk i Galeriet	37 ³ / ₄ -	28 -
— - bageste do.	44 -	35 -

I Casino er fra Amphitheatrets forreste Bænk til Prosceniet 34 Alen,
 fra bageste Bænk til do. 44 —

Forslaget om at anbringe Numerpladser foran Logerne skal særlig anbefales til Overvejelse, da det er den Ordning, hvorved Tilskuerne ville kunne føres nærmest til Scenen, men det foreslaas dog kun paa den nævnte Betingelse, hvorved den frie Udsigt fra Logerne ikke vil hindres.

Angaaende Spørgsmaalet om at kunne se og høre fra Tilskuerpladsen henvises til Syn- og Lydstraalerne i Længdeprofilerne og i Detailtegningen, som angive den Fremgangsmaade, som er fulgt forat bestemme Pladsernes Stigning. Forfatteren har anset det nødvendigt at holde sig strængt til denne Konstruktion, om end Bænkene derved have faaet større Stigning, end man sædvanlig ser. Iøvrigt er der undgaaet alle Former, der enten kunne hindre Syn og Lyd eller give skadelige Gjenlyde.

Underkjørslerne ere anbragte under Parquettet; det er i denne Henseende en Hindring, at Prosceniets Højde over Jordlinien er begrændset i Programmet. Den laveste af Underkjørslerne er vistnok 5 Alen høj (¹/₂ Alen højere end den nuværende Theaterport), men det vilde af Skjønhedshensyn være ønskeligt, om Prosceniet turde hæves noget, saaledes at disse Porte kunde blive højere. Naar Forfatteren trods Vanskelighederne derved har anset det rigtigst at anlægge Underkjørslerne paa denne Maade, saa er det ikke blot, fordi han har ment, at Bygningen af Hensyn til Omgivelserne burde have den mindst mulige Udstrækning baade i Længde og Brede, men det er ogsaa, for at Fodgængerne saa lidt som muligt skulle generes af Vognfærsele. Det vil i saa Henseende

ses af 1ste Etages Plan, at Kjørebaneerne kun optage ringe Plads i Sammenligning med de store Trottoirs, hvor Trængselen uhindret kan fordele sig. Kjørebaneerne ere skarpt afgrænsede imellem opstaaende Bordursten og imellem de to Underkjørsler er der lagt et Trottoir, hvor forvildede Fodgængere kunne opholde sig uforstyrrede af Vognene, indtil der kan blive Lejlighed til at passere Banen. Underkjørselen for Kongehuset er saaledes anlagt, at den navnlig efter Forestillingen ogsaa kan benyttes af Publikum, naar Hoffet ikke er tilstede; Forbindelsesgangen ved Orkestrets Værelser kan ogsaa benyttes af Publikum, naar Hoffet ikke netop passerer.

I hver af Underkjørslerne kan der holde 7 Vogne, tilsammen 14, hvoraf de 4—5 tilsammen 8—10 bekvemt samtidig kunne afsætte eller indtage deres Passagerer.

For at forhindre Støj er Gulvet beregnet at skulle lægges af Asphalt. Indgangen er tænkt kun at skulle ske fra Forsalen, de fire Trapper ved denne ere saaledes anlagte, at de to kun føre til de nederste Etager, de to kun til de øverste; for at give disse Trapper et mere pompøst Udsende ere imidlertid de nederste Løb sammensmeltede til eet af dobbelt Brede. Adskillelsen foregaar altsaa først, naar man er steget $\frac{1}{2}$ Etage op. Af de fire Trapper for Publikum, som ligge ved Prosceniet, føre ligeledes de to kun fra de øverste Etager, de to kun fra de nederste. Disse 4 Trapper tænkes lukkede, indtil Forestillingen er endt.

For Orkesterpersonalet findes 3 Værelser foruden et mindre for Kapelmesteren; det har desværre ikke været muligt at anbringe Vinduer i disse 3 Værelser uden at bringe uforholdsmæssig store Offre; ligeoverfor disse har Forfatteren derfor troet hellere at burde tilraade, at de ogsaa om Dagen oplyses med Gas; en stærk konstig Ventilation maatte der dog alligevel tilvejebringes.

For at Skuespillerne tydelig skulle kunne høre Accompagnementet, er Orkestret anbragt forholdsvis højt imod Scenen, og Parquettet er atter anbragt højt over Orkestret; det er disse to Forholdsregler, som have gjort det muligt at have Underkjørsler under Parquettet, endskjønt Prosceniet ikke ligger højt over Jorden.

Forsaa vidt man frygter, at Parquettet skal blive fodkoldt paa Grund af Underkjørslerne, henvises til Beregningen Nr. 155. Der er intetsteds paaregnet Staaplads, alle 1700 Tilskuere have Siddepladser; skulde man af særlige Grunde ønske Staaplads, vil Lokalet kunne rumme over 1700 Personer.

Siddepladserne ere ansatte til mindst 32×20 Tom., kun i Balkonlogerne ere de 34×20 à 24 og i Galeriet ere de $32 \times 18^{\text{to}}$; dette er med Undtagelse af enkelte meget kostbare Fauteuils — det største Maal, som Forfatteren har truffet ved Sammenligning af en Mængde fremmede Theatre; og til Sammenligning skal bemærkes at

Stolene i det nuværende Theaters	1ste Parquet ere	19 × 30 $\frac{1}{2}$
	2det do.....	18 × 29 $\frac{1}{2}$
	Parterre.....	17 × 28 $\frac{1}{2}$
	1ste Etages Loger.....	18 × 28 $\frac{1}{2}$
	2den Etages do.....	17 × 27 $\frac{1}{2}$
Det nye Theater i Leipzig.....	Parquet.....	28 × 22
	Parterre.....	28 × 20
	Balkon.....	32 à 36 × 21
Theatre lyrique i Paris.....	Fauteuils.....	27 × 20
	Stalles d'orchestre.....	27 × 19
Theatre du Chatelet.....	Fauteuils.....	20 × 32
	Stalles d'orchestre ...	{	19 × 28
			16 × 21.

Skulde man ønske særdeles store Fauteuils i Parquet og Balkon, vil man altsaa kunne knibe lidt paa de andre Pladser og saaledes beholde det samme Totalantal.

De i Programmets Afdeling B. Nr. 1, 2 og 3 fremsatte Fordringer ere nøjagtig fulgte, men Maskineriet har Forfatteren ikke anset det nødvendigt at gjøre detailleret Regnskab for; her er derfor kun angivet et stort Rum, der er saaledes konstrueret, at det ikke behøver nogensomhelst anden Understøttelse end de fire Mure; det har 2 Snorelofter og foruden dette 3 Etager Maskin-galerier, som løbe rundt paa de tre Sider. Mellem disse er anbragt 3×5 Lampegallerier, der ligesom Snorelofterne hænge i Jernstænger. Der er endvidere reserveret bekvemme Pladser til

Kontravægtene. Gulvet i nederste Maskinkjælder er beregnet udført af Beton. Gulvet i anden Maskinkjælder og i selve Scenen er beregnet udført paa samme Maade som i det nuværende Theater. De nærmere Enkeltheder maa formentlig være forbeholdt Maskinmesterens Afgjørelse.

Et detailleret Overslag over Maskineriet foreligger altsaa heller ikke. De store Poster, Snorelofterne, Galerierne, Gulvene med deres Bukke, Flager, Forsænkninger etc. ere beregnede under Tømmerarbejdet, og det er paatænkt, at de ældre Koullissevogne, Spil, Kontravægte, Valtser, Tridser etc. skulle benyttes; til Udgifterne ved disse Apparaters Flytning og Anbringelse er beregnet en rund Sum, som er saa rigelig, at der, om det ønskes, tillige kan indlægges nogle Axer fra Dampmaskinen. Det er ligeledes beregnet, at Scenens ældre Belysningsapparater skulle anvendes, kun er det paatænkt (se under Ventilationen) at Proscenielamperne skulle bringes til at brænde nedad. Til Flytning og Forandring af disse Apparater er anslaaet en rund Sum.

De i Programmets Afdeling B. — Udenomslokaler — 1—9 nævnte Lokaler ere tilstede og have de forlangte Størrelser. Skuespillernes Foyer er $7\frac{1}{4}$ Alen høj. Dandsesalen er $7\frac{3}{4}$ Alen høj, Bestyrelsens Værelser $7\frac{1}{2}$ Alen høje, Kontorerne $5\frac{3}{4}$ Alen høje. Paaklædningsværelserne ere $4\frac{1}{4}$ Alen høje og, forsaavidt de ere for een Person, ere de $3 \times 5\frac{1}{3} = 16 \square$ Alen, men det har ikke kunnet undgaas at de 9 Funktionærværelser ere blevne lidt større end forlangt.

Paaklædningsværelserne ere lagte saa nær som muligt ved Scenen og Forsamlingsværelserne: de, som ere indrettede for en enkelt Person, ligge i den Etage, som kun er nogle Trin over Scene-gulvet. I denne Etage ligge ogsaa de fleste Værelser for Funktionærene; kun er Garderobeforvalterens og Forvarerskens Værelser henlagte ved Indgangene til Garderoben og Skrædersalene. Intendantens og Økonomi Inspicientens Værelser ere tillige anbragte tæt ved Kontorerne og ved Adgangen til Skrædersalene. Paaklædningsværelserne for de to Kjøen ere adskilte hver til sin Side af Bygningen, kun i 3die Etage ere nogle Funktionærværelser lagte over paa Damesiden af Hensyn til Passagen til Koncertsalen.

Korridorerne ved Paaklædningsværelserne have i Reglen ikke direkte Lys fra Gaden, men de ere rigelig forsynede med Vinduer imod Scenerummet, og da det yderligere er beregnet, at der skal anbringes en større mat Rude i hver Dør, saa ville de blive tilstrækkelig lyse. Paa Ruderne i Dørene kan man male Titlen paa Værelsets Beboer.

Forfatteren har ikke troet det nødvendigt at sondre skarpt mellem Programmets Afdeling B. og C.; Kontorerne og Bestyrelsens Værelser danne tvertimod en Overgang, dog ere disse Lokaler anbragte saaledes, at de tillige have deres særegne Adgang fra Gaden.

Arkiverne ere brandfrie ligesom alle de andre Lokaler.

(Se nedenfor under Konstruktion).

De i Programmets Afdeling C. 1—5 nævnte Lokaler ere tilstede og have den forlangte Størrelse; men det er ikke paatænkt at anbringe Lemme i Malersalens Gulv; thi naar en Dekoration er malet færdig, kan den nemmere føres igjennem en af Malersalens 5 Altandøre ud i Gaarden med Glastag, fires ned, og da enten føres ind i Magasinet eller paa Scenen. Paa lignende Maade føres Træmaterialierne op til Malersalen og Snedkerværkstedet. Denne Gaard med Glastag, som er anlagt over Heibergsgade, maa Forfatteren overhovedet særligt henlede Opmærksomheden paa. Den giver ikke blot Lys til en Mængde Lokaler, men den er tillige nyttig i andre Hensender.

Naar der foretages et Changement, er det af Vigtighed hurtig at blive af med de Gjenstande, som ikke benyttes, men det tager megen Tid, naar de skulle bringes ind i Magasinet og lægges omhyggelig paa deres Plads; skal det ske i en Fart, bliver det let uordenlig udført. Men i et saadant Tilfælde vil denne Gaard kunne tjene til foreløbigt Pakrum. Den har tillige en saadan Størrelse at Tæpperne og Sætstykkerne kunne vendes i den og føres i en hvilken som helst Retning ind i Magasinet. Den er overhovedet en bekvem Forstue for Magasinet; idet man fra den kan gaa direkte ind i 3 Etager af Magasinet.

Selve Magasinet indeholder:

I 1ste Etage, som ligger 2 Alen under Jorden og er bestemt til Trapper, Vogne og grovere Rekviziter. $2000 \square$ Alen, 4 Alen høj 8000 Kubikalen.

(Endskjøndt det altsaa er en Kjælder, vil den dog blive fuldkommen tør, da den ligger 2 Alen over Grundvandet, Gulvet lægges af Beton og Væggene beklædes med Asphalt).

2den Etage	2000	□	Alen 9 ¹ / ₂	Alen høj	19000	Kubikalen.
3die	—	—	5 ¹ / ₄	—	9187	—
4de	—	—	5 ¹ / ₄	—	9555	—
						Tilsammen...	45742 Kubikalen.

Garderoben indeholder:

5te Etage	1900	□	Alen 4	Alen høj	7600	Kubikalen.
6te	—	—	4	—	8000	—
						Tilsammen...	15600 Kubikalen.

Den forlangte Plads er altsaa tilstede, og der er endda saameget tilovers, at der, om fornodent, i disse Lokaler kan indrettes en Bolig for en gift Funktionær; men da der i Programmet ikke er opgivet Enkeltheder ved denne Bolig, have dens Enkeltheder heller ikke kunnet angives i Tegningen. Overhovedet kunne Enkelthederne af Magasinet kun anses som foreløbig angivne; det er jo nemlig sandsynligt, at man vil ønske et enkelt Rum meget højt, et andet meget lavt, men disse Forhold ville da kun kunne afgjøres bestemt efter Konference med Bestyrelsen og efter en nøje Opmaaling af de Gjenstande, som skulle have Plads. Men mindre Forandringer af denne Art ville neppe kunde gribe forstyrrende ind i Hovedanlægget, og de kunne ikke medføre forøgede Bekostninger. Foruden hvad der hidtil er nævnt, skal Opmærksomheden kun henledes paa, at der udenfor Garderoben er anbragt et Galeri over Glastaget, hvor Klæderne kunne bankes og udluftes. Hele Tagetagen kan desuden anvendes til dette Brug.

Syngeskolen er omtrent af Størrelse som Casinos mindre Sal og har 500 Siddepladser. Den har to særskilte Adgange, den ene fra Holmens Kanal for Fodgængere, den anden fra Heibergsgade med en bedækket Underkjørsel. Dens Korridorer og Garderobere ere skilte fra hele den øvrige Bygning, men bag Orkesteret er der en Dør, som fører ind til Skueskillelernes Paaklædningsværelser. I anden og tredie Etage findes et Par Lokaler, som kunne udlejes samtidig med Salen. Kulrum findes ved Siden af Dampkjedlerne.

Under Koncertsalen findes et større afsondret Lokale, der enten kan udlejes samlet til Konditori eller afdeles til 5 Boutiker. I sidste Tilfælde kan der af Højden afdeles en Mezzaninetage. Imod Tordenskjoldsgade kan der indrettes lignende Boutiker, saalænge man ikke behøver saa stort Rum til Magasinet.

Angaaende Programmets Afdeling III. bemærkes, at hvis alle Enkelthederne med Hensyn til Opvarmning, Ventilation og Belysning skulde have været angivne i Tegningerne, saa maatte disse Systemer have været fuldt og færdigt gennemarbejdede, førend Rentegningen paabegyndtes, men da den knapt tilmaalet Tid ikke har tilladt dette, og da desuden mange Enkeltheder af denne Art vilde have gjort Planerne uklare i andre Henseender, saa har Forfatteren maattet besluttet sig til i Hovedsagen kun at angive Opvarmningen etc. ved Beskrivelse.

Fyrstedet er i Magasinsbygningens Gaard, her udvikles Damp i 2 Stkr. Kjædler af 30 Hestes Kraft, denne ledes igjennem 2 Stkr. Hovedrør til de forskjellige Systemer.

Der indrettes 8 saadanne, nemlig:

- 3 for Tilskuerpladsen (Loger tilhøjre, Loger tilvenstre og Gulvet).
- 2 for Korridorer, Garderobe, Forsal, etc.
- 1 for Koncertsalen etc,
- 2 for Paaklædningsværelserne og Scenen.

Disse sidste kunne, om det ønskes, yderligere deles for hver Etage eller endogsaa saaledes, at hvert enkelt Værelse kan opvarmes for sig; men om det ogsaa synes, at derved vil kunne spares endel Brændemateriale, saa tør Forfatteren dog ikke ubetinget tilraade det, dels fordi Brændselsbesparingen i Virkeligheden ikke vil blive stor, dels fordi en uregelmæssig, stødvis Opvarmning let vil fordærve Ventilationen. Det har derfor i flere Henseender store Fordele, at have alle Paaklædningsværelser bestandig opvarmede, og de forøgede Udgifter derved ville ikke blive væsentlige.

Tilskuerpladsen opvarmes ved Damp, der lægges under Bænkene, (angaaende Rørens Størrelse se efterstaaende Beregning), den friske Luft blæses ind over dem, og naar den derved er bleven opvarmet, strømmer den ud igjennem Aabninger, af hvilke der er anbragt een under hver Stol.

Tilledningen af frisk Luft sker igjennem en muret Kanal, som lægges under Indgangen

til Koncertsalen ind til Maskinhuset. Hvis man anser det nødvendigt, kan den vaskes og afkøles paa dette Sted ved at passere en Douche. Herfra deler den sig i 2 Grene, der gaa under Heibergsgade igjennem nederste Maskinkjælder til to murede Skorstene, der opføres i Hjørnerne nærmest Prosceniet. Fra disse ledes horizontale Trækanaler, forede med Zinkplader ind under alle Gulve. I disse Kanaler anbringes en Aabning for hver Stol ind til de Kamre, hvori Damprørene ligge. Luften indblæses med den fornødne Hastighed ved Hjælp af en Centrifugalblæser, der anbringes i Maskinrummet og drives af den derværende Dampmaskine. For at kunne regulere Tilstrømningen af Luft og Luftens Temperatur anbringes Skydeventiler i alle Aabninger. Disse Ventiler bevæges ved Hjælp af en Tandstang og et Drev med Nøgle, og Publikum kan altsaa ikke gribe forstyrrende ind.

Naar Forfatteren saaledes foreslaar at have mange mindre Varmekamre, saa er det, dels fordi den fugtige Grund og den lave Prosceniumshøjde gjør det vanskeligt at anbringe store Central-Varmekamre, dels er det, fordi den foreslaaede Opvarmningsmaade vil blive meget mindre kostbar. Man er derved vistnok ikke istand til saa nøjagtigt øjeblikkelig at regulere Temperaturen, som f. Ex. i den nye Opera i Wien, men Erfaringerne fra dette Sted have netop vist, at det kostbare Apparat til den øjeblikkelige Regulering strængt taget ikke behøves; naar Rørene engang ere indstillede og Folkene indøvede, saa benytte de næsten slet ikke Maale- og Viseapparaterne.

Tilskuerpladsens Ventilation er tænkt ligesom i Wiens Opera at skulle besørges udelukkende af Gasbelysningen (en Centrifugalsuger, som findes der, har aldrig været brugt). Over hver Lampe er anbragt et Støbejerns Rør, som idet det opvarmes udsuger Luften og leder den ind i murede Rør, som ligge i Tilskuerpladsens Bagvæg. Disse Rør samles paa Loftet i et Pladejerns Rør, som leder Luften ind i den store Kuppel. Der anbringes i Loftet 1 stor og 6 mindre Sole med deres særskilte reflekterende Ventilatorer, som udmunde i samme Kuppel. Fra denne fører en Skorsten ud i Luften.

Korridorer og Foyers ventileres paa samme Maade; den fordærvede Luft ledes paa lignende Maade til samme Kuppel, men den friske Luft indledes direkte fra Gaden og Rørene omgives ikke med Skjærme. I Forsalen og Foyeerne ere Varmerørene anbragte i Spiralovne, for Kontorernes Vedkommende ligge de frit langs Væggene i Garderoberne.

Scenen opvarmes med fire store Spiralovne; den friske Luft indblæses; den fordærvede Luft udsuges tildels gennem de nedadbrændende Proscenielamper, som fører den til et Rør i Brandmuren, forøvrigt maa Luften selv søge sig Udgang gennem Snorelofterne og Sprækker i Vinduerne; denne Ordning synes vel noget primitiv, men, saavidt Forfatteren bekjendt, har man intetsteds kunnet løse den Opgave at tilvejebringe en ligelig Opvarmning og Ventilation af et saa stort Rum af denne Art.

Paaklædningsværelserne opvarmes ved Rør langs Ydermurene uden Skjærme, den friske Luft tilføres direkte fra Gaden; den fordærvede Luft udsuges dels ved Hjælp af Gasblussene, dels igjennem Rør i Hovedskillerummet, som fører til Appelkamret omkring Dampskorstenene. Kontorer og øvrige Lokaler for Funktionærene opvarmes og ventileres paa samme Maade, kun i de større og bedre af disse Lokaler anvendes Spiralovne. Magasinet opvarmes ikke, til dets Ventilation kan Appelskorstenen benyttes, naar den ikke er beskæftiget paa anden Maade. Koncertsalen opvarmes og ventileres som Tilskuerpladsen, men da den mulig kan blive benyttet om Dagen, da Gasblussene altsaa ville være uvirksomme, saa ere dens Ventilationsrør tænkte at skulle føres til Appelskorstenene.

Til Konditoriet er hverken beregnet Opvarmnings eller Ventilationsapparat; dette maa formentlig paahvile Lejeren.

Der er anbragt 6 Hovedvandleddninger, to i Tilskuerlokalerne, to i Scenebygningen og to ved Koncertsalen og Magasinet. Paa hver af disse Ledninger er i hver Etage anbragt et Brandhanestykke og en Taphane. Under denne er anbragt en Spildevandskumme med Afløb til Rørene for Tagvandet, som føres til Kloaken.

Af Klosetter (alle efter Marinos System) og Pissoirs findes 4 i hver Etage af Tilskuerbygningen, 2 i hver Etage af Paaklædningsværelserne og desuden endel spredte ved Orkestret, Kontorerne etc. Der findes overalt Vandhaner i Nærheden og anbringes et Ventilationsrør til hvert.

Bygningen er beregnet at skulle udføres i alt væsentligt med Hvælvinger

hvilende paa Jernbjælker og Jerntage (ved Bestemmelsen af Jernkonstruktionerne er dels anvendt Morins, deels Duponts og Dreyfus's Tabeller); der anvendes kun Træ i de to Scenegulve, hvor det er nødvendigt for Maskineriets Skyld, i de to Snorelofter og Maskingalerierne, der ellers vilde tynde for meget paa Tagværket og gjøre Konstruktionen meget kostbar, i Orkestergulvet for Resonansens Skyld og under Tilskuerpladserne af Hensyn til Luft og Varmekamrene.

Gulvene paa Jernbjælkerne lægges af Beton, i de bedre Lokaler glittes og bones de (som i Thorvaldsens Musæums øverste Etage), Brædegulvene i Tilskuerpladserne ferniseres. Alle Vægge pudses med Kalk og males dels med Olie dels med Limfarve, kun i Magasinet hvidtes de.

Angaaende Lokalernes Dekoration henvises til Overslaget og Tegningerne.

Trappestenene inde i Huset støbes af Beton paa Jernbjælker.

Taget dækkes med bølgeformede Zinkplader.

Façaderne ere tænkt beklædte med Kvadre støbte i Portland Cement; alle Vinduesindfatninger og andre Dekorationer støbes af samme Materiale*) og indmures. Den øverste Deel af Gesimsen udføres af Jern. Paa denne Maade kan ingen Puds falde af og Bygningen kan beholde sin naturlige Farve uden Maling; den behøver kun at vaskes engang imellem. Farven vil blive som 1ste Etage af Privatbankens Gaard ved Hovedvagten.

Forfatteren har i det Ydre lagt an paa en kultiveret Simpelhed og stræbt at lade Formerne gjøre sig gjældende i deres hele Storhed; og idet han har anvendt de Former, som udvikledes i Slutningen af forrige Aarhundrede af Harsdorff, har det ikke blot været for at erindre om noget kjært og velbekjendt, men navnlig for at knytte til Theatret det bedste, der findes af ejendommelig dansk Bygningskunst.

Fremgangsmaaden ved Bygningens Opførelse vil væsenlig blive paavirket af Spørgsmaalet om, hvornaar der kan blive truffet Afgjørelse og givet Ordre til Paabegyndelsen, men hvis dette kan ske senest 1ste August d. A., saa bør der begyndes med at flytte de Dekorations- og Inventarietjenstande, der findes paa Grundstykket Nr. I. Forsaavidt de ikke kunne faa Plads i Højskolens Lokaler, opføres et Brædeskur paa Grunden Nr. III langs med Heibergsgade. Bygningerne paa Grunden Nr. I nedbrydes og der begyndes paa Pilotage og Fundamenter til den nye Magasinbygning. Disse ville da i Hovedsagen kunne være færdige midt i November førend Frosten standser Arbejdet. Da Tegningerne ikke kunne være helt færdige i August, udbydes Funderingsarbejderne pr. Stk. af Pælene og pr. Kubikfod Beton. I Løbet af Efteraaret og Begyndelsen af Vinteren samles Mursteen, bestilles Jernbjælker og træffes alle forberedende Arbejder, saaledes at naar Arbejdet paabegyndes i Marts eller April 1872, vil Magasinbygningen kunne være færdig tidlig i Efteraaret 1872, ved hvilken Tid Inventariesagerne efterhaanden ville kunne indflyttes. Samtidig nedbrydes Bygningerne paa Grunden Nr. 3, og Piloteringen paabegyndes under hele det egenlige Theater. Denne og Betonfundamenterne ville imidlertid neppe blive helt færdige før i Maj 1873, men naar alle Arbejder ere tilbørlig forberedte, vil Taget kunne rejses i Oktober 1873. Der arbejdes hele Vinteren 1873—74, og idet man navnlig sætter Kraft paa Tilskuerpladsen og Scenerummet, ville disse Partier kunne være færdige saaledes at Dekorering og Opstilling af Maskineriet kan paabegyndes tidlig i Foraaret 1874 og være færdig inden 1ste September.

Angaaende den knostneriske Udstyrelse henvises til Overslaget.

*) Forfatteren havde oprindelig paatænkt at foreslaa hele denne Beklædning udført i Ransomes konstige Sandsteen, men er senere frafalden denne Tanke, da der har viist sig nogle mindre Mangler ved Fabrikatet, som dog maaske snart ville blive rettede. I saa Tilfælde kunde han være tilbøjelig til paany at optage Tanken.

Beskrivelse af det nye projekterede Theater i Kjøbenhavn, dets Bygninger, Lokaler, Materialierne, der blive at anvende, samt Overslag over Omkostningerne. Mrkt. P. L. T.

Beskrivelse af Lokalerne.

Plan efter Linien A. A.

a. Den egenlige Theaterbygning.

- Et Rum til Belysningsrekvisitier.
- Et Rekvisitrum.
- Den underste Maskinkjælder.
- Et Magasinrum for Dekorationssager 3305 Kubik-Alen.

b. Magasinbygningen udtil Heibergsgade.

Tre Magasinsrum, tilsammen 6,454 Kb.-Alen.

Anmærkning. Kommunikationen mellem fornævnte Magasinrum og Scenen sker over Heibergsgade under Buebygningen.

- Varmeapparatet.
- To Brændselsmagasiner.

Plan efter Linien B. B.

a. Den egenlige Theaterbygning.

- Tilskuernes Forsal.
- To Billet-Kontorer
- Kontrol-Kontoiret.
- Værelse for Overkontrolleuren.
- Underkjørsel i begge Sider af Bygningen for Tilskuerne.
- Pissoirs og Klosetter.
- Orkestrets Forsamlingsværelse.
- Kapelmesterens Aftrædelsesværelse.
- Orkestrets Instrumentkammer.
- Daglig Musikarkiv for Orkestret.
- Et Forværelse for Orkestret.
- Domestik- og Anretningsværelser for Hoffet med særskilte Opgange til de kongelige
- Loger paa begge Sider.

Underkjørsel til de kongelige Loger og til Hofdame- og Kavalerlogen i begge Sider af Bygningen, med særskilte Trapper.

Bag Tilskuernes Forsal tre Trappeopgange til hele Tilskuerpladsen og dens Lokaler.

Paa begge Sider af Bygningen en Trappe, som ligeledes fører til hele Tilskuerpladsen og dens Lokaler.

Anmærkning. Det bemærkes, at foranførte Trapper staa i Forbindelse med hverandre, hvilket anses nødvendigt i overordenlige Tilfælde.

Øverste Maskinkjælder.

Bolig for en Portner, bestaaende af 2 Værelser og Kjøkken.

Et Venteværelse for Portneren.

Trappeopgang til Scenen og Paaklædningsværelserne paa begge Sider af Bygningen.

Underkjørsel for Theaterpersonalet.

Sex Funktionærværelser nemlig for:

Balletmesteren,

Ballet-Regisseuren,

Lægen,

Theater-Regisseuren,

To Sceneinstruktører,

Intendanten.

Souffleur-Arkiv.

To Paaklædningsværelser for Statister og Komparser.

Et Magasinrum for Dekorationssager, 2010 Kubikalen.

To Trapper, som føre til Scenen og Paaklædningsværelserne.

b. Magasinbygningen.

To Magasinrum for Dekorationssager 16,620 Kubik-Alen.

Et brandfrit Musikarkiv for Syngeskolen.

To Trapper til Koncertsalen, hvoraf den ene tillige fører til Skrædersalene.

Indkjørsel og Gjennemkjørsel fra begge Sider af Bygningen.

Et brandfrit Musikarkiv.

Bibliotheket.

Theaterkontoret med dets Lokaler og særskilt Indgang fra Gaden.

Trappeopgang til Bestyrelsen og Funktionærboligen.

Særskilt Trappeopgang til Garderobe, Malersal og Snedkerværksted.

Plan efter Linien C. C.

a. Den egenlige Theaterbygning.

Første Parquet, bestaaende af 7 Rækker Stole med 242 Pladser.

Andet Parquet, bestaaende af 7 Rækker Stole med 266 Pladser.

Anmærkning. Herunder ere Staapladserne ikke iberegnete.

Parterret, bestaaende af 2 Rækker Stole med 70 Pladser foruden 100 Staapladser.

En Garderobe paa begge Sider i Bygningen for Parquetterne og Parterret.

Orkester til 60 Musici.

Scenen med Reoler paa begge Sider til Dekorationssager for de daglige Forretninger og Forestillingerne.

Anmærkning. Til det nødvendige daglige Arbejde og til Prøverne faar Scenen sit Dagslys fra to gjennemgaaende Lysningskasser paa begge Sider af Bygningen, foruden det Dagslys, der falder igjennem Trappehuset paa begge Sider i Scenens Forgrund.

Ballettens Foyer.

Skuespil- og Operapersonalets Foyer.

b. Buebygningen over Heibergsgade.

Gjennem denne sker Passagen til Magasinbygningens samtlige Localer, samt Transport af Dekorationssager fra Magasinrummene, Malersalen og Snedkerværkstedet.

c. Magasinbygningen.

Et Bagtæppe og Sofitterum, 5100 Kubikalen.

Et Dekorationsrum paa den ene Side af Bagtæpperummet 1710 Kubikalen.

En Damegarderobe paa den anden Side af Bagtæpperummet, 1120 Kubikalen.

En Syngeskole, der tillige er indrettet til Koncertsal og kan rumme 500 Siddepladser.

Et Dameværelse og et Garderobeværelse, der høre til Koncertsalen.

To Værelser og et Forværelse til Bestyrelsen.

Bolig for en gift Funktionær, bestaaende af 5 Værelser, Kjøkken og Spisekammer, Pigekammer, Kloset, en særskilt Kjøkkentrappe til Gaarden, som ogsaa kan benyttes fra Magasinerne til Gaarden.

Plan efter Linien D. D.**a. Den egenlige Theaterbygning.**

Foyer for Gulvet, Balkon og første Etage med Adgang til den frie Luft.

Et Forfriskningslokale og Dameværelse.

Balkon, bestaaende af 22 Loger med 234 Siddepladser.

To Garderobes for Balkonen, nemlig en i hver Side af Bygningen.

Den kongelige Loge samt Hofdamelogen med Forværelse for begge.

Et Forværelse for den midterste Loge, som bliver at benytte ved Festforestillinger.

Et Værelse for Garderobeforvarersken.

Sex Paaklædningsværelser.

Et Kloset.

Tre Funktionærværelser, nemlig for:

Maskinmesteren.

Garderobeforvalteren og

Theaterbuddet.

Fire Paaklædningsværelser.

Et Kloset.

To Paaklædningsværelser for Korister.

Syngeskole for Solosangerne.

Magasin for Dekorationssager 1820 Kubikalen.

b. Magasinbygningen.

En Damegarderobe, 1120 Kubikalen.

Et Magasinrum for Dekorationssager, 5080 Kubikalen.

To Skrædersale med et Værelse for Mesteren.

Plan efter Linien E. E.**a. Den egenlige Theaterbygning.**

Første Etage med 22 Loger, der rumme 200 Pladser.

To Garderobes, nemlig en paa hver Side i Bygningen.

Den øverste Kongelige Loge.

Den øverste Hofdame og Kavalerloge.

Damegarderobe for det løbende Repertoire til Scenen.

Six Paaklædningsværelser.

Et Kloset.

Et Rekvisitrum for Scenen.

Et Værelse for Friseuren.

Et Værelse for Økonomiinspicienten.
 Fire Paaklædningsværelser.
 Et Kloset.
 Et Koullissemagasin 5,740 Kubikalen.

b. Magasinbygningen.

To Malersale, tilsammen 52 Alen lange, 30 $\frac{1}{2}$ Alen brede og 10 Alen høje med et praktikabelt Skillerum.

Anmærkning. Skillerummet er saaledes indrettet, at det i Partier kan løftes op i Vinkel under Loftet.

Værelse for Theatermaleren.

Værelse for Malersalens Rekvisiter og Farverivning.

Et Snedkerværksted ved Siden af Malersalen med et praktikabelt Skillerum ind til denne og indrettet paa samme Maade, som ovennævnte Skillerum, hvilket anses nødvendigt.

Garderobe af Malersalens Højde, delt i to Etager, 6,400 Kubikalen.

Anmærkning. I den underste Etage af Garderoben er indrettet Beboelse for Farveriveren, der tillige er Opsynsmand ved Malersalen og Snedkerværkstedet og muligt kan komme til at føre Opsigt med hele Magasinbygningen. Til denne Bolig benyttes den gifte Funktionærs Kjøkkentrappe.

Plan efter Linien F. F.

Den egenlige Theaterbygning.

Foyer med Forfriskningslokale og Dameværelse for anden Etage og Galleriet.

Anden Etage med 22 Loger, der rumme 200 Pladser.

To Garderober, nemlig een paa hver Side af Bygningen.

To Proscenieloger til Skuespillerinder og Elever.

To Paaklædningsværelser for Koristinder.

Sex Paaklædningsværelser.

Et Kloset.

Garderobe for det løbende Repertoire for Scenen.

To Paaklædningsværelser.

To Paaklædningsværelser for Ballettens Elever.

Et Kloset.

Maskingalerier paa begge Sider af Scenen, hvor Bagtæppe og Soffittemaskineriet bliver at opsætte.

Anmærkning. Imellem Planerne F. F. og G. G. findes en Række Værelser, nemlig paa hver Side 6, hvoraf 11 benyttes til Paaklædningsværelser og 1 til Budene.

Plan efter Linien G. G.

Den egenlige Theaterbygning.

Galleriet, der rummer 388 Siddepladser.

Garderobe for Galleriet.

Dameværelse for Galleriet.

Andet Maskingaleri paa begge Sider over Scenen, hvorfra Stoptougenes (Stærtetougenes), Bagtæppernes og Soffiternes Højder og Sænkning bestemmes.

Ballettens Dandseskole.

Garderobe af Dandseskolens Højde, delt i to Etager, 4,410 Kubikalen.

Beskrivelse af Materialierne.

a. Den egenlige Theaterbygning.

Til Pilotering bruges: til Pæle $\frac{8}{8}$ Kalmars Tømmer og til Strækholter $\frac{5}{10}$ pommersk Tømmer og paa disse sidste opføres et Fundament af Beton 21" højt.

Ydermurene opføres af almindelige halvbrændte Sten. Omkring hele Bygningen indmures en Granit Sokkel af 10" Højde.

Foran Indgangen fra Gaden og Torvet henlægges Trappetrin af Granit.

Kjælderetagen under hele Bygningen belægges med 4" højt Beton, hvorpaa henlægges Underlag af pommersk Krydstømmer samt Gulve af gode 1ste Sort norske $1\frac{1}{4}$ Brædder. (I den underste Maskinkjælder bruges 2" Planker).

I den Del af Bygningen, som bliver at benytte til Magasin, belægges Gulvet med Beton og ikke Træ.

Façaderne pudses med Portlands Cement og Gesimsen støbes af Beton.

Portalet opføres af almindelige halvbrændte Sten, Balystre, Basisser, Kapitæler og Gesims støbes af Beton og Façaden pudses med Portlands Cement.

Til Bjælkelagene i de forskellige Etager anvendes pommersk Tømmer.

Skillerummene i Paaklædningsværelserne blive af dobbelt Bræddebeklædning med udvendig Kalkpuds.

Til Tagkonstruktionen anvendes pommersk Tømmer.

Gulvet lægges af gode 1ste Sort norske Brædder, Forskalning og Indskud af 1" Brædder. Trapperne forfærdiges af Vestervigs 3" Planker og Trappegelænderne af Mahogni med dreiede Balystre.

Til Logekonstruktionen anvendes pommersk Tømmer, Smedejerns Ankere og Støbejerns Søjler.

Til det nye Scenegulv, der bliver to Etager højt, og Maskingalerierne paa begge Sider af Scenen, bliver at anvende pommersk Tømmer og gode 1ste Sort kalmarske Brædder. Hængejernene, hvori Overgangsbroerne hænge, blive af svensk Jern.

Maskineriet fra den gamle Theaterbygning til Jerntæppet i Prosceniet kan bruges, som det er, hvorimod selve Jerntæppet forandres til den Størrelse som den nye Proscenieramme fordrer.

Hele Scenens Maskineri, saasom Koulissevognene med Jernbanerne, hvorpaa de gaa, og Valserne med Spil, kan benyttes med nogen Forandring, begrundet i den nye Scenes Størrelse.

Bagtæppe og Soffitemaskineriet kan ligeledes benyttes med nogen Forandring, efter den nye Scenes Størrelse. Alt Tougværk til Maskineriet bliver at anskaffe fra nyt. Vand- og Gasledningerne kunne med Lethed nedtages og benyttes i den nye Theaterbygning.

Inventariet i Personalets respektive Værelser kan flyttes over i den nye Theaterbygning.

Stolene paa Siddepladserne paa Gulvet kunne benyttes, hvorimod Stolene paa Siddepladserne i Logerne ikke egne sig til Afbenyttelse i det nye Theater.

Det Jernhaandspil, som nu benyttes ved Lysekronens Ophejsning over Tilskuerpladsen, kan benyttes, men da den nye Lysekrone bliver betydelig større end den nuværende, vil et nyt Spil, af Størrelse som det gamle, være at anbringe paa den modsatte Side af Kronehullet.

Scenegulvet og Maskingalerierne paa begge Sider over Scenen kunne, paa Grund af den nye Scenes Størrelse, samt en ny Konstruktion, nemlig Dekorationens Forsænkning under Scenegulvet, foruden Koulisse-Changement, ikke benyttes.

Taget over Bygningen bliver at dække med Skifersten og til alle Tagrender og Nedløbsrør anvendes bedste Sort Zink. Taget over Portalen dækkes med Zink.

Jernrækværket paa Rygningen af Bygningen bliver af støbt Jern.

Paa Bygningen opsættes 2 à 3 Lynafledere og ville de paa det gamle Theater værende 2 Afledere kunne benyttes.

I Snedkerværkstedet og Malersalen anbringes en Limovn.

b. Buebygningen over Heibergsgade.

Til Pilotering bruges: til Pæle $\frac{8}{8}$ " Kalmars Tømmer og til Strækholter $\frac{5}{10}$ " pommersk Tømmer, og paa disse sidste opføres et Fundament af Beton 21" højt.

Ydermuren og Bueen opføres af almindelige Sten, Sökkelen af Granit og Tagstolen af Sundvalls Tømmer.

Trapperne forfærdiges af Vestervigs 3" Planker.

Taget bliver at dække med Skifersten.

Tagrenderne og Nedlørsrørene blive af bedste Sort Zink.

Side-Façaderne blive at pudse med Portlands-Cement.

Buens indvendige Dele blive at pudse med Kalk.

c. Magasinbygningen.

Til Pilotering bruges: til Pæle $\frac{8}{8}$ " Kalmars-Tømmer og til Strækholter $\frac{5}{10}$ " pommersk Tømmer, og paa disse sidste opføres et Fundament af Beton 21" højt.

Ydermurene opføres af almindelige halvbrændte Sten. Omkring hele Bygningen indmures en Granit-Søkkel af 10" Højde.

Foran fra Gaden henlægges Trappetrin af Granit.

I Kjælderetagen under hele Bygningen bliver Gulvet lagt af Beton.

Gulvene i hele Bygningen blive af gode 1ste Sort norske Brædder.

Forskalling og Indskud af 1" Brædder.

Til Bjælkelaget i de forskellige Etager anvendes pommersk Tømmer og bæres af støbte Jernsøjler.

Til Tagkonstruktionen anvendes pommersk Tømmer.

Trapperne forfærdiges af Vestervigs 3" Planker.

Façaderne og Gesimsen pudses med Portlands Cement.

Taget bliver at dække med Skifersten.

Tagrenderne og Nedlørsrørene blive af bedste Sort Zink.

Beskrivelse af Vand- og Varmeledningen samt Ventilationen.

Den Dampkedel og de Rørledninger, som bruges i den nuværende Theaterbygning, kunne benyttes, men paa Grund af den nye Bygning flere og større Lokaler, saavel som den nye Magasinbygning Lokaler, anses to Dampkedler at være nødvendige, og maa disse indrettes saaledes, at de kunne virke i Forening og hver for sig, alt efter Omstændighederne. Den ene skulde opvarme Paaklædningsværelserne, Foyeerne, Syngeskolen, Scenen, Tilskuerpladsens Foyer, Korridorene, Restaurationerne og Billetkontorerne, medens den anden Kjedel skulde opvarme alle Lokaler i Magasinbygningen, saasom Koncertsalen, Bestyrelsens Lokaler, den gifte Functionærs Værelser, Malersalene med tilstødende to mindre Værelser, Opsynsmandens Værelser, Theaterkontoret og Snedkerværkstedet.

Rørledningen tænkes anlagt saaledes, at Hovedledningen stiger op paa Lofterne, hvorfra Ledninger igjen gaa ned i de forskellige Lokalers Ovne.

I alle Korridorer, paa Tilskuerpladsen, i Scenebygningen og Foyerbygningen bliver at anbringe Vandledninger med Kummer lig dem, der forefindes i den nuværende Foyerbygning. I Magasinbygningen nedlægges ligeledes Vandledning ved Boligerne, Koncertsalen og Malersalen. Brandhaner med Hampeslanger, som forefindes i Korridorerne ved Paaklædningsværelserne, paa Trapperne ved Tilskuerpladsen og paa Scenen i den gamle Bygning, blive paa samme Maade at anlægge i den nye Bygning.

Over Tilskuerpladsen anbringes en stor Ventil, der igjennem, paa passende Steder og i til-

strækkeligt Antal anbragte, Sugekanaler, der findes betegnede paa Bygningens Længdeprofil, skal modtage den fordærvede Luft, der samles paa Tilskuerpladsen, i Korridorerne, Tilskuernes Foyer, Dameværelserne og Restaurationerne. Den friske Luft ledes igjennem Logernes Gulv og Loft op paa passende Steder ved Gulvets Vægge.

Over Scenen anbringes ligeledes en stor Ventil, der paa samme Maade, som den ovennævnte, modtager den fordærvede Luft fra Scenen og Paaklædningsværelserne, og blive Koncertsalen og de øvrige Lokaler i Magainsbygningen paa samme Maade at ventilere.

Det bemærkes, at i Sommermaanederne, naar den friske Luft, som indledes i de forskjellige Lokaler, undertiden er varmere end den Atmosfære, der er paa Tilskuerpladsen og i Logerne, skulde hin først gennemgaa en Afkølings-Proces. Naar Tilskuerpladsen saaledes et Par Timer før Oplukningen har modtaget denne friske Tilstrømning af virkelig kold Luft, udfordres ikke saamegen frisk Luft under Forestillingen. Det er en Selvfølge, at det Apparat, hvorved den friske Luft skal afkøles, skal indrettes saaledes, at det kan reguleres med stor Lethed. Principet af denne Ventilation er vanskeligt at vise i Tegningerne over Theaterbygningen, men vil kunne leveres senere.

Overslag over Omkostningerne.

Ifølge Programmets Afdeling VI maa Omkostningerne ved hele Byggeforetagendet ikke overstige 470,000 Rdlr. med Tillæg af 27,050 Rdlr., hvortil de gamle Bygninger med Maskineriet ere taxerede. Naar dertil kommer den ifølge Afdeling IV til den kunstneriske Udsmykning til Raadighed værende Sum af 60,000 Rdlr., bliver det hele Beløb, der maa anvendes, saaledes 557,050 Rdlr. Da man imidlertid til den nye Bygning agter at benytte Varmeapparatet med dertil hørende Hovedledninger, samt Maskineriet, fragaar resp. 500 Rdlr. og 1500 Rdlr., hvortil disse Gjenstande taxeres. Den Sum, der derefter maa benyttes, bliver saaledes 555,050 Rdlr., der tænkes anvendte saaledes:

a. Den egenlige Theaterbygning.

Jordarbejde	2,500 Rdlr.
Murerarbejde	167,960 —
I fornævnte Sum er indbefattet c. 15,000 Rdlr. til den kunstneriske Udsmykning af Portalet og Façaderne.	
Tømmerarbejde og Pilotering	105,100 —
Snedkerarbejde	20,000 —
Smede- og Jernstøberarbejde	16,000 —
Jern-Rækværk paa Rygningen og Lynafledere	950 —
Malererarbejde, Forgyldning og Dekorering samt Billedskæring	25,000 —
I fornævnte Sum er indbefattet c. 12,000 Rdlr. til den kunstneriske Udsmykning af Tilskuerpladsen, Foyerne og Forsalen.	
Glarmesterarbejde	3,500 —
Tagenes Dækning	16,000 —
Blikkenslagerarbejde	1,500 —
Harthugger- og Brolæggerarbejde	8,000 —
Til en Lysekroner og Gaslampetter paa Tilskuerpladsen og i Foyerne, samt 2 Gaskandelabrer foran Portalen	5,000 —
Til Siddepladser	4,800 —
Klosetter, Retirader og Pissoirs	3,300 —
Maskineriet, derunder indbefattet det nye Scenegulv, Maskingalerierne og Overgangsbroen	18,000 —
Lateris	397,610 Rdlr.

	Transport.	397,610 Rdlr.
Pladsens Rydning og Indhegning m. m.	7,000	—
Ventilation	3,000	—
I Portalens Frontespids tænkes opsat Holbergs Buste og i de 4 Nischer anbringes 4 Statuer af bekendte danske Digtere, hvortil ansættes circa.....	15,000	—
		<u>422,610 Rdlr.</u>

b. Til Buebygningen over Heibergsgaden.

Rydning	50 Rdlr.
Tømmerarbejde og Pilotering	900 —
Murerarbejde og Materialier	4,000 —
Snedker-, Smede- og Glarmesterarbejde	150 —
Skiferdækning og Blikkenslagerarbejde	500 —
Malerarbejde	40 —
Harthugger- og Brolæggerarbejde.....	300 —
	<u>5,940 Rdlr.</u>

c. Magasinbygningen.

Jordarbejde	1,200 Rdlr.
Tømmerarbejde og Pilotering..	30,000 —
Murerarbejde	25,000 —
Snedkerarbejde	4,000 —
Malerarbejde, derunder Dekorering af Koncertsalen	3,000 —
Smede- og Jernstøberarbejde.....	4,500 —
Skifer og Blikkenslagerarbejde.....	4,000 —
Glarmesterarbejde.....	1,500 —
Harthugger- og Brolæggerarbejde.....	1,300 —
Forskjellige Indretninger i Garderoben og de forskellige Magasiner og Lokaler ...	3,000 —
	<u>77,500 Rdlr.</u>

d. Til almindelige Udgifter.

Indlægning af Vand, Gas og Brandhaner.....	11,000 Rdlr.
Flytning og Udvidelse af Varmeapparatet med dets Ovne	12,000 —
Uforudsete Udgifter	10,000 —
Tegninger og Bygmestersalair.....	10,000 —
Kondukteurer og Opsynsmænd	4,000 —
	<u>47,000 Rdlr.</u>

e. Til Opførelse af en midlertidig

Bygning og Flytning af det gamle Tæppemagasin ansættes 6,000 Rdlr., hvorfra gaar $\frac{2}{3}$ eller 4000 Rdlr., hvortil Bygningen ved Salg ventes udbragt, altsaa igjen	2,000 Rdlr.
---	-------------

Til den egentlige Theaterbygning	422,610 Rdlr.
- Buebygningen over Heibergsgaden	5,940 —
- Magasinbygningen	77,500 —
- almindelige Udgifter	47,000 —
- den midlertidige Bygning.....	2,000 —
	<u>Summa..... 555,050 Rdlr.</u>

Anmærkning. Ifølge Programmets Afdeling V, 2den Passus, tillader jeg mig at anføre: Man tænker sig hele Byggeforetagendet udført paa een Gang saaledes, at Grunden først udgraves imod Hesten paa Torvet, og Hjørnet ved den nuværende Kongeport af den gamle Theaterbygning afstives medens Pæleramningen sker ved den nye Theaterbygning. Det nye Hjørnestykke ved ovennævnte Kongeport afskilles med et dobbelt Skillerum paa saa lang Strækning, at der kan blive Passage til Kongelogen samt Adgang for det theaterbesøgende Publikum. Det er en Selvfølge, at ovenstaaende kun bliver at udføre interimistisk, og Arrangementet er nærmest beregnet paa, at det ellers næsten vilde være umuligt i de tre Aar, Bygningen vil medtage, at komme til og fra den gamle Bygning. Maskineriets Overflytning og øvrige Indretning sker samtidig med hele Byggeforetagendet og tilendbringes saaledes inden Udgangen af Saisonen 18⁷³/₇₄. Hvis Magasinbygningen med Malersal og Snedkerværksted først bygges, ville de Gjenstande og Dekorationssager, som der ere opbevarede og som benyttes ved de daglige Forestillinger, ikke uden stort Besvær kunne hentes og bringes, paa Grund af, at de Lemme, hvorigjennem Dekorationerne gaa, vende ud mod Heibergsgade, hvor Magasinbygningen opføres.

Naar en passende Grund bliver anvist, paa hvilken en interimistisk Bygning, der kan rumme de nødvendige Inventariesager, Malersale, Snedkerværksted m. m., kan opføres, foreslaas at opføre en simpel Bindingsværksbygning, der vil koste 6000 Rdlr. Det forventes, at man ved Salg af Bygningen kan faa $\frac{2}{3}$ af den Sum, Opførelsen har kostet. Det bemærkes, at Udgifterne til fornævnte Bygning paa Overslaget ere opførte under e. Det efter Programmets Situationskort paa Grundstykket I staaende Tæppemagasin a kan flyttes og igjen afbenyttes.

Det vilde være ønskeligst, om der til Opførelsen af den interimistiske Bygning paa Gammelholm kunde erholdes en midlertidig Grund, t. Ex. Grosserer Grøns Plads, der ligger bag den romerske Badeanstalt.

Det bemærkes, at hele Tilskuerpladsen bestaar af 1700 Pladser, samt at Magasinrummene indeholde 47,839 Kubikalen og Garderoberne 13,050 Kubikalen.

Begrundet paa den korte Tid ere Detailtegningen over Tilskuerpladsens Dekorerings ikke udarbejdede, men ville, paa Forlangende, senere blive leverede.

Kjøbenhavn, den 5te Juni 1871.

Beskrivelse af de med Mottoet „Ej blot til Lyst“ indleverede Konkurrence- tegninger til den nye Theaterbygning i Kjøbenhavn.

I Overensstemmelse med Programmet for Opførelsen af en ny Theaterbygning i Kjøbenhavn har Forfatteren af de med Mottoet »Ej blot til Lyst« til Konkurrence indleverede Tegninger ladet det hele Bygningskomplex fremtræde i 3 Hoveddele:

- A. Tilskuerpladsen med Tilhørende,
- B. Scenen med de nærmest til den hørende Udenomslokaler og
- C. En Afdeling til Administrations-, Værksted- og Magasinerings- samt andre Lokaler.

Hver af disse 3 Hoveddele er der givet en relativ Selvstændighed, saaledes at den i sin ydre arkitektoniske Skikkelse afspejler den indre Bestemmelse, medens der paa den anden Side dog kun ved Delenes Forening opstaar et organisk Hele.

Tilskuerpladsen, der ad sine brede Indgange, høje Forhaller og store Korridorer, modtager Beskuerne i Konstens Hjem, og baade ved sit Ydre og sit Indre aabner deres Blikke for Konstens Skjønhed og Højhed, slutter sig som et afhængigt Led inderlig op til Scenebygningen, der rager højt og majestætisk op som det Sted, hvor Konstens Værker skabes og skulle fremføres til Belæring, Vækkelse og Nydelse for den skuende og lyttende Mængde; i løsere Forbindelse med Scenebygningen og ligesom i Bevidstheden om sin mere underordnede Betydning, træder Magasinbygningen beskedent tilbage, som det Sted, der kun leverer det materielle Grundlag for Konstens Frembringelser.

Theaterbygningens Stil er den italienske Renaissancestil fra det 16de Aarhundrede; Bygningen formenes ved sin hele Karakter og monumentale Udstyrelse at blive en Prydelse saavel for Pladsen, hvor den kommer til at ligge, som for Staden i det Hele og at ville vidne smukt om den danske Nations Kjærlighed til Konsten, og dens Evne og Villie til at bringe Offre for sammes Fremme.

Af Hensyn til det af Kjøbenhavns Kommune udtalte Ønske, har Forfatteren trukket Forfaçadens Linie saa langt tilbage, som det er gjørligt; der er derved opnaaet en Besparelse af et Areal $41\frac{1}{2}$ Alen i Dybde og 65 Alen i Brede, altsaa i det Hele et Fladerum af c. 2700 □ Alen af det paa det Programmet vedhæftede Situationskort med Bogstaverne A B C D betegnede Grundstykke.

A.

Tilskuerpladsen med Tilhørende.

I Frontfaçaden mod Kongens Nytorv sker Ind- og Udpassagen for Publikum ved 5 i Midterpartiet varende 3 Alen 18 Tom. brede, 7 Alen høje Døraabninger, der ere anlagte paa en, et Trin høj, Repose af 5 Alens Brede og 40 Alens Længde, der er overdækket med et af Jern og

Glas let konstrueret Tag til Beskyttelse mod Vejrliget. Endvidere sker, for 1ste og 2den Etages Vedkommende, Ind- og Udpassagen ved tvende i Sidefaçaderne beliggende fremspringende Pavilloner med Døraabninger, som ligeledes ere overdækkede med Glastage til Bekvemmelighed for Kjørende.

Fra Side-Indgangene begiver man sig ad 4 Alen brede, af svensk Marmor bestaaende, hvælvede 3løbede Trapper til 1ste og 2den Etages Forpladser, hvilke staa i Forbindelse med den til 1ste og 2den Etage hørende Foyer.

Til 3die og 4de Etage stiger man op ad de, i Hjørnerne af Hovedbygningens Façade beliggende 3 Alen 12 Tom. brede massive Stentrapper.

Den circa 700 □ Alen store Vestibule og Forsal, der staa i umiddelbar Forbindelse med alle Opgange til Logerne, borger for at der ikke kan opstaa væsenlig Trængsel, ligesom ogsaa at Theatret kan være rømmet i circa 5 Minuter. 2de Billetkontorer med dertil hørende Kontrolkontor og et Værelse for Overkontrolløren findes umiddelbart ved Forsalen, lagte ind under Parterregulvet. Til Kongehusets Loge fører Adgangen gennem den til Venstre beliggende glasoverdækkede Opgang ad Marmortrapperne til Salonen.

For de Theaterbesøgende er der indrettet to Foyers med tilhørende Forfriskningslokaler, den ene i 3die Etage til Afbenyttelse for denne og 4de Etage; den andet i 1ste Etage for de Besøgende fra Gulvet, 1ste og 2den Etage. Den sidste Foyer er 442 □ Alen stor og staa i Forbindelse med et Forfriskningslokale af 400 □ Alens Størrelse, fra hvilket der er Adgang til fri Luft; dette Lokale vil ved sin Beliggenhed sikkert blive et af Stadens behageligste og eleganteste Lokaler af den Art. Samtlige Etager ere forsynede med bekvemme og rummelige Garderober.

I Tilskuerrummet hæver sig over Parterret til en Loftshøjde af 25½ Alen de over hinanden amphitheatralsk stigende 4 Etager, i hvilke der fra enhver Siddeplads er fri Udsigt til Scenen. Grundformen af Logerne og Rækkerne danner en Cirkelbue, hvis Forlængelse i indsnævret Form støder op til de i Prosceniet beliggende Loger.

Tilskuerrummet indeholder, uden at Logerne for Kongehuset og Hoffet medregnes, noget over 1700 Pladser, derunder Pladser til Staaende indbefattede.

Pladserne ere fordelte saaledes:

Parterre Planen

indeholder: 1ste Parquet med 230 Siddepladser; 2det Parquet med 250 Siddepladser; samtlige Parquetpladser fordelte paa 13 Rækker i en Afstand af 1 Alen 9 Tom. fra hinanden; og bagved disse Parterret med 125 Siddepladser og 50 Staaaplads, foruden Prosceniumslogerne: ialt 605 Siddepladser og 50 Staaaplads. Fra Gulvet føre 6 Udgange.

Balkon eller 1ste Etage

er inddelt i Loger, der ere førte helt ud til Balustraden og indrettede til 8 à 10 Personer hver. I Midten ligefor Scenen er anbragt en stor Amphitheaterloge med 100 Siddepladser, som ved festlige Lejligheder kan omdannes til Afbenyttelse for Hoffet. Etagen indeholder ialt 260 Siddepladser. Den kongelige Privatloge tilvenstre i Prosceniet staa i Forbindelse med en stor elegant Salon til Afbenyttelse for den kongelige Familie; Kavalierlogen staa ved en Entré i Forbindelse med Kongelogen. Logen tilhøjre i Prosceniet afgiver Plads for Hofdamerne.

2den Etage

indeholder 20 Loger med 9 og 2 Loger med 6 Siddepladser, endvidere den i Midten, med 78 Siddepladser, indrettede Amphitheaterloge; ialt 270 Siddepladser foruden de i Prosceniet tilhøjre og venstre beliggende Loger for Aktricerne og Eleverne.

3die Etage

har 2de gennemløbende Rækker Siddepladser, delte i 17 Loger à 10 Pladser og 2 Loger à 7 Pladser, ialt 184 Siddepladser foruden Prosceniumslogerne for Balletkorpset og Koristerne.

4de Etage eller Galeri

har 3de gennemløbende Rækker Siddepladser og 2de Rækker Staaaplads, hvilket udgjør 276 Siddepladser og 140 Staaaplads.

Pladsernes Antal er herefter:

1ste Parquet:	230	Siddepladser	»	Staa-pladser
2det —	250	—	»	—
Parterre:	125	—	50	—
1ste Etage:	260	—	»	—
2den —	270	—	»	—
3die —	184	—	»	—
4de —	276	—	140	—

1595 Siddepladser 190 Staa-pladser

Total Sum: 1785 Pladser

foruden de til Hoffet og Frigængere indrettede Pladser.

Orkestret er indrettet til 60 Musici, og paa Siderne findes Aftrædelses- og Stemmeværelser for Kapelmesteren og Orkesterpersonalet.

Til at fyldestgjøre de Krav, der i Programmet stilles til Tilskuerrummets Indretning*), at man i det hele Rum tydelig skal kunne se, høre og forstaa, hvad der foregaar paa Scenen, tjene følgende Foranstaltninger:

Orkestrets Gulv er lagt 21 Tom. dybere end Gulvet i 1ste Parquet og i en Afstand af 2 Alen 9 Tom. fra Podiums Overkant; Orkestrets Personale vil saaledes ikke berøve Nogen Udsigten til Scenen, og Sangen herfra vil kunne tydelig opfattes af de Besøgende paa Gulvets forreste Rækker.

Parterregulvet er der givet en Stigning af circa 3 Tom. for hver Pladsrække, og Pladserne ere ordnede saaledes, at enhver Tilskuer kan se gennem Rummet mellem de nærmest fra ham Siddendes Skuldre.

I Etagerne er der ligeledes den, for den uhindrede Udsigt til Scenen, fornødne Stigning mellem Pladsrækkerne. Tilskuerrummets ovenfor angivne Grundform er af Forfatteren valgt som den i akustisk Henseende mest hensigtsmæssige. Da intet Materiale har saa gode Egenskaber til at opfange Lydbølgerne som Træ, bør dette anvendes med størst formaalstjenlige Hensyn; foruden at alle Stole, Bænke og Logerande forudsættes at være forarbejdede af dette Materiale, ville ogsaa Logehusets Bagvægge, paa faa Undtagelser nær, blive opsatte af Planker, da en rundtløbende resonansgivende Flade ifølge Erfaring betydelig forstærker Instrumenternes Toner. Logebjælkerne maa ikke være udfyldte med Ler eller anden Opfyldning, da det vilde virke skadelig paa Lyden.

Orkesteret udføres efter samme Princip; de c. 10 Alen lange Orkesterbjælker blive i Midten understøttede ved et $\frac{3}{4}$ Tom. stærkt Træstempel, som bliver indtappet i en almindelig c. 2 $\frac{1}{2}$ Alen dyb liggende Svelde, og skal saaledes tjene i Stedet for den saakaldte Sangbund i Violinen. De under Orkesterbjælkelaget værende Mure blive opmurede af de haardeste Mursten, saakaldte hollandske Klinker, og pudsede med Cement. Den ovenomtalte Svelde, i hvilken Stemplet for de enkelte Orkesterbjælker er indtappet, hviler paa hvælvede Kapper, som ere slaaede eller hvælvede imellem Jerndragere eller Jernbjælker. Under Parquetbjælkelaget findes ligeledes et hult Rum, og Bjælkerne blive understøttede ved Underlag og ved Jernsøjler, hvilke staa paa Granitsten. Ogsaa her bestaar Gulvet af 2 Tom. Fyrreplanker i Fjeder og Noth, uden Udfyldning i Mellemrummet. Af Hensyn til Lydbølgerne Brydning og harmoniske Forplantning i Rummet er Loftet lagt horisontalt, forsynet med faa plastiske Ornamente, og omgivet med en nedenunder fremspringende Gesims.

*) Da Videnskaben endnu ikke er naaet til en fuldstændig sikker og omfattende Lære om Akustiken, har Forfatteren troet det rettest, foruden ved Anvendelsen af de som almenyldig anerkjendte Regler, tillige at søge en sikker Garanti for Theaterbygningens Hensigtsmæssighed i akustisk Henseende ved at benytte et af de bekjendte udenlandske Theatre, som med Hensyn til de akustiske Forhold byde de gunstigste Betingelser, og har derfor valgt Theatret i „Leipsig“ til Forbillede.

B.

Scenen med de nærmest til den hørende Udenomslokaler.

Scenens Størrelsesforhold er efter Erfaringer fra andre større Theatre saaledes, at man fra Scenegulvet opnaar en saadan Højde og Dybde, at det paa Scenen Fremstillede ved Forvandlingerne kan bortskaffes enten foroven eller forneden; tillige ville alle Tæpper kunne ophejses fuldstændigt uden at sammenrulles. Prosceniets Mur-Aabning er $18\frac{1}{2}$ Alen bred, 19 Alen 14 Tom. høj, og dets Dybde c. 2 Alen.

Scenegulvet maaler 1308 □ Alen, (exclusive Murtykkelserne); Skuespiller-Foyeren ligger umiddelbart bag Muren af Scenerummet og er adskilt ved et praktikabelt Skillerum af 10 Alens Længde og 7 Alens Højde.

Scenen kan saaledes forlænges med c. 14 Alen, og, regnes fra Fortæppestregen og til Ydermuren af Foyeren, faar man en Længde af $42\frac{3}{4}$ Alen; følgelig kan det største Stykke eller Ballet gives og sættes i Scene med et talrigt Personale.

Under Scenegulvet findes tvende Kjældere, der afgive tilstrækkelig Plads til tvende Forsænkninger og Opstilling af tidssvarende Maskineri.

Højden af det samlede Scenerum, fra Bunden af den nederste Forsænkning til det øverste Loft vil andrage c. 52 Alen. Forbindelsen imellem Scenen, de forskellige Lofter og Magasinerne vil ved Trapper, Gange og andre Kommunikationsmidler blive udført paa den mest praktiske og formaalstjenlige Maade.

Selve Scenen har 6 Koulissesatser og 6 Scenegader, hvilke kunne lade sig adskille og bruge i forskellige Størrelser. Imellem Koulissevognene, i Niveau med Scenens Gulv, ere smalle Aabninger anbragte, hvilke fra oven blive tæt lukkede med lange Klapper; de tjene til at sænke eller hæve Dekorationsindsætningerne fra eller i Brede af Scenen. De nødvendige Forsænkingsklapper ere ligeledes anbragte, og bagom Bagtæppet ere tvende Klapper angivne, af hvilke den store tjener til at skaffe de større Gjenstande fra de nedenunder værende Magasiner op paa Scenen og den mindre til at nedlade Koulisserne til Magasinet for Opbevaringen af de til det løbende Repertoire hørende Gjenstande. Scenen kan adskilles fra Tilskuerpladsen ved et brandfrit Skod med Jerntæppe. Scenerummet modtager Luft og Lys fra de foroven rundt om anbragte Vinduer.

De til Scenen hørende Udenomslokaler ere følgende, og findes angivne paa nedennævnte Steder, nemlig:

Plan af 1ste Etage,

en Foyer for Skuespil og Operapersonalet af Areal 21 Alen \times $10\frac{1}{2}$ Alen og $8\frac{1}{2}$ Alens Højde, Syngeskole for Solosangerne. Paaklædningsværelser for Damerne; Værelser for Lægen, tvende Scene-Instruktører, Balletmester, Ballet- og Theater- Regissør, Frisør, Soffleur-Arkiv etc.

Plan af 2den Etage.

Dandseskole og Ballettens Indstudering, af Areal 32 Alen \times $11\frac{3}{4}$ Alen og 8 Alens Højde; Ballettens Forsamlingsværelse, Værelse for Ballet-Elever og Dame-Frisør samt Paaklædningsværelser for Damer og Herrer etc.

Plan af 3die Etage.

Værelser for Økonomiinspicienten, Skrædersal, Paaklædningsværelser og Garderobes.

Plan af 4de Etage.

Dame-Skrædersal, Garderobes og Værelse for Garderobeforvarersken.

Parterre Planen

indeholder Værelser for Intendanten, Maskinmesteren, Bolig for en gift Funktionær, Værelser for Koristinderne samt Bolig for en Portner; endvidere Magasinrum for en Del af de til det løbende Repertoire henhørende Dekorations- og Meublementgjenstande.

Kjælder-Planen

indeholder Værelser for Frisør, Theaterbud, Korister, Statister og Komparser, Brandvagt, samt Magasinrum og Opbevaringssted for Belysningsapparaterne.

Samtlige Værelser med tilhørende Passager for Damer vende mod Kongens Nytorv, medens Herresiden vender mod Tordenskjoldsgade.

C.

Afdelingen til Administrations-, Værksted- og Magasinerings- samt andre Lokaler.

Fra Hovedbygningen til Administrationsbygningen føre 2de overdækkede Kolonader som tjene dels til Person-Kommunikation, dels til Transport af Theatergjenstande. Heibergsgade der dannes af Rummet imellem Bygningerne har en Brede af 20 Alen, og i Kolonaderne findes der 4 Gjennemkjørsler af 9 Alens Højde, 6 Alens Brede og $7\frac{1}{2}$ Alens Dybde.

I Gjennemkjørslerne ere Indgange saavel til Scenebygningen som til Administrationsbygningen, og Theatervognene kunne her, beskyttede mod Vejrliget, afsætte saavel Funktionærene til Scenen og Koncerterne som Publikum.

I den nederste Etage af Administrationsbygningen mod Holmens Kanal og Tordenskjoldsgade ere hvælvede Boutiker og Lagerkjældere med særlige Indgange, som formenes at være tjenlige til Udlejning.

Mod Heibergsgade, paa de udvendige Sider af Kolonaden, ere 2de Indgange, som igjennem Koridorer føre til Bygningens Gaardsrum. I Gaarden er Maskinhuset anbragt, hvori findes Dampkedler og Maskinen med Centrifugalblæseren.

Gjennem Indgangene i Heibergsgade kommer man igjennem den 300 □ Alen store Forsal til Pergolaen, og derfra til Gulvet i Koncertsalen. Denne Sal, der er 50 Alen lang, 25 Alen bred og 12 Alen høj, afgiver 475 Siddepladser og 250 Staa-pladser, fordelte dels paa Gulvet dels paa et de tre Sider omgivende Amphitheater.

Orkestret og Sangertribunen anvendes ogsaa, dels til Syngeskoler for Koret og dels til Skuespil- og Musikprøver. Paa Gulvet i Koncertsalen nedenfor Koret er den kongelige Familie-loge anbragt.

Forfriskningslokalet staar i Forbindelse saavel med Koncertsalen som med Pergolaen.

Fra Sideindgangene mod Holmens Kanal og Tordenskjoldsgade begiver man sig ad Trapper til de i Enderne af Koncertsalen beliggende Værelser for Bestyrelsen, Bibliotheket og Musikarkivet; endvidere findes Kontorer med Arkivværelse, og Forværelse, og endelig Magasinrum til Opbevaring af Garderobegenstande. Alle Lokaler ere hvælvede og brandfrie.

I Etagen over Koncertsalen findes betydelige Rum til Dekorations- og Inventariegenstande og derover en Malersal, 50 Alen lang, 25 Alen bred og 10 Alen høj; ved Malersalen er anbragt Snedkerværksted og derover Tegneværelser for Theatermaleren med Oversigt over Salen. I Gulvet er anbragt 2de Aabninger for Dekorationers Op- og Nedtagelse.

Forfatteren har fundet det hensigtsmæssigt at henlægge 2de Skrædersale af tilsammen 140 □ Alen, saavel som Boligen for en gift Funktionær over i Scenebygningen; ligeledes ere de fornødne Underrum til Brændsel henlagte under Tilskuerpladsen; disse Rum modtage Lysning fra Skylighter i Vestibulens Gulv og i den forreste Repose ere Kulrister anbragte.

Med Hensyn til Indretninger og Apparater fælles for det hele Bygningskomplex bemærkes:

Belysningen.

Tilskuerpladsens Belysning vil bestaa i en Lysekrone af 9½ Fods Diameter; Brændkrandsen er 8 Fod med 400 Brændere, foruden 16 Brændere med Glasskaale med matte slebne Glasplader behængte med Glasprismer. Kronen er smukt forgyldt og overstrøet med en fin Politur; Flammeringen er indfattet med matslebne Glastavler, for at Lyset ikke skal genere Publikum.

Kronens Vægt er circa 10 Centner.

Formaalet er at anbringe et stort Antal Flammer i ikke for stor Udstrækning, der tillige afgive direkte Lysning saavel til oven som til Siderne og nedefter, uden at blænde Tilskuerne, og dernæst at faa denne Belysning let antændt.

Kronens Op- og Nedfiring foretages ved en Vinde med Skrue uden Ende, for at forebygge Tændernes Udspringning af Tandhjulet, og bliver yderligere lettet ved at Lysekronen hænger i Ligevægt over et Rulleapparat.

Scenens Belysning vil bestaa i Rampen, Koulisse-Soffitter og Tilsætningsbelysning.

Der anbringes et Reguleringsapparat saavel for Lysekronen som for Lyn-Arrangementet, hvorved samtlige Flammer kunne reduceres næsten til Intet, uden at slukkes. Belysningen i de øvrige Dele af samtlige Bygninger vil ske efter Brønners System med Opalkupler. Paa Kongens Nytorv omkring Hovedbygningen anbringes 5 Stykker 5-armede Kandelabre der tjene dels til en fuldkomnere Belysning, dels til Sikkerhed mod Overkjørsler eller deslige.

Opvarmningen og Ventilationen.

Lokaliteternes Opvarmning sker for det Hele eller partielt dels ved Damp dels ved Ovne.

Opvarmningen ved Damp kan foregaa paa flere Maader. Fra de i Administrationsbygningens Gaard beliggende Dampkjedler føres Dampen igjennem Støbejerns Ledninger til de forskjellige Underrum, hvor der anbringes Varmekamre, hvorfra igjen Dampen føres til de forskjellige Lokaler, dels ved Ledninger under Gulvet, hvori der da anbringes Rister, dels ved spiralformige Ledninger direkte i Lokalerne.

Dampkakkellovne, forsynede med de fornødne Haner til Oplukning for eller Afspærring af Dampen, kunne ligeledes anvendes. Den fortættede Damp føres tilbage til Kjedlerne. For de mindre Lokalers Vedkommende, hvor der ikke ønskes anbragt Dampledning, kunne sædvanlige Ovne med Lethed anbringes.

For at ventilere Bygningskomplekset, og særlig Tilskuerrummet, tænkes Ventilationen udført, dels ved at den fra Dampmaskinen og Centrifugalblæseren førende Rørledning udsuger den fordærvede Luft, dels ved at der over samtlige Gasblus saavelsom over Kronen føres Luftledninger, hvilke efter Erfaring frembringe en meget virksom Ventilation. Luftledningen over Lamperækken ved Podium føres nedefter, for at ikke den stærke Varme skal trænge ud i Tilskuerrummet.

Endelig vil der ved Dørenes Op- og Tillukning frembringes Luftstrømning, ligesom man ogsaa ved Ventilatorer kan tilføre frisk Luft.

I det Hele vil der saavel for Opvarmningen som for Ventilationen kunne anvendes Erfaringer fra større Anstalter.

Vandforsyningen

foregaa fra Stadens Vandværk. Det hele Bygningskompleks forsynes med Ledninger saaledes, at saavel alle Etager i Tilskuerrummet som Scenen ere omgivne af Sprøjter til Beskyttelse mod Ildsvaade. Til Sikkerhed er Dag og Nat Kontrol af Brandfolk, som vil faa Station i Theaterbygningen, og som sættes i telegrafisk Forbindelse med Brandvakterne i Staden. Foruden Ledningerne fra Vandværket er der paa Tagværkerne, saavel over Tilskuerrummet som over Scenebygningen, anbragt Vandbeholdere, som fornemlig tjene til Reserve under en mulig Standsning af Forsyningen fra Ledningerne.

De nødvendige Klosetter og Pissoirer forfindes i tilstrækkeligt Antal og paa bekvemme

Steder. Klosetterne indrettes efter Marinos System, hvor de faste og flydende Dele adskilles; de faste Dele borttages, medens de flydende Dele igjennem glasserede Lerør ledes til Kloaken.

Pissoirerne ere indrettede med dobbelthule Fajanceskaale, som stadig fyldes med rindende Vand; igjennem Huller nærved Overkanten flyder Urinen og det overflødige Vand igjennem det hule Rum til Lerørrene og derfra til Kloaken.

Saa vel Kloaker som Pissoirer blive paa den angivne Maade fuldkommen lugtfrie.

Teaterbygningen har i den nordlige Façade en Frontlinie-Brede af 60 Alen; i den vestlige og østlige Side-Façade en Længde af 113 Alen; Heibergsgadens Brede er 20 Alen; Administrationsbygningens Façade mod Heibergsgade er 84 Alen bred og Side-Façaderne mod Holmens Kanal og Tordenskjoldsgade have en Længde af 45 Alen. Bygningen er tænkt opført af gule haardtbrændte Mursten, der fuges, med Undtagelse af den massive Underbygning, der affpuds med Cement. Alle Gesimser, bærende og fremragende Arkitekturdele, Dekorationer saasom: Haut-reliefs, Krands, Hjørnefigurerne paa Vinduerne etc. blive modellerede og støbte af Beton.

Den paa Frontgavlen viste fritstaaende Apollgruppe, Hjørnegrupperne og Illuminations-skaalene modelleres og støbes i Zink.

Dekorationen af Tilskuerpladsen er tænkt udført i Renaissancestil fra det 16de Aarhundrede. Den fremherskende Farve ved Konstruktionsdelene er næsten hvid blandet med Ombrå; Fyldingsforsiringerne i Brystgælænderet har samme Grundfarve. De fremspringende Lister ere tænkte som Guldlist. Logernes Bagvæg er tænkt rød, afpasset til den øvrige Dekoration. Plüschbolstret paa Brystgælænderet og Sæderne er purpurrødt, ligeledes Plüschdrapperierne paa Prosceniums-Logerne, med Undtagelse af den kongelige Loge, hvor der er Fløjelsdrapperi. Over Prosceniumslojerne tilvenstre er anbragt Kjøbenhavns Vaaben og derunder Aarstallet 1874; som Modstykke tænkes anvendt over den højre Side Vaabenet med de 3de Løver og derunder Aarstallet 1748.

Det gamle Fortæppe er tænkt at benyttes igjen, med Tilsætning af hvad der mangler i Brede og Højde; derimod tænkes et nyt Mellemaaktstæppe udført som rødt Fløjlsdrapperi med rig Guldbrokade, da det vilde passe godt sammen med den øvrige Dekoration.

Samtlige plastiske Dekorationer, der kunne være udsatte for Beskadigelse ved Paastødning, blive udførte i Zinkstøbning.

Løftet over Tilskuerpladsen, der oplyses af Lysekronen, viser 14 Medaillons med Karakterroller af betydelige Dramaer og Operaer, indflettet i en Dekoration i Rækkefølge ved Siden af hinanden. Nedenunder disse Medaillons vise sig 14 udbredte langagtige firkantede Felter, i hvilke paa himmelblaa Grund, omgivne af Skyer, Amoriner og Genier svæve i dansende Bevægelser og under ethvert af disse Felter staar en betydelig Digtets eller Komponists Navn, hvis Værker høre til hine Figurer. Billederne er tænkt malede enten paa Staffeli og da opsatte og indrammede med tilsvarende Guldlist, eller ogsaa males de paa Stedet, ligesom man finder at være det bedste.

Med Hensyn til Planen for Ordenen, hvori Bygningsarbejdet tænkes at skulle skride frem for at Programmets Fordring: at Forestillingerne skulle tage deres Begyndelse i den nye Theaterbygning den 1ste September 1874, kan ske Fyldest, bemærkes:

De paa Grundstykket I beroende Bygninger nedrives, og de i disse Bygninger værende Lokaler tænkes flyttede, dels til Christiansborg Slot og dels til Hoftheatret; Christiansborg Slot vil afgive fortrinlige Lokaler til Malersale og de fornødne Værksteder, medens Hoftheatret med Fordel vil kunne anvendes til Korsyngeskole og til Opbevaring af de Dekorationer, hvorfor der ikke haves øjeblikkelig Brug. Theatrets Garderobe og øvrige Dekorationssager formenes at kunne finde Plads i de det nuværende Theater nærliggende Bygninger, t. Ex. Hotel du Nord, hvor de fornødne Lokaler vistnok ville kunne faas til Leje; i modsat Fald vil et interimistisk Materialskur vel kunne faa Plads paa de ubebyggede Arealer paa Gammelholm.

De paa Grundstykket III liggende Bygninger maa efter Forfatterens Mening ogsaa strax rømmes, for at hele Grundarbejdet kan foregaa under Et.

Forsaa vidt Bestyrelsen herved mister sine Kontorer i Bygningen »e«, antager han, at der ogsaa i Erstatning herfor vil kunne forskaffes de fornødne Lokaler paa Christiansborg Slot.

Naar saaledes de paa Grundstykkerne I og III værende Bygninger ere rømmede, nedrives disse og Udgravningen af Grunden og Piloteringen udføres. Administrationsbygningen bør efter Forfatterens Mening først udføres, for at de i denne Bygning paatænkte Lokaler hurtigst muligt

kunne tages i Brug, og tillige forskaffe Theatret den paaregnede Lejeindtægt. Denne Bygning antages at kunne være opført i Løbet af 1 Aar, og medens Bygningen skrider frem, vil Grunden til Hovedbygningen være udgravet og de fornødne Forarbejder udførte. Forbindelses-Kolonaderne imellem Bygningerue formenes at blive udførte tilsidst, for ikke at spærre Passagen igjennem Heibergsgade før det er nødvendigt. Hovedbygningens Grund maa meget omhyggelig piloteres, og naar dette er tilendebragt, opføres Murene til Jordlinien i Beton-Støbning; samtlige Gulve i Underrummene ville for at modstaa Fugtigheds Indtrængen, blive dannede af et 6 Tom. tykt Lag Beton.

Som Situationsplanen udviser, har Forfatteren anlagt 2de Side-Pavilloner, af hvilke den til høire for en Del indtræder i den nuværende Theaterbygning; for ikke at forstyrre denne er Opførelsen af Pavillonen paatænkt at ske saaledes, at først ved den nuværende Theaterbygningens Nedrivning det Manglende ved Pavillonen udføres.

Vil man derimod nedbryde af Theaterbygningen hvad der er nødvendigt, for at Pavillonen kan opføres, da tænkes dette Arbejde at kunne udføres paa følgende Maade:

Den nuværende Konge-Loge overflyttes til Hof-Dame-Logen, og der opføres paa dens Plads et Skillerum af en $\frac{1}{2}$ Stens Mur beklædt med Planker, hvorpaa der ophænges Drapperi. For at Konge-Familien bekvemt kan komme til Logen, kunde der paa Theaterbygningens Side-Façade, imod Hotel du Nord, opføres en Interims-Underkjørsel med direkte Adgang til Konge-Logen.

De fornødne Loger til Hof-Damer og Kavalerer, maatte da anbringes ved Siden af Konge-Logen.

For at vise, hvilken Indtægt den nye Theaterbygning vil kunne give paa en Forestillings-Aften, tillader Forfatteren sig at vedføje nedenstaaende Oversigt, idet det bemærkes, at der er gaaet ud fra de nugældende Priser.

Oversigt over Forestillings-Indtægten:

Af 1ste Parquet:	230 Pladser	à 1 Rd.	32 Sk.	... 306 Rd.	64 Sk.	
- 2det	250	à 1	" 250	"	"
- Parterret:	125	à "	64 83	32	"
	50	à "	48 25	"	"
						665 Rd. " Sk.
- 1ste Etage:	34	à 1	32 45 Rd.	32 Sk.	
	76	à 1	16 88	64	"
	150	à 1	" 150	"	"
						284 " "
- 2den Etage:	34	à 1	" 34 Rd.	" Sk.	
	66	à "	80 55	"	"
	170	à "	64 113	32	"
						202 " 32 "
- 3die Etage:	93	à "	48 46 Rd.	48 Sk.	
	91	à "	40 37	88	"
						84 " 40 "
- 4de Etage:	102	à "	40 42 Rd.	48 Sk.	
	92	à "	32 30	64	"
	82	à "	24 20	48	"
	140	à "	16 23	32	"
						117 " "
						1352 Rd. 72 Sk.

I det gamle Theater er den tilsvarende Indtægt følgende:

Af 1ste Parquet:	135 Pladser	à 1 Rd.	32 Sk. 180 Rd.	" Sk.	
- 2det	245	à 1	" 245	"	
- Parterret:	137	à "	64 91	32	
						516 Rd. 32 Sk.

					Transport.....	516 Rd. 32 Sk.
Af 1ste Etage:	12	—	à 1	— 32	—	16 Rd. » Sk.
	71	—	à 1	— 16	—	82 — 80 —
	177	—	à 1	— »	—	177 — » —
						<hr/> 275 — 80 —
- 2den Etage:	99	—	à »	— 80	—	82 Rd. 48 Sk.
	192	—	à »	— 64	—	128 — » —
						<hr/> 210 — 48 —
- 3die Etage:	96	—	à »	— 48	—	48 Rd. » Sk.
	187	—	à »	— 40	—	77 — 88 —
						<hr/> 125 — 88 —
						<hr/> 1128 Rd. 56 Sk.

Det nye Theater vil saaledes ved Udsalg til ordinære Priser give en Merindtægt af circa 224 Rd. pr. Aften, og for 250 Forestillingsaftener circa 56000 Rd.

Da Gjennemsnitsindtægten pr. Aften imidlertid kun er $\frac{2}{3}$ af den ovenstaaende Indtægt ved udsolgt Hus, vil Merindtægten kun kunne ansættes til $\frac{2}{3} \times 56000$ Rd. = 37300 Rd.

Anmærkning. Da det muligvis kunde anses for gjørligt og tilraadeligt at sætte Priserne for de bedre Pladser noget højere end de nuværende, tillader Forfatteren sig, for at anskueliggjøre den herved opnaaede Fordel, at fremsætte nedenstaaende Oversigt, i hvilken der er benyttet en efter hans Mening ganske hensigtsmæssig Skala for Prisernes Stigning.

Oversigt over den aftenlige Indtægt efter nye Priser for Pladserne:

Af 1ste Parquet:	230 Pladser à 1 Rd. 48 Sk.....	345 Rd. » Sk.
- 2det —	250 — à 1 — 16 —	291 — 64 —
- Parterret:	125 Siddepladser à 80 —	104 Rd. 16 Sk.
	50 Staapladser à 48 —	25 — » —
		<hr/> 129 — 16 —
- 1ste Etage:	260 Pladser,	
	heraf 34 paa de to første Rækker	
	i Amphitheaterlogen à 1 Rd. 48 Sk.....	51 Rd. » Sk.
	76 paa den første Række	
	i de øvrige Loger à 1 Rd. 32 Sk.....	101 — 32 —
	150 paa de andre	
	Rækker..... à 1 — 16 —	175 — » —
		<hr/> 327 — 32 —
- 2den Etage:	270 Pladser,	
	heraf 34 paa de to første Rækker	
	i Amphitheaterlogen à 1 Rd. » Sk.....	34 Rd. » Sk.
	66 paa den første Række	
	i de øvrige Loger à 88 Sk.....	60 — 48 —
	170 paa de andre Rækker à 80 Sk....	141 — 64 —
		<hr/> 236 — 16 —
- 3die Etage:	184 Pladser,	
	heraf 93 paa første Række à 72 Sk.....	69 Rd. 72 Sk.
	91 paa anden Række à 56 —	53 — 8 —
		<hr/> 122 — 80 —
- 4de Etage:	276 Siddepladser.	
	140 Staapladser,	
	heraf 102 paa første Række à 40 Sk.....	42 Rd. 48 Sk.
	92 paa anden Række à 32 — ...	30 — 64 —
	82 paa 3die Række à 24 — ...	20 — 48 —
	140 Staapladser à 16 — ...	23 — 32 —
		<hr/> 117 — » —

Ialt: 1785 Pladser.

Total Sum: 1569 Rd. 16 Sk.

Salg til forhøjet Pris (25 pCt.) vil give 1961 Rd. 44 Sk.
 hvorved der vil opnaas en Merindtægt pr. Aften af cirka 440 Rd. imod nu, hvilket for 250 Fore-
 stillingsaftener giver en Merindtægt af..... 110000 Rd.
 og reduceret efter det ovenfor bemærkede til $\frac{2}{3}$ c. 73300 —

Desuden vil den nye Bygning efter al Rimelighed kunne give Theatret følgende Leje-
 indtægter:

1) af samtlige Konditorier nemlig: i Stuen 2, 1ste Sal 1, 3die Sal 1 og i Koncertsalen 1 med Pergola	6800 Rd.
2) af 4 Boutiker	3200 —
3) af Koncertsalen	2000 —
4) af samtlige Garderober, som foreslaas bortliciterede, ialt en Forpagtnings- afgift af 12 Rd. pr. Spilleaften, altsaa for 250 Spilleaftener	3000 —
	15000 Rd.

Beskrivelse over Arbejdets Udførelse og Bekostning ved den nye Theaterbygning.

Jord- og Murarbejdet.

Ydermurene til Sokkelhøjden opføres af Beton; Skillerummene til Gulvhøjden af samme Materiale; Gulvene i Kjældrene udføres ligeledes af Beton. For Brandsikkerhedens Skyld ere Underrummene i Bygningskomplekset hvælvede. Bygningerne opføres af gode haardtbrændte Mursten. Bygningens Façader, hvad der ikke pudses med Portlands Cement, ere beregnede opførte af pressede gule tykke Mursten, der senere udfuges. De fremspringende arkitektoniske Forsiringer ere tænkte, dels støbte og opsatte, dels trukne af Portlands Cement. Alle Trapper ere brandfrie, opførte af Mursten og Jern samt hvælvede. Trinene belægges med svenske høvlede polerede Talgsten eller saakaldte svenske Marmortrappetrin. Væggene i alle Lokalerne afpudses eller behandles efter de forskellige Brug og Bestemmelser, der gjøres af samem. Alle Lofter gibses, med Undtagelse af forskellige Værksted- og Driftslokaler. Bygningskompleksets Fladerum andrager cirka 11500 □ Alen.

Jord-, Mur-, Beton- og Stenhuggerarbejdet andrager	201500 Rd.
Stilladser, Hejseapparater og andre dermed i Forbindelse staaende Foranstaltninger andrager.....	8000 Rd.

Tømmerarbejdet.

Til Pilotering af Grundfundamenterne agtes anvendt $\frac{8}{8}$ Tom. Kalmarsk Tømmer til Pæle af en Længde fra $3\frac{1}{2}$ til 5 Alen, som i Gjennemsnit antages at blive den Længde, der udfordres for at kunne naa fast Lerbund. Ovenpaa Pælene anbringes $\frac{8}{8}$ Tom. Jøkker og $\frac{5}{10}$ Tom. Strækholter af bedste Sort pommersk Tømmer. I Paaklædningsrummene i Kjældrene lægges ovenpaa Betongulvet $1\frac{1}{2}$ Tom. Gulvbrædder paa Plankelister af vestervigsk Træ. Bjælkelaget over hele Bygningen lægges af pommersk Tømmer af forskellige Dimensioner $\frac{8}{8}$, $\frac{9}{9}$, $\frac{10}{10}$ Tom. efter den Bærekraft, der udfordres. Alle Lofter forskales med gode sasmåler Brædder; imellem Bjælkerne indslaaes Indskud i Noter. Størstedelen af Gulvene lægges af gode, tørre vestervigske $1\frac{1}{2}$ Tom. Brædder. De helt omkring i Tilskuerpladsen amphitheatralske hule Rum (Forhøjninger) blive udførte af godt nordlandsk $\frac{5}{5}$ Tom. Tømmer; Gulvet af 2 Tom. Fyrreplanker i Fjeder og Noth. Alle til Logerne førende smaa Trapper udføres af gode tørre vestervigske 2 à 3 Tom. Planker. Alle Træskillerum opsættes af vestervigske Fyrreplanker. Gulvene paa de øverste Lofter lægges af ru, pløjede norske Brædder. Alle Dragere, Hænge- og Sprængværk udføres af $\frac{8}{8}$, $\frac{9}{9}$, $\frac{10}{10}$ Tom.

pommersk Tømmer; Fetter, Remstykker, Fodstykker, mindre Baand, Lægter og Spær udføres af godt nordlandsk $\frac{5}{8}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{7}{8}$, $\frac{8}{8}$ Tom. Tømmer. Alt synligt Tømmer og Træværk overstryges med en brandfri Tinktur, der idetmindste i det første Moment kan virke modstaaende ved paakommende Ildsvaade. Grunden til at man ikke har valgt Jernkonstruktion i Taget, men derimod holdt sig til Træ, er den, at Jerntaget vilde koste idetmindste een Gang saameget. De fornødne Overgange og Kommunikationsbroer over Scenen, samt de fornødne Forbindelsestrapper imellem Galerierne, og alle Kommunikations- og Afslutningsdøre til Scenerummet skulle derimod forarbejdes af stærkt Jern.

Alt Tømmerarbejdet samt det dertil hørende Smedearbejde leveres fuldstændigt for 86500 Rd.

Snedkerarbejdet med tilhørende Smede- og Glasarbejde.

Alt Arbejde af Døre, Vinduer, Paneler, Beklædninger, Gesimser og andre Udladninger bliver behandlet i sine Detailler i rene smukke Former, og alt Arbejdet leveres af tørt, smukt vestervigsk Træ.

Alt til Snedkerarbejdet henhørende Klejnsmedarbejde af Laase, Nøgler, Beslag, samt det under Snedkerarbejdet henhørende Glasarbejde, leveres og udføres i fuldstændig Stand for den Sum 24190 Rd.

Malerarbejdet.

Alt Jern- og Træarbejde, som er synligt, er tænkt malet 3 Gange med Oliefarve. Dørene i Forfriskningslokalerne, Vestibule og Trappegange aares og lakeres; Væggene sammesteds, samt alle Værelser og Korridorer saavel i Theatret som i Administrationsbygningen ere tænkte malede med Tapetfarve i stærk Lim, hvorimod Væggene i Auditoriet eller Tilskuerpladsen ere tænkte malede 3 Gange med højrod Oliefarve. Dekorationen paa Loftet i Tilskuerpladsen tænkes udført i Limfarve, hvorimod al øvrig Dekoration og Malerarbejde sammesteds udføres i Oliefarve samt Forgyldning med ægte Guld.

Udgiften til ovennævnte Arbejders Udførelse vil for Malerarbejdets Vedkommende beløbe sig til..... 10000 Rd.

Jernstøber- og Smedearbejdet.

Alle Jernsøjler, Jernbjælker til Hvalvingerne, Jerntrapper, Hængejern, Jernknægte til Galerierne, Jerntagene til de bedækkede Glasmarkiser, indvendige og udvendige Kandelabre, Lynafledere, Skyligh-Rammer, Kulkarme med Lemme, Patent Tagvinduer, Luft- og Ventilationsrister, Klosetter og Pissoirs, Jernhængebroer, Galerier og Komfurer etc., leveres og opsættes for 26080 Rd.

Tagdæknings-, Rende- og Blikkenslagerarbejdet.

Al Skiferdækning med Patentrygningssten til Tagene udføres af bedste Sort blaa Sten $\frac{14}{24}$ Tom., der understryges med Kalk. Tagene paa Overgangspavillonerne i Heibergsgade, samt Maskinhuset dækkes med galvaniserede Jerntage, alle Tagrender leveres af galvaniserede Jernplader, alle Nedløsrør 4 Tom. i Diameter med galvaniserede Rendejern, Murstifter og Hængsler, Skodrender af galvaniserede Jernplader.

Hele dette Arbejde leveres for den Sum..... 12250 Rd.

Møbler og Tapetsererarbejder med Drapperier og Udpolstring, samt derunder hørende Dekoration.

Brystgelænderet i Parquetterne, Parterre, 1ste og 2den Etage blive dækkede med Plüschbolster og Sæderne blive purpurrøde, ligeledes Plüschdrapperiet paa Prosceniums-Logerne, med Undtagelse af Kongelogen, hvor der bliver Flojlsdrapperi. Brystgelænderet i 3die og 4de Etage, samt Sæderne der, dækkes med purpurrødt engelsk Læder. Fortæppe med Mellem- og Bagtæpper, Koulisser, Soffitter, Drapperier, Portieret etc. etc., leveres for 16200 Rd.

Gasindlæg.

Gasindlægget sker saavel til den udvendige som indvendige Belysning, i alle Theatrets forskjellige Rum.

Samtlige Rørledninger i Bygningerne med Undtagelse af de bevægelige Ledninger til Soffitterne og til den dæmpede Belysning, samt Transparentbelysning blive udførte af Jern. Samtlige Charnerer og Haner af Messing. Gassen ledes ind til hvert af de forskjellige Systemer for sig og ad den korteste Vej.

Til Scenen bruges to med hinanden forbundne Gasmaalere, hvoraf hver enkelt kan levere den Gas, der medgaar til en Forestilling med moderat Forbrug. Disse Gasmaalere opstilles i et fra Theatret afsondret Rum. Belysningen af Pladsen udenfor Theatret, Ledningerne til Paaklædningsværelserne, Garderoberne, Maskinrummene, Magasinbygningen o. s. v. have ligeledes deres egne Gasmaalere. Ledningerne fra Gasmaalere til Reguleringsapparatet passere Bygningen ad den korteste Vej. Ved dette Arrangement opnaas i alle Rum en Belysning, der er uafhængig af Belysningsforandringerne paa Scenen. Ved Reguleringsapparaterne bliver det muligt at forandre Belysningen efterhaanden eller pludselig, uden at Flammen slukkes. Hovedreguleringsapparatet skal opstilles ved Prosceniumsvæggen, de andre Reguleringsapparater for Soffitterne og Transparenterne ved Scenens Bagvæg.

Alt ovennævnte Arbejde, med Levering af Reguleringshaner med Mikrometerværk og Foranstaltning til at forhindre Flammernes fuldstændige Udslukning; Reguleringshaner til at regulere samtlige Flammer paa Scenen og for de enkelte Soffiteramper; Reguleringsystemer for Koulisse eller Prosceniumsrummet bestaaende i almindelige Reguleringshaner etc. for højre og venstre Side; Reguleringsystemer med Haner til Proscenium, Koulisser, Soffitter og Lysekroner tilligemed de fornødne Fordelingsrør og Jernkasser til Ind- og Aflukning, samt dertil hørende Manometrer, Reguleringsystem med Haner til Foranstaltning af Lyn, med tilhørende Jernskab med Aflukning, samt dertil hørende Manometrer; Prosceniums Rampelysningsrør med Brændere, eksklusive Glas-cylindre, hvor Brænderflammen er enkelt afsluttet; Koulissebelysning med Foranstaltning for broget Belysning, rød, grøn eller blaa; komplet bevægelig Koulisseledning tilligemed Aflukningshaner; Soffitteramper, liggende Forsætningsstykker med Skærme og argandske Brændere, hængende Forsætningsstykker med argandske Brændere, Blikskærme og Jerntraadsskærme, Slanger af vulkaniseret Kautschuck med og uden Spiralfjedre, bevægelige Ledninger til Lysekronen med Charniere og særegne Aflukningshaner; desforuden Gasmaalere, Hængelamper, Lampearmer, argandske Brændere med Kupler; stor Krone til Tilskuerrummet etc., i et og alt leveres for 16730 Rd.

Fortegnelse over Hovedsummerne uddragne af Specifikations Overslagene.

Jord, Murarbejdet, Beton og Stenhuggerarbejdet	201500 Rd.
Indhegning, Stillads, Hejseapparater og andre Foranstaltninger	8000 —
Tømmerarbejdet (Pilotage og alt til Tømmerarbejdet hørende Smedearbejde).....	86500 —
Snedkerarbejdet med alt dertil hørende Smede-, Gjørtler- og Glasarbejde	24190 —
Malerarbejdet med dertil hørende Forgyldning	10000 —
Jernstøberarbejdet med alt dertil hørende Smede- og Glasarbejde.....	26080 —
Tagdækning, Rende- og Blikkenslagerarbejdet	12250 —
Lateris...	368520 Rd.

	Transport....	368520 Rd.
Møbler og Tapetsererarbejde med dertil hørende Dekoration.....	16200 —	
Sceneri og Maskineri	38500 —	
Gasindlæg	16730 —	
Opvarmnings- og Ventilations-Apparater	20500 —	
Vandledning	4500 —	
Arkitektens Honorar med Konduktør, Kontorhold og Rejser.....	23500 —	
Konkurspræmier	3000 —	
Indretning af midlertidige Lokaler under Opførelsen af den ny Theaterbygning, samt Overflytning af det brugelige Materiel fra den gamle Bygning til den ny...	4000 —	
	Hoved-Sum....	495450 Rd.

Kjøbenhavn, i Juni 1871.

Forklaring over Projektet til en ny Theaterbygning i Kjøbenhavn mrkt. Vinkel og Passer.

Ligesom det paa den ene Side har været Formaalet for mine Bestræbelser at opfylde Programmets Fordringer og at faa en monumental Bygning til Prydelse for Byen, saaledes har jeg ogsaa paa den anden Side søgt, saavidt muligt, at bevare af det gamle Theaters Form, hvad der har vist sig at være godt og brugbart; iøvrigt har jeg taget Hensyn til de Erfaringer og Forbedringer, der ere vundne ved Opførelsen af de nyere Theatre i Udlandet.

Forklaring over Projektet.

Plan I. (Situationsplan.)

Heraf fremgaar det, at baade for Bekvemmeligheds Skyld og for at undgaa en længere Transport af Koulisser og Tæpper ere Lokalerne for disse anbragte nær ved Scenen, og kort sagt, det Hele, hvad der hører til Theatret, indlagt i selve Theaterbygningen, hvilket maa være at foretrække for den ældre Adskillelse, idet hidtil Malersal, Koulissemagasin, Inventarielokaler og Syngeskole have været anbragte i de gamle Bygninger og Skure udenfor Theatret.

Det nye Theater kan saaledes opføres i sin Helhed uden at nedtage det nuværende Koulissemagasin m. m., hvorved bespares baade de Omkostninger, som vilde foranlediges ved, under den nye Bygnings Opførelse, at flytte Koulisserne til et fraliggende Sted, og den Udgift, som vilde være forbunden med disses Transport til og fra Theatret under dettes Virksomhed i den Tid, det nye Theater opføres.

Underkjørselen og Hovedindgangen for Publikum er anbragt ved Forfaçaden mod Kongens Nytorv og Vognene til Frakjørselen kunne vente paa Pladsen A. mellem lille Kongensgade og Theatret; paa denne Maade kunne de Gaaende, uden at generes af Vogne, fra Sideudgangene passere over paa den anden Side af Torvet.

Underkjørslerne*) for den kongelige Familie og for Hofdamerne vil blive anbragt saaledes, at de imod den nordvestlige Side kunne fuldføres efter at det gamle Theater er nedtaget, og, da det nye Theaters Brede efter denne Plan ikke gaaer udover den opgivne Plads, vil den nuværende Indkjørsel for de kongelige Vogne til det gamle Theater kunne bibeholdes som den nu er, og derved spares de ellers uundgaaelige Udgifter til Forandring heraf og til Dekorering af en ny kongelig Loge i det gamle Theater.

Indkjørslen for Skuespilpersonalet vil blive anbragt fra Heibergsgade.

Ved saaledes, som foran bemærket, at samle alle til det nye Theater hørende Lokaler i een Bygning, vil der ikke blot opnaas de store Bekvemmeligheder, der følge heraf, men derved

*) Underkjørslerne paa begge Sidefaçaderne og Bagfaçaden ere til at aflukke, for at forhindre Gjennemtræk under Ud- og Indstigningen.

tillige en betydelig Sum, idet den store Grund, der nu benyttes til Malersal, Syngeskole og Koulisseskur, vil kunne sælges. Den udgjør omtrent 3,000 Kvadratalen, der beregnet til Salgspris af 12 Rd. pr. Kvadratalen, vilde indbringe circa 36,000 Rd., som da kunne anvendes til mange Forbedringer ved det nye Theater og navnlig til Konsertsalen, hvilken paa sit Sted findes nærmere beskrevet.

Plan II.

fremstiller det underste Kjælderrum, som indeholder Maskinkjælder under Scenen, Koulissemagasin og Inventariemagasin under Tilskuerpladsen, Kjædere til Dampvarmeapparatet, Dampmaskinen til Ventilationsapparatet, Gasmaalere og Kulkjædere, Rum til forskellige Gjenstandes Opbevaring, 4 Lysgaarde, (som give Lys gennem alle Etager til Tæppemagasinet og Koridorerne, Trapper ect.) Under Vestibulen er ingen Kjælder.

Plan III.

den øverste Maskinkjælder under Scenegulvet. Vestibulen er anlagt med Fliser, herved er anbragt en Underkjørsel og Indgange fra begge Sider for de Theaterbesøgende. 2 Billetkontorer. De 2de store Trapper føre til Balkon og 1ste Etage. Under disse Trapper ventilerede Pissoirs med Afløb til Kloaken. De to mindre Trapper føre til 2den og 3die Etage. Alle disse Trapper ere af Sten og hvælvede. Den brede Trappe i Korridoren er for Parquettet og Parterret. Maskinkjælder, Koulisse- og Inventariemagasinere ere som i Plan II.

Kapelleets Medlemmer have paa begge Sider af Orkestret Aftrædelsesværelser.

Konditori paa begge Sider.

Underkjørslerne ved højre og venstre Side af Theatret ere for den kongelige Familie og Hoffet, herved er Vestibuler og Trapper, som føre til deres Loger.

Underkjørslen i Heibergsgade er for Theaterpersonalet. Ved Indgangen til venste er Portnerboligen og ved den anden Side ere Værelser for Bestyrelsen med Kontorer etc., Værelser for Theaterbudet, Økonomiinspektøren, Lægen og Frisøren samt Rum til Brandrekvisiter.

Plan IV. (Parquet og Parterre)

som er i Højde med Scenegulvet, fremstiller Parquet og Parterre med tilhørende Trapper og Garderobes.

Ved Scenen er til højre og til venstre 2 Foyers, med Glasdøre, for Skuespillere og Dandsere (som i Operatheatret i Berlin), Værelser for Instruktørerne, Balletmesteren og Maskinmesteren. Til begge Sider forskellige Paaklædningsværelser, Syngeskole for Solosangerne, Dandsesal for Solodandserne, Paaklædningsværelser for Statister og Komparser.

Plan V. (Balkon.)

Balkon med Foyer, hvor der for Enderne af Salen kan anbringes Konditori. Tilstødende aaben Hal samt tilhørende Garderobes for Tilskuerne.

Midt for Scenen er den store Loge, som ved festlige Lejligheder kan benyttes af Hoffet. Bagved denne kan der dannes et Værelse med transportable Vægge, saaledes som de punkterede Linier vise, uden i højere Grad at forhindre Passage for Publikum.

Ved den kongelige Loge og ved Hofdamelogen er anbragt Forværelse og Aftrædelsesværelse. De Lokaler, hvor Lofterne ere antydede, gaa igjennem 2 Etager.

Bag Scenen er Tæppemagasinet, 4 Lysgaarde, Syngeskole for Korister, brandfrie Arkiver og Paaklædningsværelser samt Klosetter.

Plan VI. (Første Etage.)

Som i de andre Etager er paa begge Sider af Tilskuerpladsen anbragt Garderobes for de Theaterbesøgende samt Klosetter.

Paa begge Sider af Scenen og Tæppemagasinet er anbragt Paaklædningsværelser for Skuespilpersonalet og bag Tæppemagasinet ere Paaklædningsværelser for Korister og Koristinder.

Plan VII. (Anden Etage.)

Tilskuerpladsen, der har en tilstødende Foyer, hvor der ligeledes i begge Ender kan anbringes Konditori, er, saavel som Paaklædningsværelserne, ligesom i den underliggende Etage. Desuden et Værelse for Overkontrolløren.

Bag Koullissemagasinerne ere Lokaler til 2 Skræddersale, Værelser for Garderobeforvalteren og Garderobeforvarersken samt Dandseskole for Dandseelever.

Plan VIII. (Galeriet.)

Tilskuerpladsen er i denne Etage ikke inddelt i Loger, men har gennemløbende Numre. Paa begge Sider Garderobe for de Theaterbesøgende; Klosetter ligesom i de andre Etager.

Over Foyeren er et stort Lokale for Theatrets Garderobesager.

Bag Scenen er anbragt Malersal med transportable Skillerum og tilhørende Snedkerværksted samt Værelse for Theatermaleren. De øvrige Rum ere Paaklædningsværelser for Theaterpersonalet og Balletts Elever.

Plan IX.

Denne Etage indeholder Lokaler for Garderobesager.

Plan X. (Forfaçade mod Torvet.)

Paa Hovedfaçaden er Underkjørslen for Publikum og Balkonen til Foyeren. Det højere Parti er over Scenen, og paa Siderne ere Indkjørsler for Kongehuset og for Hofdamerne.

Plan XI. (Sidefaçade.)

Sidefaçaderne med Hoffets Underkjørsler ere ens paa begge Sider og da det forhøjede Parti deraf, som indeholder Maskineriet over Scenen, er i Midten, blive Sidefaçaderne herved symetriske.

Plan XII. (Bagfaçade mod Heibergsgade.)

Denne har i Midten en Underkjørsel for Theaterpersonalet, derover er en Balkon, som naar Koncertsalen udføres efter det nedenfor under XV. anførte Forslag, vil kunne benyttes af Publikum for at faa frisk Luft.

Plan XIII. (Gjennemsnit paalangs efter Linien A—B.)

Langprofilet viser 1) Indkjørslen, derover Hallen, 2) Vestibulen, derover i 2den Etage de tvende Foyers for Publikum, og over Tilskuerpladsen Garderoben for Theatret, 3) Tilskuerpladsen, derunder Kjælderrum til Rekviziter, 4) Scenen med dennes 2 Maskinkjældere, 5) Koullissemagasinet, derover indtil Heibergsgade Malersalen, 6) Indgangen mod Heibergsgade, derover Paaklædningsværelser for Statister, i 2 Etagers Højde, Syngeskolen for Korister, over denne Dandseskole for Dandseelever og endelig Underkjørselen paa Bagfaçaden.

Plan XIV. (Tvergjennemsnit efter Linien C—D.)

Tverprofilet er skaaret paatvers over Koullissemagasinet. Fornøden er der 2 Kjældere til Sætstykker etc., derover Koullisse- og Tæppemagasinet og herover er Malersalen. Til begge Sider er Paaklædningsværelser.

Plan XV. (Tvergjennemsnit gennem Scenen efter Linien E—F.)

Snittet tværs over Scenen: Nederst er Maskinkjælderen i 2 Etager, derover Scenen. Til begge Sider Materialkjældere og tilhøjre med Scenegulvets Højde er Foyer for Skuespillere og tilvenstre for Dandsere, derover Paaklædningsværelser og øverst Garderobe.

Naar Tæpperne fra Magasinet skulle ud paa Scenen, sker Nedhejsningen simpelthen med Tailler, som nedlades fra Maskineriet over Scenen.

Trappen, som fører til 2den Etage og Galeriet, er dobbelt og Løbene, som krydses, begynde paa samme Flade (som paa en af Trapperne paa Materialgaarden).

Naar Værelserne paa begge Sider af Koristernes Prøvesal henlægges paa andre Steder, vil denne Sal blive 30 Alen lang og 15 bred eller ialt 450 Kvardratalen stor, og vil da kunne bruges til Koncertsal. Plads til Trappe og Garderobe til denne Sal vil kunne tages af Rummet forneden hos Portneren.

Plan XVI. (Perspektiv)

set omtrent fra Indgangen til Hotel d'Angleterre.

Det nye Theater vil efter nærværende Projekt kunne rumme ialt 1,770 Tilskuere, fordelte saaledes:

1ste Parquet paa 4 Rækker.....	154 Pladser,	
2det Parquet paa 7 Rækker.....	278	—
Parterret paa 5 Rækker.....	138 Siddepladser	
	og 60 Staa-pladser.	
	198	—
	Paa Gulvet ialt....	630 Pladser.
Balkon 22 Loger, foruden den kongelige Loge, Hof-		
dame- og Kavalerlogen.....	234 Pladser,	
1ste Etage 24 Loger.....	259	—
2den Etage 24 Loger.....	259	—
Galeriet.....c.	388	—
		1,140 Pladser.
	Tilsammen, Fripladserne inklusive.	1,770 Pladser.

Desuden er der paa Tilskuerpladsen:

i 1ste Etage en Loge for Skuespillerinder og en Loge for Skuespilelever,
i 2den Etage en Loge for Figurantinder, samt en Loge for de kongelige Lakaier.

Paa begge Sider af Scenen er igjennem alle Etager ialt 24 større og 45 mindre Paaklædningsværelser, hvilke efter Omstændighederne ville kunne forandres i Størrelse, desuden er der passende Rum til det løbende Repertoires Garderobe.

Ordenen, hvorefter Byggeplanen tænkes at skulle skride frem:

1. Efterat Højskolebygningen er nedbrudt, Materialierne bortførte og Pladsen ryddet, bliver Byggepladsen at indhegne med Plankeværk og midlertidige Kontoir- og Tegnerlokaler at opføre. Medens dette sker, bliver Grundens Udgravning, Jordens Bortkjørsel og Piloteringsarbejdet at bortlicitere.
2. Herefter foretages Fundamenternes og Kjældernes Udgravning indtil 4 Alens Dybde og Piloteringen begyndes. Efterat Pælene ere nedrammede, henlægges en Rist over disse. Medens dette Arbejde udføres, bliver Murværket med Materialier og tilhørende Stillads at bortlicitere, ligesom det ogsaa vil være hensigtsmæssigt i den Tid at bortlicitere Tømmerarbejdet med Materialier.

3. Fundamenternes Udmuring paabegyndes og det øvrige Murværk fortsættes i Forbindelse med det tilhørende Tømmerarbejde indtil Tagstolen.
4. Tagstolens Opsætning.
5. Derefter Bygningens ud- og indvendige Afpudsning, Indlægning af Gulve, Opsætning af Trapper, Vinduer og Døre samt Bygningens Dekorerung.

Under Forudsætning af, at Højskolebygningens Nedbrydning og Pladsens Rydning kan være fuldendt til 1ste September 1871, antages Pladsens Indhegning, Grundens Udgravning og Piloteringen at kunne fuldføres til 1ste Maj 1872, hvis Vejrliget tillader det. Bygningens Opførelse fra Fundamenternes Paabegyndelse indtil Tagets Rejsning, dette inklusive, vil derefter kunne udføres til 1ste Maj 1873. De øvrige under 5 anførte Arbejder kunne derefter udføres fra 1ste Maj 1873 til 1ste Juni 1874 og endelig Overflytningen af Maskineriet m. m. fra det gamle til det nye Theater i de 3 Maaneder Juni, Juli og August 1874, i hvilke der ikke spilles paa Theatret.

Til Projektet hører efternævnte Tegninger:

- I. Situationsplan.
- II. Plan af den underste Kjælder.
- III. Plan af Kjældereren under Scenegulvet, som er i Højde med Jordlinien.
- IV. Plan i Højde med Scenegulvet.
- V. Plan af Balkon-Etage.
- VI. Plan af Første Etage.
- VII. Plan af Anden Etage.
- VIII. Plan af Galeriet, Malersal og Snedkerværksted.
- IX. Plan af Etagen til Theatrets Garderobe.
- X. Forfaçade mod Torvet.
- XI. Sidefaçade.
- XII. Bagfaçade mod Heibergsgade.
- XIII. Gjennemsnit paalangs efter Linien A—B.
- XIV. Tvergjennemsnit efter Linien C—D.
- XV. Tvergjennemsnit gennem Scenen efter Linien E—F.
- XVI. Perspektiv.
- XVII. Detailler.

Plan til Opførelse af et nyt Theater i Kjøbenhavn i Henhold til Indbydelse af 6te December 1870.

Indgivet under Mærket: *Ars longa, vita brevis.*

Med Henhold til den under 6te December 1870 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet udgaaede Indbydelse til Konkurrence ved Affattelsen af Plan og Overslag til en ny Theaterbygning i Kjøbenhavn, samt det derfor givne Program, fremsendes under Mærket «*Ars longa, vita brevis*» det hermed følgende Forslag til et Theater samt Bilag, nemlig Overslag med tilhørende Planer.

Pl. 1.	Situationsplan.
— 2.	} Façadetegninger af Theaterbygningen.
— 3.	
— 4.	
— 5.	
— 6.	Længdeafsnit af samme.
— 7.	} Façadetegning med Tversnit af Magasinbygningen.
— 8.	
— 9.	} Grundplan af Etagerne i Theatret.
— 10.	
— 11.	
— 12.	
— 13.	} Grundplaner af Etagerne i Magasinbygningen.
— 14.	
— 15.	
— 16.	Perspektivisk Fremstilling af det Hele.
- Hertil afgives den efterfølgende Beskrivelse.

I.

Den anviste Byggeplads er benyttet i hele sin Udstrækning, saaledes at Heibergsgade, der vil være at forlægge noget mod Nord, i en Brede af c. 20° adskiller Theaterbygningen fra Magasinbygningen, hvilke Bygninger paa Midten ere forbundne ved en tvers over Gaden førende Forbindelsesbygning med tre Gjennemkørsler.

II.

Den egenlige Teaterbygning indtager en Længde af $121\frac{1}{2}$ Al. foruden et $6\frac{3}{4}$ Al. fremspringende Parti paa den nordlige Side, og en Brede fra 61 til 69 Al. foruden et $7\frac{1}{2}$ Al. fremspringende Parti paa Vestsiden og et $\frac{1}{2}^0$ tilsvarende fremspringende Parti paa Østsiden.

Magasinbygningen bestaar af en Midterbygning med 2de Sidefløje, der afgive en $79\frac{1}{2}$ Al. lang Façade mod; Heibergsgade og c. $67\frac{1}{2}^0$ lange Façader mod Holmens Kanal og Tordenskjoldsgade. Forbygningen er 26 Al., Sidebygningerne resp. $26\frac{1}{2}$ og $27\frac{1}{2}$ Al brede.

De ovennævnte Bygninger have en Højde af c. 60 Fod over Gaden til Gesimskronen.

Forbindelsesbygningen er c. 20 Al. lang, 7 Al. bred og c. 42 Fod høj.

Med Hensyn til Bygningernes Indretning er følgende at bemærke.

A. Tilskuerpladsen med Tilhørende.

1. Adgangen for Fodgængere sker dels fra de 3 Indgange til Forhallen mod Nord, dels fra 3de Adgange paa hver af Sidefaçaderne; desuden er en særlig Adgang til Kongehusets Loge paa Vestsiden fra den derværende dækkede Underkjørsel i den fremspringende Del. For de Kjørende er Adgangen i begge Hjørner af Bygningen, hvorved Førselen føre lodret paa For- og Sidefaçaderne, hvilket maa antages at være det mindst generende for Fodgængere.

Fra Forhallen føre 3 Døre til den c. 30 Al. lange, $13\frac{1}{2}$ Al. brede og c. 8 Al. høje Forsal, ved Siden af hvilken findes 2de Ventesale for Kjørende. Til Forsalen støde 2de Billetkontorer, paa Midten adskilte ved et Rum for Kontrollen.

Fra Forsalen føre tvende $5\frac{1}{2}$ Al. brede Trapper dels til Korridoren for «Gulvet», dels til de i Bygningens Hjørner over Kjøregangen anbragte $4\frac{1}{2}$ Al. brede Forbindelsestrapper til alle Etager. Foruden denne Adgang til Gulvet er desuden en 4 Al. bred Trappe i hver Sidefaçade.

Over Forhallen findes 2de Sale resp. $10\frac{1}{2}$ og $7\frac{3}{4}$ Al. høje til Buffeter, over Forhallen en Altan.

Rundt om Tilskuerpladsen er i samtlige Etager højst $5\frac{1}{2}$ Al. brede. $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ Al. høje Korridorer, der paa Siderne udvide sig til en Brede af $12\frac{1}{2}$ Al. og her anbringes Garderober. For Parterret er desuden en særlig Garderobe langs Forsalen.

Fra Sidefaçaderne føre 2de 4 Al. Trapper til Balkon og 1ste Etage samt 2de 4 Al. brede Trapper til 2den Etage og Galleriet.

Til Parquettet føre fra Korridoren 6 Døre, 3 paa hver Side, til Parterret 3; til hver Loge fører en Dør, til Galleriet 14 Døre.

Klosetter findes i alle Etager, for Damer ved Garderoberne, for Herrer ved den fælles Kommunikationstrappe og desuden indvendige og udvendige Pissoirer.

2. Konstruktionen af Tilskuerpladsen er vist paa Pl. 8. Den har en Længde af $28\frac{1}{2}$ Al. og største Brede 33 Al. Gulvet har en Stigning af c. 3 Fod, og den forreste Del ligger $2\frac{1}{2}'$ under Proceniets Forkant.

Parquettet indeholder 15 Rækker med en indbyrdes Afstand af 1 Al. 8", hvoraf 5 danne 1ste og 10 2det Parquet. Parterret er anbragt bag Parquettet og har 5 Rækker Siddepladser med en indbyrdes Afstand af 1 Al. 2". Sæderne indtage i Parquettet en Brede af 22", i Parterret 18". Pladsen mellem Stolerækkerne i Parquettet er saa rigelig, at de Siddende ikke behøve at rejse sig for de Forbipasserende.

Balkonen, der har et Fremspring af 32" fremfor de øvre Etager, er delt i Loger saaledes som Plan 9 udviser, paa Siderne ere 4 Stolerækker, paa Midten 5 à 6 Rækker med Undtagelse af selve Midtlogen, der har 3 Rækker og er forsynet med et Aftrædelsesværrelse. De tvende øverste Etager ere paa lignende Maade delte i Loger, Galleriet har derimod fortløbende Bænke.

Afstanden mellem Stolerækkerne er i alle Etager 1 Al. 8", Bredden af Logerne foroven er 2 Al. I Galleriet er Pladsens Brede regnet til 18".

Af Hensyn til den fremspringende Underkjørsel, der mindre heldigt vilde have sin Plads i Tordenskjoldsgade, er Kongehusets Loge anbragt til Højre for Scenen tilligemed Kavallerlogen, Hofdamelogen derimod til Venstre for Scenen.

3. Tilskuerpladsen rummer rigeligt 1700 Personer fordelt paa følgende Maade:

Gulvet.	1ste Parquet	144	Siddepladser.	
	2det	—	296	—
	Parterret	118	—	—
				558 Pladser.
Balkon.	12 Loger à 8	Personer	96	Siddepladser.
	2 — à 9	—	18	—
	8 — à 10	—	80	—
	5 — à 12	—	60	—
				254 —
1ste Etage.	2 — à 4	—	8	Siddepladser.
	1 — à 5	—	5	—
	15 — à 6	—	90	—
	2 — à 7	—	14	—
	8 — à 8	—	64	—
	6 — à 10	—	60	—
				241 —
2den Etage.	4 — à 4	—	16	Siddepladse.
	2 — à 5	—	10	—
	16 — à 6	—	96	—
	2 — à 7	—	14	—
	8 — à 8	—	64	—
	6 — à 10	—	60	—
				260
Galeriet				306 —
				Tilsammen 1619 Siddepladser.
	Staapladser Parquettet	40		
	Parterret	51		
				91
				I det Hele saaledes 1710 Pladser.

4. Af akustistiske Hensyn træffes følgende Foranstaltninger:

Orkesterbjælkerne understøttes paa Midten af Stolper, der indlægges i et fælles Fodstykke, hvilende paa de Hvelvinger, der paa Jernbjælker ere anbragte over det hule Rum under Orkesteret. Murværket er her opført af haardtbrændte Sten i Cementmørtel. Under Parquettet og Parterret er et hult Rum, der ikke maa benyttes til Magasinering. Parquetgulvet af 2" Planker uden Indskud hviler paa Dragerværker med Betonfundamenter. Logerne have Trægulv og Loft uden Indskud, saaledes at der under Logegulvene findes hule Rum, Bagmuren beklædes med Træ.

5. Af konstruktive Hensyn er den Tilskuerpladsen omgivende Mur overalt ført op til samme Høide, hvad der forhindrer en Udvidelse af Galleriet paa Midten af Muren tjener desuden til deri at anbringe Ventilationsrør. Logerækkerne hvile paa hule Jernsøjler og de af disse baarne Jernbjælker.

6. Tagkonstruktionen er vist paa Pl. 4 og 5. Over Tilskuerpladsen er anbragt 5 Stykker 3 Fod høje Jerngitterbjælker og 1 valset Jernbjælke. Paa Flancherne hvile Strækbjælker til Anbringelse af Loftsbrædderne; hvorimod selve Loftsgulvet er anbragt paa Strækbjælker over Gitterbjælkerne. Taget bæres af 9 staaende Tagstole, der indbyrdes ere afstivede mod hinanden ved Jernstænger. Over Tagstolene anbringes Sparreværket af Træ med Trælægter og Skifer-taget, der af Hensyn til Udseendet kun er givet et Omlag af 1:3. Over den udenfor den egenlige Tilskuerplads liggende Del af Bygningen er anvendt almindelig Tagkonstruktion dels med staaende Stole, dels med Spronværk.

7. Luftaabningen over Midten af Tilskuerpladsen er forneden 6 Al. i Diameter og begrændset af en Cylinder af Jernblik, der bæres af 4 paa Gitterbjælkerne hvilende Vinkeljern, hvilke foroven samles til en Ring, i hvilken Krogen, der skal bære den c. 10--1200 Pund svære Lysekroner til Belysning af Tilskuerpladsen, kan anbringes. I Jerncylinderen, der foroven er af mindre Omfang end forneden, indmunde Ventilationsrørene; disse forsættes ved Omsatsrør inde i Cylinderen indtil et Stykke over den overliggende Jernplade. Dels ved at denne opvarmes af Lamperne i Kronen, hvorved der over Pladen bliver fortyndet Luft, og dels ved at Omsatsrørene opvarmes, tilvejebringes en betydelig Luftstrømning i Cylinderens øverste Del over Rørene, hvorved Ventilationen finder Sted, idet den mellem Cylinderen og Pladen indstrømmende Luft suger Luften ud af Rørene, hvilket iøvrigt nærmere er forklaret under Ventilationen.

8. Umiddelbart til Scenen slutter sig det $6\frac{1}{4}$ Al. brede Orkester med Forværelser til begge Sider og til dette det 6 Al. brede Proscenium med Suffleurpladsen og Lamperækken.

B. Scenen med dertil hørende Udenomslokaler.

1. Scenen er $38\frac{1}{4}$ Al. lang, 39 Al. bred og 76 Fod høj regnet til Underkanten af Loftet. Prosceniet er 20 Al. bredt og 19 Al. højt.

Ved Scenens Begrændsning ved Koulisser og Bagtæppet bør Reglerne for det kunstige Perspektiv følges saaledes, at derved Virkningen af det naturlige Perspektiv forhøjes, og at navnlig Scenen viser sig dybere, end den i Virkeligheden er. — Øjepunktet er tænkt $1\frac{1}{2}$ Gange Scenens Brede eller 30 Al. foran Midten af Scenen (Parquettets næstsidste Bænk). Forsvindingspunktet ligger $4\frac{1}{2}$ Scenebreder eller 90 Al. tilbage. Med den i Plan 8 viste Konstruktion, hvorved Koulissernes Beliggenhed og Bagtæppets Størrelse m. m. er bestemt, vil Scenen forekomme Tilskueren at have den dobbelte Dybde af den virkelige, og vil Størrelsen af de Gjenstande, som skulle vise sig i en bestemt Afstand tilbage paa Scenen, let og nøjagtigt kunne bestemmes, saaledes at naar Luftperspektivet paa rette Maade anvendes i Forbindelse med Linearperspektivet, den derved opnaaede Virkning vil være meget fuldstændig.

2. Prosceniets Forkant har Højdetallet 18 og Gulvet hæver sig herfra 2 Fod til Højdetallet 20 ved den bagerste Mur. Gulvet forsynes med de fornødne Aabninger, paa Siderne for Koulissevognene og paa Midten til Forsænkning af Dekorationerne. De sidste Aabninger lukkes ved sammenkjædede Klodser, der kunne vindes op. Der anbringes desuden større Aabninger til Forsænkninger, ligesom der gives Bagscenen større Aabninger til Transport af Dekorationsgjenstande, hvilke Aabninger lukkes med contrabalancerende Lemme. Gulvet bæres af saamange med Forsiden parallelle Bjælker, som de mangfoldige Gjennembrydninger nødvendiggjøre, og Bjælkerne understøttes i det Væsentlige i den øverste Kjælder ved Jernstænger og Stolper, i den underste Kjælder af almindelige Dragerværker.

3. Til Transport af Dekorationsgjenstande til Scenen tjene hovedsagelig de 3 paa Midten over hinanden anbragte Aabninger, hvoraf den underste fører til Indgangen fra Heibergsgade, de 2de øverste til Korridoren i Forbindelsesbygningen, hvilke atter føre til Magasinbygningen. Ad disse Veie ville indtil 15 Alen lange og 5 à 6 Alen brede Koulisser kunne indbringes, og maa disse Aabninger, der i Lysningen ere c. $\frac{5}{5}$ Alen, ansees tilstrækkelig store. Paa hver Side findes desuden en Udgang nærmest bestemt til Indbringelsen af de paa indtil 25 Al. lange Stænger oprullede Tæpper. Ved Siden af de til disse Sideaabninger hørende Trapper findes Udgange til den øverste Kjælder, hvor Gjenstande muligen kunne ønskes indbragte, for forfra gennem Lemmen at føres op paa Scenen.

For Scenepersonalet haves desuden særlige Adgange i Hjørnerne af Bagscenen fra 2den Etages Korridor, og vil det selvfølgelig ogsaa kunne benytte Transporttrapperne.

4. Scenen omgives helt med en tre Stens Brandmur og ville alle Aabninger i denne være at lukke med Jerndøre. Jerntæppet mod Tilskuerpladsen indrettes og contrabalanceres paa samme Maade som det nuværende Jerntæppe, der antages at kunne overflyttes og forstørres.

5. Scenen er overdækket af et Tag af den viste Konstruktion. Som Tagbjælker anvendes 4 Stkr. 2 Alen høje Gitterdragere, paa hvilke befastes Stolper af Vinkeljern, der bære Træaasene og de paa disse hvilende Sparrer med Brædebeklædning og Skifertag. Den midterste Del er et eget begrændset Rum til Anbringelse af en Del af Maskineriet, navnlig Tridser og Touge til Bevægelsen af Tæpper m. m.

I Gitterbjælkerne ophænges Galerierne til Maskineriet sam Løbebroerne, der føre tværs over Scenen. Paa Loftet anbringes 2de Vanbeholdere af Jernblik. Til hver Side af Scenen findes 2de ildfaste Vindeltrapper til Galerierne.

Scenen belyses fra Vinduer paa Øst- og Vestsiden. Desuden kunne Tagvinduer anvendes om fornødent.

6. Fra det Ydre føre, som alt under 3 er antydet, 3 Adgange til Scenen, nemlig en Indgang ved Forbindelsesbygningen i Heibergsgade og en Indgang fra Øst og fra Vestsiden. Af disse benyttes dog udelukkende de 2de sidste som Transportveje og ville saaledes i Reglen være lukkede; selvfølgelig vil Sidegangen paa den østlige Side jevnlig finde Anvendelse ved Indbringelsen af Dekorationstæpperne fra det for dem bestemte Magasinrum i Magasinbygningens østre Sidefløj, da de ad denne Vej ikke behøve at svinges paa selve Scenen. Sideadgangene have c. 3 Alen brede Døre. Hovedadgangen fra Forbindelsesbygningen i Heibergsgade er c. 4 Alen vid, og lukket med en c. 9 Alen høj Dør med Glasruder, gennem hvilke den indenfor liggende Gang belyses. Den egenlige Personfrekvents sker ad denne Vej, der fører umiddelbart forbi Portnerboligen saaledes at den kan kontrolleres. Paa Grund af at der ved Korridorerne i Forbindelsesbygningen haves en bekvem Adgang til og Forbindelse med Magasinbygningen, vil i det Hele taget Hovedindgangen være mindre generet af Transporten. Fra Indgangen til Foden af den 5 Alen brede Trappe, der fører til Bagscenen, er en Afstand af 15 Alen, og Rummet er 2de Etager højt. Fra det udgaa de 2de Korridorer til begge Sider i 1ste Etage, ligesom det overskæres af Korridoren i 2den Etage, hvor der tværs over Forrummet er lagt en Forbindelsesbro, der, for at kunne bringe 5 Alen høje Gjenstande ad denne Vej ind paa Scenen, er hævet en Fod, ligesom det ogsaa har været nødvendigt at sænke Gulvet i Forhallen 1 Fod under de tilstødende Korridorers Gulv. Iøvrigt er selve Trapperummet for Scenetrappen afdelt fra Forhallen ved et Skillerum eller rettere ved dobbelte Døre, saaledes at Adgangen til Trappen saa lidt som muligt derved indsnevres.

Portnerboligens Forværelse, der erholder sit Lys fra Forhallen, er forsynet med en Række Vinduer og Dør med Glasruder. Foruden at observere Enhver, der ad denne Vej søger Adgang, skal Portneren desuden saavidt muligt observere Adgangen til Magasinbygningens Hovedport, og bør der derfor anbringes et Kighul fra hans Forværelse til Passagen under Forbindelsesbygningen.

Det skal endnu bemærkes, at den 4 Alen brede Gjennemkjørsel nærmest Theaterbygningen er bestemt til Benyttelse for Fodgængere og Theatrets Vogne. Forsaavidt disse i længere Tid skulle vente, kunne de tage Ophold i Magasinbygningens Hovedport.

7. Forbindelsen mellem Scenen og Tilskuerpladsen tilvejebringes dels ved Hjælp af 2de fra Orkesterets Forværelser udgaaende Trapper, der føre til Parquettets Korridor og den til Balkonen førende Trappe, dels ved Hjælp af de umiddelbart ved Brandmuren, der adskiller Tilskuerpladsen og Scenen, liggende 2de Vindeltrapper.

8. Rummet udenom Scenen er i det Væsenlige benyttet saaledes, at der nærmest denne i de nederste Etager er lagt brandsikre Koulissemagasiner med overhængede Lofter paa Jernbjælker, hvortil Adgangen er fra Scenen gennem smalle Aabninger, lukkede med Jerndøre; i de øvre Etager er nærmest Scenen Magasinerne for Garderoben. I de forskjellige (5) Etager findes mod Gaarden de forlangte Udenomslokaler, der ved Korridorer ere skilte fra Magasinerne, og med Hensyn til hvis Rummelighed henvises til den mod Slutningen vedhæftede Fortegnelse.

I den øverste (6te) Etage findes udelukkende Garderobrum. Dette erhoder sit Lys igjennem matte Glasruder, anbragte i de paa Frisen værende Krandsse, saaledes, at de ikke fremtræde som Vinduer, sete udvendig fra.

C. Afdelingen til Administrations-, Værksted- og Magasinerings samt andre Lokaler.

Den over Heibergsgade førende 7 Alen brede Forbindelsesbygning har en 4 Alen bred Gjennemkjørsel til hver Side og er 7 Alen bred i Midten. Den afgiver foruden Forbindelsen over Gaden, 2de 5 Alen brede $4\frac{1}{4}$ — $4\frac{1}{2}$ Alen høje Korridorer, der fra Magasinbygningens 3die og 4de Etage føre til Scenen og de vedliggende Lokalteter.

Med Hensyn til Magasinbygningens Indretning henvises til Planerne 11—15, og med Hensyn til de deri værende Lokalteters Rummelighed til den mod Slutningen vedhæftede Fortegnelse.

Korteligen skal fremhæves Følgende. *

1. I Bygningen findes 5 Etager nemlig:

1ste Etage	fra Coten 8 og 9	til 19.
2den do.	- - -	19 til 28.
3die do.	- - -	28 til 38 og 40,5.
4de do.	- - -	38 og 40,5 til 47 og 53.
5te do.	- - -	47 og 53 til 65 og 68.

Flere af Rummene strække sig dog gennem 2de Etager.

2. I de større Magasinrum ere Lofterne baarne af almindelige Dragerværker. Boutiklokalerne have overhængede Lofter paa Jernbjælker og ere brandsikre. Over Koncertsalen og et enkelt Sted af Snedkerværkstedet er anvendt valsede Jernbjælker, hvilke paa det førstnævnte Sted bæres af 6" hule Jernsøjler, saaledes som er viist i Plan 6, hvor ligeledes Tagkonstruktionen er vist som Sprongværk. En lignende Konstruktion af Taget vil være at anvende over Malersalen, hvorimod Taget over Forbygningen er et almindeligt Aasetag. Iøvrigt frembyder Konstruktionen intet Ualmindeligt, og henvises nærmere til Overslaget.

3. Som det af Fortegnelsen over Rummene vil ses, er der i Magasinbygningen foruden det egenlige Magasinrum indrettet de forlangte under C 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 i Programmet opførte Lokalteter samt den under 11 opførte Bolig for en Funktionær, tilligemed 15 Boutikslejligheder. Fremdeles er det under 9 forlangte Lokale til Syngeskole for Koret m. m. gjort saa rumeligt, at det kan benyttes til Koncertsal. Der findes circa 500 Siddepladser og de til Øjemedet svarende øvrige Indretninger, saaledes 2de rummelige Forsale, anbragte over hinanden med Garderob, Buffet, Klosetter og Pissiors, ligesom der ogsaa bag Koncertsalen findes fornødne Rum til Ophold for de Koncertgivende, med særlig Adgang fra Gaden.

4. Af de 2de Porte, der føre til Gaarden, benyttes selvfølgelig den mod Heibergsgade til den stadige Kommunikation, den mod Tordenskjoldsgade derimod hovedsagelig til Materialkjørsel.

5. Igjennem samtlige Etager føre 2de Trapper mod Gaarden, en Trappe mod Hovedporten, og en Trappe med 4 Alen brede Løb i det nordvestlige Hjørne, hvor Hovedadgangen for Publikum findes til Koncertsalen. Trappen i den vestlige Fløj mod Holmens Kanal er kun aaben ved Koncerter for de Koncertgivende og fører kun til Bygningens 3die Etage. Hovedtrappen er af Støbejern med Trætrin.

6. De 15 Boutiker have hver et overliggende Rum, hvortil fører en Vindeltrappe. Da disse Lokaler ikke have Skorstene, maa Lejerne henvises til selv at tilvejebringe Varmeapparater.

7. Magasinrummet i den østre Fløj er bestemt til Opbevaring af Dekorationstæpper. Rummet vil være at forsyne med Stativer og Knager til Anbringelse af indtil 25 Alen lange Stænger, samt Hejseapparater. Igjennem de til begge Sider værende c. 3½ Alen vide Døre havest en bekvem Adgang. Magasinet er 25 Alen bredt, 28½ Alen langt og 10 Alen højt og antages saaledes tilstrækkeligt stort til det nævnte Brug.

8. Umiddelbart over Porten til Tordenskjoldsgade findes Ophejningsrummet, der fører til det ovenovervævnte Snedkerværksted og Malersalen. Aabningerne i Gulvene lukkes med Lemme.

9. Snedkerværkstedet føres igjennem 2de Etager. For lettere at kunne manipulere lange Gjenstande ere tvende Dragerstolper borttagne og vil i Loftet paa dette Sted være at anvende valsede Jernbjælker.

10. Malersalen er rigelig 50 Alen lang, 26½ Alen bred og c. 10 Alen høj. For at skaffe Lys fra Oven maa større Aabninger anbringes i Loftet og derigjennem føres Trærør til Tagvinduer.

11. Musikarkiverne gjøres brandsikre paa lignende Maade som Boutikerne.

12. Saaledes som er paaskrevet Planerne ere de nedre Magasinrum bestemte til deri at magasinere tunge Gjenstande — hvorfra dog undtages det alt beskrevne Tæppemagasin i den østlige Fløj — medens de øvre Magasiner ere bestemte for lette Gjenstande og Garderobes. Magasinerne i 3die og 4de Etage tænkes nærmest bestemte til Optagelsen af Koulisser, der ad Korridorerne over Forbindelsesbygningen bringes fra Scenen til Magasinerne. Adgangene til disse ere derfor ordnede saaledes, at 15 Alen lange og indtil 5 Alen brede Koulisser kunne indbringes.

13. Af den vedhæftede Fortegnelse over Rummenes Størrelse fremgaar, at der i Theaterbygningen og Magasinbygningen havest følgende Magasineringsrum:

	Garderoberum.	Magasinrum.
Theaterbygningen	9830 Alen	12,860 Alen.
Magasinbygningen	6740 —	33,983 —
Tilsammen	16,570 Alen	46,843 Alen.

Af dette Rum maa dog c. 3000 Alen antages at være nødvendige til de til det løbende Repertoire hørende Dekorationer, Garderobe og Møblementsgjenstande, hvorefter der rigeligt havest det forlangte Garderobe- og Magasinrum.

14. Det skal slutteligen bemærkes, at der under Boutikerne og Korridorerne findes Kjældere, bestemte til Brændsel m. m.

III.

Med Hensyn til Gasbelysning, Ventilation, Opvarmning og Vandforsyning henvises til det vedhæftede Bilag.

Særligt skal bemærkes, at for at der i Lysekronen over Tilskuerpladsen kan anbringes 350 Blus, saaledes at Lysskæret tillige er mildnet ved omgivende Glas, maa anvendes forneden, hvor Kronen har et Tværmaal af henved 5 Alen, 2de 2½" Gasringe og foroven, hvor Tværmaalet er c. 2 Alen, en 1½" Gasring. Flammerne dækkes med fortløbende matte, slebne, bladformige Glasplader. Gassen tilføres gennem Armene, der befæstes til Stammen, til hvilken er anbragt en Kautschoukslange, der atter fører til Gasledningen. Kronen behænges paa Siderne og forneden med Guirlander af slebne Glasprismer m. m. Armene og Stammen, der gjøres af Metal, forgyldes. Den 10—1200 Pd. svære Krone ophænges i en Jernkjæde, der fører til et Spil paa Loftet. For let at kunne drage den op og ned afballanceres den med en Kontravægt.

IV.

Bygningernes monumentale Karakter ses af Façadetegningerne og den perspektiviske Fremstilling; den sidste viser tillige at Bygningernes Ydre ere i Harmoni med Omgivelserne. Selvfølgelig bør selve Theaterbygningen fremtræde aldeles dominerende, men bør dog Magasinbygningen fremtræde saaledes, at den paa en iøjnefaldende Maade viser sig som Del af hele Etablissementet og harmonisk slutter sig til Theaterbygningen. Forbindelsesbygningen bør danne en mild Overgang fra den enes Bygningsstil til den andens.

Saavidt muligt er det Ydre ordnet symmetrisk med Hensyn til den høje Scenebygning, der uvilkaarligen danner Tyngdepunktet. Ved de store Vinduer, de brede Murpiller mellem Vinduerne, det kraftige antike Gesims og den over dette anbragte Attik, har Bygningen faaet et imponant Ydre, men modtager dog først sit Stempel af at være et Musernes Tempel ved de fremspringende Frontespicer, baarne af slanke korinthiske Søjler, saavel paa Nord- som Vestsiden. Ved den første tilvebringelse en smuk Forhal med en overliggende Altan for de Theaterbesøgende, ved den sidste en smuk Passage og tillige Underkjørsel for Kongehusets Vogne.

Paa Frontespicen mod Hotel du Nord er Operaen allegorisk fremstillet; Apollon Musagetes er anbragt øverst og i Basreliefet ses Polyhymnia foredragende sine Sange, Clio optegnende paa Voxtavlerne og Urania, som vinker en Hyrde, der efter Mythen lærte Sangen af Muserne. Antifixerne, de mindre Basreliefer mellem Vinduerne og de 2de Genier med Lyren, paa begge Sider af den nederste Del tyde hen paa Musiken.

Paa Frontespicen mod Kongens Nytorv er Skuespillet allegorisk fremstillet, saavel Komedien som Tragedien. Over Frontespicen er anbragt Thalia med 2de Genier, forestillende Glæden med den tændte Fakkell og Sorgen med den slukkede. I Basreliefet ses Melpomene med et Billede af Sorgen, og Kalliope, der efter Mythen nærmest slutter sig til Glæden, med et Billede af denne foran sig. Ved Antifixerne og de mindre Basreliefs over Vinduerne er fremstillet forskjel- ligartede Masker. Til begge Sider af Indgangene ere 2de kvindelige Figurer anbragte, forestil- lende Oplysningen og Eftertanken.

Ved Frontespicen mod Tordenskjoldsgade, hvor de korinthiske Søjler ere erstattede ved Pilastre, er Balletten allegorisk fremstillet. Terpsichore med en større »Harpe lignende Lyre« er anbragt foroven; i Basreliefet ses Erato med den mindre Lyre og Euterpe med Fløjten omgivet af Genier, der svinge sig i Dands.

Over Attiken er anbragt Vaser, i hvilke der ved festlige Lejligheder kan anbringes Blus. Over Midtbygningens Hjørner findes bevogtede Gribbe.

I den mod Heibergsgade vendende Façade er anvendt joniske Pilastre og en tredie Række Vinduer tilføjet. Paa Frisen er hele Bygningen rundt anbragt Krandsse, igjennem hvilke der skaffes Lys til de indenfor værende Rum ved Aabninger dækkede med matte udvendigt fra ikke synlige Glasruder. Paa denne Maade oplyses om Dagen det øverste Garderoberum, den øvre Del af de store Forbindelsestrapper og den øverste Korridor ved Tilskuerpladsen. Den næstøverste Korridor erholder et Lysskær ved Aabninger, dækkede af matte Glasruder og anbragte under Spidsen af de store Vinduers Gesims, saaledes at de udvendigt fra ikke bemærkes.

Magasinbygningen har i det Væsentlige samme Stil som Theaterbygningens Bagfaçade. Mod Heibergsgade har den til begge Sider en Pilaster mere end Theaterbygningen, og i begge Sidefløjene findes paa hver 9 Pilastre. Saavidt muligt ere de i underste Etage anbragte store Boutiksvinduer, der paa Midten have Indgangsdøre, bragte i Harmoni med de øvrige Forhold.

V.

Arbejdet tænkes fremmet saaledes, at der muligvis endnu i indeværende Sommer, i Mangel deraf tidlig i Foraaret 1872, opføres interimistiske Skure paa Grunden II og III og ved Holmens Kanal, hvortil det i Skurene a, b, c, d paa Grunden I beroende Materiel kan overflyttes, saaledes at Grunden til Magasinbygningen kan ryddeligjøres. Denne Bygnings Opførelse tilligemed Kjedel- huset paabegyndes snaarest mulig og fremmes saaledes, at de ere bragte under Tag inden Efteraaret

1872, hvorefter Magasinrummet tages i Brug og Kontorerne overflyttes i Løbet af Vinteren 1872. I Foraaret 1873 paabegyndes den forreste Del af Theaterbygningen og efterhaanden i Sommeren den øvrige Del med Undtagelse af Frontespicen mod Vest, efter at de paa Grunden III værende Magasiner ere rømede for det derværende Materiel, der dels overflyttes til Magasinbygningen, dels til et intermistisk Skur. Bygningen maa i det Væsenlige være bragt under Tag inden Efteraaret, og derpaa udføres i Løbet af Vinteren en større Del af de indvendige Arbejder, der bør fremmes saaledes, at Bygningen ved Theatersaisonens Ophør i Foraaret 1874 kan modtage det Inventarium og Materiel, der fra det gamle Theater skal overflyttes til det nye. Snarest muligt maa da den Plads ryddes, hvorpaa den manglende Frontespice skal opføres. Det Materiale, som vil kunne finde Anvendelse, forbeholdes, iøvrigt sælges den gamle Theaterbygning til Nedbrydning.

I Løbet af Sommeren indlægges Varme- og Gasrør i Etagerne — de større Ledninger i Grunden ere selvfølgelig indlagte samtidig med dennes Opførelse.

VI.

Ifølge det foranførte Overslag ville Udgifterne blive følgende:

A. Hovedbygningen.

1) Jord- og Murarbejde	166,200	Rdlr.
2) Tømmerarbejde	49,400	—
3) Snedkerarbejde	23,100	—
4) Smedearbejde	19,200	—
5) Jernstøberarbejde	9,500	—
6) Blikkenslagerarbejde	7,600	—
7) Skiferdækkerarbejde	8,500	—
8) Malerarbejde	4,300	—
9) Glarmesterarbejde	2,400	—
10) Scenedekorationer	10,000	—
11) Scenemaskineri	10,000	—

For Hovedbygningen 310,200 Rdlr.

B. Forbindelses og Magasinbygning.

1) Jord- og Murarbejde	69,600	Rdlr.
2) Tømmerarbejde	38,000	—
3) Snedkerarbejde	9,700	—
4) Smedearbejde	4,200	—
5) Jernstøberarbejde	2,700	—
6) Blikkenslagerarbejde	3,300	—
7) Skiferdækkerarbejde	3,700	—
8) Malerarbejde	2,100	—
9) Glarmesterarbejde	1,400	—

For Forbindelses- og Magasinbygning 134,700 Rdlr.

C. Andre Arbejder.

1) Ledninger for Varme og Ventilation	12,000	Rdlr.
2) Gasforsyning	11,000	—
3) Vandforsyning	4,000	—

Lateris ... 27,000 —

	Transport ...	27,000 Rdlr.
4) Præmier, Honorar, Administration m. m.	20,000	—
5) Andre Udgifter	5,150	—
	For andre Arbejder	52,150 Rdlr.
For A. saaledes	310,200	Rd.
For B.	134,700	—
For C.	52,150	—
	Ialt...	497,050 Rd.

Af de anførte Arbejder til dette Beløb findes dog en Del, som i det Væsenlige bør henregnes under den kunstneriske Udstyring af Bygningen, saaledes navnlig selve Opførelsen af Frontespicerne, til hvilke der formentligen maatte kunne anvendes c. 10,000 Rd. af den under IV. anviste Sum af 60,000 Rd. til den kunstneriske Udsmykning, og vil derefter en lignende Sum blive disponibel til andre Arbejder, hvilke formentlig bør anvendes til yderligere Forbedring af det Inventarium og Materiel, som bør overflyttes fra det gamle Theater til det nye og som i større Udstrækning da kan fornyes.

De resterende 50,000 Rd. til kunstnerisk Udsmykning tænkes anvendt, saaledes:

1. Til fritstaaende udvendige Figurer af Bronze eller Zink.
2. Til Basreliefer i Frontespicerne og over og mellem Vinduerne.
3. Til Søjlekapitæler, der tænkes formede af kunstige Sandsten, ligesom dette Materiale vil finde Anvendelse til andre udvendige Ornamente.
4. Til den elegante Udstyring af Tilskuerpladsen. De fritstaaende Figurer og Konsoler paa Balustraderne støbes i Zink; Ornamente, Guirlander m. m. udføres af Papirmasse. Forgyl-ning anvendes rigeligt overalt paa hvid Grund.
5. Til den elegante Udsmykning af den store Sal med Buffet for Balcon og 1ste Etage.
6. Til Dekoration af Loftet over Tilskuerpladsen. Dens fremspringende Dele dekoreres rigeligt med Forgylning. Det inddeles i 10 Felter der forsynes med Oliebilleder paa Lærred, forestillende Apollo med Muserne i svævende Stillinger og hel Figur, bærende deres Attribute. De anbringes paa svag blaa Grund og gives luftige lyse Draperier.
7. Til den elegante Udsmykning af Tæpperne. Det almindelige Tæppe tænkes malet som moirée antique i rosa Farve med rig Guldbord. Nærmest Prosceniet anbringes Gardiner malede som Purpurfløj. Mellemaaktstæppet tænkes malet som hvidt Atlask med fine Guldstjerner. Det indfattes af rig Guldbrocade.
8. Den elegante Udsmykning af Koncertsalen, der gjøres hvid med forgylde Zirater.

Opvarming. Der er i Indbydelsen til Konkurrencen forlangt en Opvarming af de forskjellige Lokaler ved Damp. Inden jeg gaar over til at give en kort Beskrivelse af Varmesystemet i dets Helhed tilligemed de væsentligste Regler, hvorefter det bør anlægges, skal jeg tillade mig at forudskikke den Bemærkning, at naar Beskrivelsen ikke er saa detailleret som maaske ønskelig, saa er det dels af den Grund, at enhver Forandring i Lokalernes Rumforhold medfører Forandring i de Talstørrelser, man kunde opstille, dels fordi jeg tror, at man paa Grund af de med Dampvarmesystemer forbundne Ulemper til Syvende og Sidst vil gaa over til en anden Opvarmingsmethode.

Kjedelhuset anbringes i Magasinbygningens Gaard og har ved Siden af sig en Dampskorsten af de i Overslaget angivne Dimensioner. Kjedlen bygges som en rund Valsekjedle med indvendig Fyring (Cornwall-Kjedle) og forsynes med en Giffard's Injektor, en Røgførtærer samt de fornødne Gallway's Rør og andre Indretninger, saasom Rist, Afspærringshaner m. m. Kjledens Størrelse kan bestemmes ved Hjælp af Peclet's Forsøgsresultater: naar Dampens Temperatur er lidt over 100°, Værelset c. 15°, saa fortættes i Støbejernsrør med 2, 4, eller 6" Diameter henholdsvis 0,3, 0,29 eller 0,27 \bar{w} Damp pr. \square' i Timen. Den til Frembringelse af Varmemængden W fornødne Dampmængde er 0,00185 W \bar{w} , Kjledens Varmeflade 0,008494 W \square' , hvor W nøjagtigt kan bestemmes for hvert Værelse ved at tage Hensyn til Ydermurens Areal, Tykkelse,

Vinduernes Areal, samt Forskjellen i Temperatur i den indre og ydre Luft; ved Fastsættelsen af denne sidste Størrelse bør man gaa ud fra de ugunstigste Forhold. Dampspændingen bør overalt være større end Atmosfærens Tryk, dels for at man fra Begyndelsen af kan jage Luften ud, dels for at Luften ikke skal trænge ind til Dampen gennem Revner, og dels for at kunne aabne Haner og Ventiler, ad hvilke Vandet, der samler sig i Rørene, kan slippe ud. Dampspændingen kan vel passende sættes til $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{3}$ Atmosfærer. Med billigt Hensyn til Fremtiden kan man til at præstere det fornødne Arbejde i Kjedelhuset anbringe to Kjedler, hver af c. 20 Hestes Kraft, c. 10 Al. lange, c. 6' i Diameter. I mange Tilfælde vil den ene kunne række til, men en klog Forsigtighed byder ogsaa at have en anden i Reserve.

Fra disse Kjedler udgaa underjordiske Hovedledningsrør, dels til Magasinbygningen, dels til Theaterbygningen af c. 4 Tommers Diameter. Fra Hovedledningerne udgaa igjen Stigerør til Eta-gerne, af Støbejern for en større Diameter, af Smedejern eller Kobber for en mindre; for at konservere dem mod Afkøling indesluttet de i Kasser, der fyldes med slette Varmeledere. Ved alle Samlinger bør den omvendte Hævertform undgaas, da den giver Anledning til Opsamling af Vand, saa at man i hvert Tilfælde paa et saadant Sted maa have en Ventil. Fra Stigerørene udgaa Varmerørene, 3—4" sstøbte Rør, til de forskjellige Korridorer og Lokaler, et Rør langs Korridoren, som kan opvarme denne med mindre Tilførselsrør til Lokalerne, forsynede med de fornødne partielle Stophaner, saa at man efter Øjeblikkets Tarv har det i sin Magt at afspærre Opvarmingen af et hvilket som helst Lokale. I Værelserne anbringes alt efter deres Form Varmerør, cylindriske Damppladeovne, Spiralovne eller Harper i Vinduesblendingen. Med tilstrækkelig Grad af Nøiagtighed kan man paaregne 1 m^2 Varmeflade for hver 150 Kubikfod, Lokalet rummer. En meget detailleret Beregning af Varmefladens Størrelse er her som mange andre Steder i Praxis ikke nødvendig. Tallet 150 er maaske noget for stort, men har dog mange Steder vist sig tilstrækkelig. Hvor man anvender Varmerør, kunne de anbringes paa Knager i Væggen eller hænges op til Loftsbjælkerne med en ringe Heldning c. $\frac{1}{200}$. Da Ledningerne faa en meget stor Udstrækning, maa man af Hensyn til Jernets Udvidelse ved Varmen paa sine Steder afbryde den ved bøjede Kobberrør, de saakaldte Kompensatorer. Haner og Ventiler bør være af Bronze. For at kunne jage Luften ud af Rørene inden Opvarmingens Begyndelse anbringes paa passende Steder dels fra Rørene dels fra Ovnen Udblæsningsrør med Lufthaner. Fremdeles maa man have de fornødne Kondensationsrør, der kunne være af ringe Dimensioner, som samles til et eller flere Hovedrør, der lede det fortættede Vand tilbage til Kjedelens Forvarmer. For at bringe det Vand, der muligvis fortættes i Stigerørene, samme Sted hen, maa disse sættes i Forbindelse med et af Kondensationsrørene. Rørene, der føre det fortættede Vand tilbage til Kjedlen, afspærres med en Ventil, der aabner sig, naar Trykket af Vædskesøjlen + Dampspændingen blive større end Spændingen i Kjedelens. Staar paa et enkelt Sted en Ovn lavere end Kjedlen, maa dens Kondensationsvand gennem separat Ledning føres ud til Kloaken.

I ovennævnte Beskrivelse er der egenlig kun omtalt Opvarmingen af Magasinbygningen og Lokalerne udenom Scenen. For denne samt Tilskuerpladsen med sine Korridorer, Foyers m. m. har jeg tænkt mig Opvarmingen foregaa paa en Maade, som skal omtales under Ventilationen. Det skulde synes, at man kunde opvarme en Del af disse Lokaler paa samme Maade som de øvrige, og Theorien siger ogsaa, at ved Dampvarmeapparater kan Dampen ledes saa langt det skal være; men deri stemmer den vist ikke ganske med Praxis. Skulde man f. Ex. føre Dampen fra Magasinbygningens Gaard over til de Foyers, som findes ud mod Kongens Nytorv, saa vilde man paa Grund af den lange Vei vist ikke faa Andet end ikke engang varmt Vand i Rørene istedetfor Damp. Jeg har derfor tænkt mig, at det egenlige Varmesystem ophørte omtrent ved Muren, der adskiller Scenen fra Tilskuerpladsen. Det være mig tilladt med det Samme at gjøre en lille Bemærkning her. Dampvarmeapparater ere vel i mange Tilfælde en heldig Opvarmingsmethode, navnlig naar Opvarmingen skal udstrækkes over et større Areal, fordi man saa kun har eet Ildsted at passe. Metoden tillader ogsaa at holde en temmelig konstant Temperatur vedlige, samt hurtig at opvarme og igjen hurtig at standse Opvarmingen, hvilket sidste imidlertid betinges af en meget omhyggelig Pasning af Indfyringen under Kjedlen. Men Dampvarmeapparaterne lide ogsaa af mange og væsenlige Mangler. Erfaringen viser saaledes, at de meget let blive utætte og fordrer hyppige Reparationer; om Sommeren, da Apparatet ikke er i Virksomhed, ere

Rør og Kjedel udsatte for efterhaanden at fortæres, saa at man, selv om man strax er tilfreds med dets Ydelser, maaske snart vil miste denne Tilfredshed, navnlig fordi man stadig maa have en ikke ringe Sum parat til de hyppige Vedligeholdelsesarbejder. Selve Systemet er ogsaa meget kostbarere at anlægge og holde i Drift end et almindeligt Luftvarmeapparat. Man kan ogsaa indvende, at naar Opvarmingen skal begynde igjen, efterat være standset eller sagnet, og Dampen med stor Hurtighed trænger ind i Rørene, hvor den møder nogen kondenseret Damp, fremstaar der derved Stød, som give Anledning til en ubehagelig Larm, ja maaske endogsaa kunne blive farlige for Rørenes Holdbarhed. I Hospitalet Lariboisière har man saaledes set Exempler paa, at Systemet endogsaa kan være udsat for pludselige Brud. Af disse forskjellige Grunde synes der at fremgaa Noget, der taler for at forandre Varmesystemet til et Luftvarmeapparatsystem, hvor Ventilationen foregaar samtidig med Opvarmingen, og som rimeligvis vil blive det billigste baade med Hensyn til Anlæg og Drift. Man burde da have mindst to Ovne, som besørgede Opvarmingen og Ventilationen af Scenen og Tilskuerpladsen med Korridorer og Foyers, en eller to for Lokalerne udenom Scenen, en eller to for Magasinbygningen. Disse Ovne kunne i Kjælderrummet finde et godt og brandsikkert Sted at staa paa. Man kunde indvende, at der var flere Ildsteder at passe, og at altsaa flere Fyrbødere vare nødvendige, men det har ikke stort at sige, naar Indfyringen foretages efter Magasinsystemet, saa kan et Par Mand godt besørge det Hele.

Ventilationen. Selv at danne et Ventilationssystem, som ikke har faaet Hævd ved Erfaringen, vilde være en vanskelig Sag, da man ikke kan foreskrive Luften de Veje, den skal gaa ad. Det gjælder derfor om at finde en Methode, der samtidig med at være hensigtsmæssig og tidssvarende, ikke andrager for stor en Del af Bygningssummen. Nogen Indblæsning eller Udsugning ved kunstige Midler, Centrifugalventilatorer, kan af den sidste Grund ikke anvendes. Pécelet vil have den friske Luft ind forneden, den fordærvede ud foroven, Morin, som har ventileret flere af Theatrene og af de offentlige Bygninger i Paris, det stik Modsatte; han mener, at Luften skal suges ud nær ved det Sted, hvor den bliver fordærvet. Men Ventilationen i Theatrene Lyrique og Châtelet have kostet 216,000 fr. og 452,000 fr., hvoraf 110,000 fr. for Apparater, Resten for Odelæggelser og Ombygninger, da Systemet først blev fastsat kort før Bygningens Fuldendelse. Ved et Theater i Nantes kostede hele Systemet 24,000 fr., hvorved tillige maa bemærkes, at det var en ældre Bygning, hvori det blev indlagt, saa at det for en Nybygning vil blive maaske ikke saa lidt billigere. Ventilationen foregaar der ved et Luftvarmeapparat, og man har været meget tilfreds med dets Resultater. Theatret rummer 1300 Personer, og Forsøg med et Anemometer have vist et Luftvolumen af 40—44 Kubikmeter pr. Individ i Timen. Da Systemet tillige er meget simpelt i hele sit Anlæg, har jeg tænkt paa at anvende et lignende ved vort Theater, som da omtrent vil stille sig paa følgende Maade:

Hovedprinciperne for Tilskuerpladsens m. m. Ventilation ere: kun at opvarme Scenen, Korridor og Foyer, fra hvilke Luften føres ind i Salen, og at trække den forbrugte Luft ud igjennem Aabninger i Loftet. Paa begge Sider af Tilskuerpladsen f. Ex. i Kjælderrummet under Forværelserne for Orkestret eller Trappen til 1ste Etage og Balkon, stilles en stor Ovn; er det en Dampovn, da med 1 □' Varmeflade for hver 3—400 Kubikfod Lokale, er det en almindelig Luftvarmeovn med 1 □' for indtil hver 600 Kubikfod. Man kan nøjes en mindre Varmeflade, fordi man, da Tilskuerne selv producere en Del Varme, kun behøver at give Luften den Varmegrad, som er tilstrækkelig til at den ikke skal virke som Træk c. 10—12°. Den friske Luft tilledees gennem store Kanaler fra Gaden og cirkulerer i et Rum, der findes mellem Varmerørerne og en Ovnen omgivende muret Kappe, hvor den opvarmes. Herfra ledes Luften gennem stigende Kanaler, omgivne med slette Varmeledere, dels tilbage til Scenen, dels fremad til Tilskuerpladsen. Herfra anbringes Aabninger eller Forgreninger i tilstrækkelig Mængde og Størrelse til Scenen, Korridorer og Foyers. Fra disse føres Luften ind paa Tilskuerpladsen forneden ved «Gulvet» og forneden i Mellemmummene i Etagerne Gulve. Hvor Luften kommer ind i Personernes Nærhed, maa Indgangsaaabningerne være saa store, at Hastigheden ikke overstiger $1\frac{1}{2}$ —2', da den ellers vil virke som Træk. Den forbrugte Luft trækkes ud alene ved Lampens Kraft, men for at ikke den store Aabning i Loftet over Lampen skal give Luften en opadgaaende Bevægelse midt i Salen og saaledes sluge en Del uforbrugt Luft, og for at tvinge denne til at slikke langs opad Væggene, hvor Tilskuerne sidde,

anbringes der i Sugeskorstenen over Lamperne en Jernplade, saaledes at der bliver et Melletrum mellem denne og Skorstenens Vægge, alene tilstrækkelig til at danne en Passage for Lampens Forbrændingsprodukter og vedligeholde en god og livlig Forbrænding. I Muren langs Loftet over Galeriet og ligeledes paa enkelte Steder i Loftet under Balkon, 1ste og 2den Etage anbringes Aabninger, der kommunikerer ved Rør σ : hule Rum op igjennem Muren, som omgiver Tilskuerpladsen, og med et samlet Areal saa stort, at hele den indførte Luftmængde kan gaa ud med en Hastighed af indtil 2'. Man bør dog ikke gaa ud fra, at hver Aabning tager ligemeget af Luften, men snarere gjøre den lidt større, end Beregningen udviser. Fra Murens Overkant sættes disse Aabninger ved Rør i Forbindelse med Rummet over Pladen i Skorstenen, idet de først føres ind under Pladen og ved korte Jernknærør ledes over samme. Naar nu Lampen opvarmer Pladen, frembringes der over denne et stærkt luftfortyndet Rum; Forbrændingsprodukterne, som undslippe mellem Skorstenens Vægge og Pladen, kaste sig ind i dette som en Hvirvel, der tilvejebringer en stærk Sugning i Ventilationsrørene. Det er ikke ganske paa samme Maade, man har baaret sig ad i Nantes, men Princippet maa vist være rigtigt.

Alle de andre Lokaler, som skulle ventileres, indrettes paa følgende Maade: Dampovnen omgives med Jernkapper, aabne foroven. I Melletrummet mellem Kappen og Varmerørene cirkulerer den friske Luft, som indledes fra Gaden i Ledninger under Gulvet, der føre hen under Ovnens, hvor der er en Aabning. Den opvarmede Luft stiger ud foroven af Ovnens, udbreder sig over Værelset, og trækkes ned til en Aabning forneden i Lokalet, som ved en Ledning sættes i Forbindelse med et Skorstensrør i Muren, der omgiver Scenen, eller en anden Skillemur. For at forbedre Trækket i denne Skorsten kan man forneden i den anbringe en Gasflamme, der paa flere Steder kan komme til Nytte paa anden Maade f. Ex. under Scenen ved gennem en Glasrude at oplyse de to Kjældere, som der findes. Heldigst vilde det være, om hvert Lokale havde sin Skorsten; man kan dog uden Bekymring samle Ledningerne fra 3—4 Lokaler til et fælles $9\frac{1}{2}$ " Rør.

Medfølgende Tegninger, mrkt. 2, tillader Indsenderen at ledsage med følgende Bemærkninger:

Det bebyggede Areal med Gaard, Overbygninger etc. beløber sig til 12088 Kvadrat-Alen. Det er delt i 3 Hovedafdelinger, saaledes at Heibergsgade fortsættes imellem Scenebygningen og Magasinbygningen. En udvendig muret Trappe paa hver Side af Hovedindgangen sætter Platformen over den underste Søjlegang og Hoved-Foyeren i direkte Forbindelse med Torvet. Under denne Trappes Repose er tænkt anbragt Pissoirer med Tilgang udefra. Anlægget af de indvendige Trapper ses af Planerne.

Hvad angaar Tilskuerpladsens indre Hovedform har Indsenderen fulgt de Principer, som Arkitekt Wetter saa grundigt og videnskabeligt har godtgjort at være de rigtige, i sit Skrift: »Untersuchungen über die wichtigsten Gegenstände der Theaterbaukunst, Mainz 1829», hvori tillige grundig eftervises det fejlagtige ved den halvcirkel- og trekvartcirkelformede saavel som af de til dels elliptiske Former af Tilskuerpladsen, dels i akustisk, men navnlig i optisk Henseende.

Skjønt Skriftet er fra 1829, er det neppe modbevist af nogen nyere Forfatter.

Tilskuerpladsens Gulv er inddelt efter den ældre Methode. Forslaget om at anbringe Parterret imellem 1ste og 2det Parquet er uden Tvivl kun udførligt, naar Parterret deles i 2 adskilte Rum, et for siddende og et for staaende Tilskuere, i hvilket sidste Gulvet da maa sænkes c. $\frac{3}{4}$ Alen.

Hvad dette Spørgsmaal angaar, tillader Indsenderen sig at henvise til en Afhandling, vedkommende dette Spørgsmaal af Arkitekt v. Linstow i Försters »Allgemeine Bauzeitung«, Aargang 1844, Text, Side 207, hvori Forfatteren fremsætter den uden Tvivl rigtige Mening, at de simple og billige Pladser skulle lægges forrest ved Scenen, de bedste og dyreste (2det og 1ste Amphitheater), derimod bagtil opad Balkonetagen, navnlig ligefor Scenen. Hver af de 3 Afdelinger hæves, foruden Gulvets Skraaning, c. 15 Tommer.

Dette Princip skal efter Forfatterens Angivelse allerede være bragt i Anvendelse af Kong Gustav d. 3die ved Opbyggelsen af Operaen i Stockholm. Det maa dog bemærkes, at de kgl. Loger, som nu anbringes i eller ved Prosceniet, saa burde bortfalde og finde deres blivende Plads i Balkon-Etagen, ligefor Scenen.

Tilskuerpladsen rummer ialt 1778 Personer, nemlig:

Gulvet: 1ste Parquet (1 Al. 12 Tom. og 1 Al.).....	98	Pladser.	
2det Parquet (1 Al. 6 Tom. og 1 Al.).....	200	—	
Parterret (Siddepladser 95)			
— (Staa-pladser 70)			
	165	—	
			463.
Balkon-Etagen	260	Pladser.	
1ste Etage	225	—	
2den Etage.....	260	—	
Galeriet (Siddepladser 350)			
— (Staa-pladser 220)			
	570	—	
			1315.
			1778.

Under de kgl. Loger ved Prosceniet er tilvenstre tænkt Pladser for Direktionen og tilhøjre for Theatrets Funktionærer.

I Balkonlogerne og de øvrige Etager er vist Bænke, som jo efter Behag kunne ombyttes med Stole.

Anordningen af Tilskuerbygningens forskellige Ind- og Udgange for Gaaende og Underkjørsler for de Kjørende fra Kongens Nytorv og for Hoffet fra Tordenskjoldsgade ses af Planerne. Ligeledes Anordningen af Funktionærernes Værelser i nederste Etage i Scenebygningen, saavel som af de mindre Paaklædningsværelser i de nedre Etager og de større i de øvre Etager, er alt efter det i Programmet opgivne.

Hvad Magasinbygningen angaar, saa ere alle Lokaler til Bestyrelsen og Kontorene, Bibliothek og Arkiver (hvælvede) anbragte i de lavere Etager af den Del af Bygningen, der vender imod Kongens Nytorv med særegen Trappe, endvidere er den forlangte Syngeskole for Koret og for Prøver, som tillige har den fornødne Størrelse til at anvendes som Koncertsal, anbragt i samme Del af Bygningen ovenover med en fornøden Trappe.

Til Boutiker har Indsenderen ikke kunnet skaffe Plads. I den øvrige Del af denne Bygning ere Magasin-Lokalerne anbragte. I Stueetagen er Rum for Garderobesagerne med 15000 Al. Kubikindhold.

Til Magasinrum for Dekorations- og Inventariesagerne er afbenyttet 2de Etager, den underste lavere, den højre Etage med 16 Alens Højde, som altsaa er bestemt til at deles i 2 Afdelinger efter Højden. Indsenderen har ikke kunnet naa det fordrede Kubikindhold nærmere end 44854 Kub. Al. Kun ved at hæve Bygningen endnu et Par Alen kunde det Forlangte opnaas; men da dens Højde til Gesimsen allerede nu er 44 Al., altsaa 16 Al. højere end Hr. Schjelderups Bygning (26 Al.), saa turde man ikke forøge den.

De tvende Buer over Heibergsgade med Underkjørsler indeholde Overgange imellem de to adskilte Bygninger, en lukket og en ovenfor anbragt aaben Kommunikation. Buen imod Kongens Nytorv forbinder Theatret med Syngelokalet og Kontorerne etc., den anden imod Tordenskjoldsgade forbinder Scenen med Magasinlokalerne og hvad dertil hører. Øverst findes Malersalen, som er belyst fra Vinduesaabninger i Taget.

Med Hensyn til Overslagene har jeg kun givet, hvad jeg har faaet opgivet af kyndige Bygningshaandværkere. Naar alle Programmets Fordringer skulle opfyldes, ville de opgivne Summer næppe kunne reduceres; det skulde da være ved nogen partiel Sænkning af Højderne.

Med Hensyn til den betydelige Forskjel af Omkostningerne ved Tagkonstruktion af Jern eller af Træ, har Indsenderen troet det nødvendig at anvende Træ til disse. Ogsaa de vandrette Afdelinger af Rummene ere tænkte og beregnede af Træ, undtagen alle de med de murede Trapper i Forbindelse staaende Korridorer, som ere tænkte adskilte vertikalt ved I-Jern med murede Kapper.

Med Hensyn til de forlangte Forslag vedkommende Gasbelysning, Opvarmning, Vandforsyning og navnlig Ventilation, saa fandt Indsenderen — da han tilmed vidste, at Kand. Krarup var Konkurrent hvad disse Anlæg angaar — at der ikke var tilstrækkelig Grund for ham til at forsøge sig i disse specielle Fag, der dog ligge udenfor Arkitektens Omraade. Den omtrentlige Sum for disse Gjenstande, som vi have anført til Komplettering af Overslaget, er os opgivet af en Sagkyndig.

Hvad Maskineriet og dets Omflytning og Omdannelse angaar, have vi sat den omtrentlige Sum 20000 Rd., gaaende ud fra at Maskineriet i det nuværende Theater oprindeligt har kostet 30000 Rd.

Kjøbenhavn, den 6te Juni 1871.

Ærbødigst

?

Overdrag over Bekostningerne ved Opførelsen af et nyt Theater.

Murararbejde:

Udgravning, 2290 Kubikfavne	6870 Rd.	
Sokkelsten, 1 Al. 14 Tom. høj, 524 løb. Al. à 5 Rd.	2620 —	
Do. 14 — — 524 — — à 3 —	1574 —	
Trappesten, 400 løb. Al. à 3 Rd.	1200 —	
10 Stk. Søjler, 7 Al. høje, 1 Al. 4 Tom. i Diameter à 150 Rd.	1500 —	
4 — — 12 ^{1/2} — — 1 — 12 — i — à 300 —	1200 —	
Indvendige Gesimser, 8660 løb. Al. à 5 Mk.	7216 —	
13000000 Mursten med Transport à 12 Rd.	156000 —	
13000 Tdr. Stenkalk à 2 Rd.	26000 —	
13000 Læs Sand à 9 Mk.	19500 —	
Til Façaderne 1000 Tdr. Cement à 5 Rd.	5000 —	
Til Blanding af Kalkmørtelen til Fundamenterne 400 Tdr. Cement à 5 Rd.	2000 —	
Sand til Cement, 200 Læs à 9 Mk.	300 —	
Rør, Staaltraad og Rørsøm	1220 —	
Før Tillæg af Stillads og Redskaber	5000 —	
Betontrin til samtlige brandfrie Trapper	1400 —	
Arbejdsløn	80500 —	
		319100 Rd.

Tømmerarbejde:

Til Tilskuerbygningen. Indbefattet Skiver og Buer til Anvendelse over Vinduer og Døraabninger, samt Stillads til Rejsning af Taget, Hængjern, Bolte, Spiger, dog undtagen de støbte Jernsko, der anvendes til Sprængbaandene	40630 Rd.	
Til Scenebygningen. Indbefattet Alt som ovenfor samt Buestil- lingen, der bliver at anvende over Scenen	42500 —	
Til Magasinbygningen. Indbefattet Alt som ovennævnt, dog lige- ledes undtagen de støbte Jernsko, som anvendes i et Spræng- værk over Koncertsalen	30867 —	
Pilotering til Theaterbygningen foruden Strækbjælker og Udgravning	43000 —	
		156997 —

Skiferdækkerarbejde:

Over Magasinbygningen	1912 Rd.	
— Scenebygningen	1935 —	
— Tilskuerbygningen	1918 —	
— Foyerbygningen	835 —	
		6600 —

Blikkenslagerarbejde:

Magasinbygningen, 231 løb. Al. karnisformig Tagrende, udvendig af galvaniseret Jern og indvendig udført med Zinkplader, 1 Rd. 3 Mk. pr. Al.	346 Rd.	
352 løb. Al. Nedløbsrør à 3 Mk. pr. Al.	176 —	
Scenebygningen. 128 løb. Al. Tagrende à 1 Rd. 3 Mk. pr. Al.	192 —	
192 løb. Al. Nedløbsrør à 3 Mk. pr. Al.	96 —	
Tilskuerbygningen, 144 løb. Al. Tagrende à 1 Rd. 3 Mk.	216 —	
216 løb. Al. Nedløbsrør à 3 Mk. pr. Al.	108 —	
		1134 —

Lateris.... 483831 Rd.

Transport.... 483831 Rd.

Jernstøberarbejde:

168 Stk. Jernsøjler med Plader, 3 Al. 18 Tom. lange, til Understøttelse af Scenens Gulv, 4 Rd. pr. Stk.	672 Rd.
10 Stk. Jernsøjler i Kjælderen til Understøttelse af Logerne, 25 Rd. pr. Stk.	250 —
10 Stk. Jernsøjler under Balkonen à 26 Rd. pr. Stk.	260 —
10 — — — 1ste Etage à 21 Rd. —	210 —
10 — — — 2den Etage à 20 — —	200 —
10 — — — Galeriet à 20 — —	200 —
14 — Hermes under Loftets Gesims à 40 — —	560 —
Jernsko til Tagværket	500 —

2852 —

Snedkerarbejde:

446 Fag Vinduer	4098 Rd.
502 Døre og Porte	8495 —
13000 Al. Fodpanel	3250 —
Panel, Skillerum mellem Logerne, Bænke, Stole, Haandgreb paa Trapperne m. m.	9157 —

25000 —

Smedearbejde:

446 Fag Vinduesbeslag	1255 Rd.
502 Port- og Dørbeslag	3282 —
Forskjellige Beslag	463 —

5000 —

Malerarbejde:

2105 □ Al. Skillerum og Beklædning	1750 Rd.
446 Fag Vinduer	900 —
7678 □ Al. Døre	639 —
Karmtykkelsen og Gliden	200 —
13000 løb. Al. Fodpanel	643 —
100000 □ Al. Vægge, Limfarve	2083 —
Dekoration af Tilskuerpladsen	1250 —
— af Foyererne	300 —
Aftrækning og øvrig let Dekoration	550 —
Uforudset Arbejde	400 —

8715 —

Glarmesterarbejde:

Magasin-Bygningen	596 Rd.
Scene-Bygningen	832 —
Tilskuer-Bygningen	105 —
Foyer-Bygningen	20 —

1553 —

Varme- og Ventilationsapparat	20000 —
Gas- og Vandledninger	12000 —
Maskineri	20000 —

Summa... 578951 Rd.

Beskrivelse af den under Mottoet „Hamlet“ indsendte Konkurrenceplan til Opførelse af en ny Theaterbygning i Kjøbenhavn.

Efter Bekjendtgjørelse af det under 6te December f. A. af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet udgivne Program til den nye Theaterbygning, har det været Indsenderens Bestræbelse at opnaa den muligst hensigtsmæssige Disposition af Rummene i den i Situationsplanen med A. B. C. D. angivne Bygningsplads.

Først maatte den forreste Del af den givne Plads, i Retningen A. B., som Hovedfacade mod Kongens Nytorv, blive tillagt Anlæggets Hoveddel, der indeholder Tilgange, Tilskuerrum og Scene. Til den i det Udvendige selvstændigt behandlede Hovedbygning slutter sig, ved det i Situationsplanen med H angivne Sted, (Heibergsgade) i sin Forlængelse visende fra Holmens Kanal til Heibergsgade, en 20 $\frac{1}{2}$ Alen bred Passage, der indeholder en 7 $\frac{3}{4}$ Alen bred Kjørevej i Midten og paa begge Sider 5 $\frac{1}{2}$ Alen brede Fortouge.

Da begge nævnte Bygningsdele blive selvstændigt retvinklet begrænsede og hensigtsmæssigt anlagte for mulig Udvidelse af Kommunikationen, saavel langs Holmens Kanal, som Tordenskjoldsgade, er den paa I projekterede Bygningsdel Magasinbygninger, som grændse til nævnte Gader og fortrinsvis indeholde Boutiker, der ogsaa strække sig ind i Passagen.

Ogsaa i Hovedbygningens Souterrainsplan, nærmest Passagen, befinder sig vistnok ogsaa Rum, som tillade Indretning af Boutiker, men lokale Forhold maa afgjøre, hvorvidt de skulle benyttes som saadanne.

Dersom der ved nærværende arkitektoniske Anordning af de tre Bygningsdele skulde opstaa en Adskillelse af disse indbyrdes, saa maa samtidig paa dette Sted fremhæves, at en bekvem Forbindelse alligevel kommer istand, som igjen forbinder den saa skarpt fremhævede Adskillelse af sammenhørende Elementer og ophæver de derved mulig indtraadte mindre heldige Omstændigheder.

Indsenderen har i den Henseende, fra Passagen til Scenen, som Hovedudgangspunkt, anlagt en Skraaning, som idet den paa den modsatte Side af Magasinbygningen fortsætter sig ned over, byder alle Bekvemmeligheder for Mellemførselen og navnlig for Transporten af Koulisser og andre til Dekorationen hørende Gjenstande, som er nødvendig for at yde tilstrækkelig og hensigtsmæssig Tjeneste.

Alle Magasinrum ere hvælvede og ellers brandfri konstruerede. Det højest heldige Anlæg af Bagtæppemagasinet, indeholdende 8500 Kubikalen Rum, har til Forbillede det nye Theater i Leipzig, opført 1865—68, som har vist sig saa fortrinligt. Det i Hovedbygningen værende Souterrainmagasin, saavel som de i Magasinbygningen reserverede Rum, tjene til Opbevaring af Koulisser og andre Dekorationsnødvendigheder, som de forskjellige Planer vise.

Ved opstaaende Ildsvaade ere paa Grund af den herværende afgrænsede Anordning af alle Bygningsdele, disse saameget som muligt uden Forbindelse og den størst mulige Sikkerhed tilvejebragt.

Ligesom Magasinrummene, saaledes ere, ogsaa de over Terrainet anbragte Boutiker hvælvede, alle Tagkonstruktioner af Jern med det mindst mulige Træværk. Alle øvrige Detailindretninger vises tydelig i vedlagte Planer.

Maalene i Tilskuerrummet efter Pladsens Anvendelse og Højden af de forskjellige Logerader grunde sig i det Væsenligste paa Theatret i Lüttich, der er bekendt for sine fortrinlige Indretninger. Alle Afgrændsninger svare nøjagtig til Programmet. Alle Trappeanlæg ere enten massive, ganske af Sten eller projekterede af Jern.

Angivelsen af de forskjellige Rums Bestemmelse findes i Planerne. Af de paa begge Sider af Theaterbygningen anbragte Gjennemkjørseler for den kongelige og for Hofkavalerernes Loge, bliver den paa Holmens Kanals Side bragt i passende Højde ved Hjælp af en anlagt Skraaning. Paa den anden Side, til Tordenskjoldsgade, skal derimod Gaden, Fortougene og Gjennemkjørselen ligge i samme Højde, for ikke i Dagens Løb at hindre Førselen. Passagen ved Forfaçaden til Kongens Nytorv er bestemt for Publikum og derfor holdt bredere end de paa Bygningens Side. Hovedindgangene for Publikum ere beliggende paa begge Sider af Hovedfaçadens fremspringende Parti.

Særskilte Indgange erholder tredje og fjerde Logerads Publikum, der ogsaa, om nødvendigt, kan benytte de særskilt indtegnede Kasseanlæg. Tilsvarende til den ved Forfaçaden liggende store Foyersal, ligger, som Afslutning af Theaterbygningen og fuldstændiggjørende den forreste Gruppe, over Bagtæppemagasinet, Koncertsalen for 500 Personer. — Ved Anvendelse af den i Passagen anbragte Trappe og Overgangen over samme, opnaar Indsenderen en fra Hovedbygningen selvstændig Afdeling, der kan benyttes særskilt. — For at tilfredsstille alle Fordringer skal ved større Festligheder en improviseret Trappe anbringes, antydet i Planen med røde Linier, som forbinder Tilskuerrum, Scene og Koncertsal og frembringer en Forbindelse, der neppe kan tænkes smukkere og mere storartet.

Med Hensyn til Opstillingen af nogen Plan for Fuldendelsen af Anlægget, maa Indsenderen, i Mangel af tilstrækkeligt Kjendskab til de lokale Forhold, lade sig nøje med at anføre, at Fuldendelsen vil lade sig opnaa den 1ste Sept. 1874, hvorved ogsaa den gennemførte Adskillelse af de enkelte Bygningsdele vil komme væsenligt til Gode.

Betræffende Bygningens ydre Arkitektur har det, ved Anvendelse af de største og simp-
lest mulige Forhold, men ogsaa ved de skjønnest mulig virkende Former, ligget i Indsenderens Bestræbelse at bringe til Anskuelse Bygningens Betydning, samt at faa et til den smukke Beliggenhed passende Udseende. Søjlehallen med den udsmykkede Gavgrund paa den kraftige Rustikunderbygning, mod Kongens Nytorv, danner Kjærnepunktet for Anlægget, det Heles Hovedpunkt, og finder, som allerede anført, ved Anbringelsen af Koncertsalen, en passende Udjævning og Afslutning til Sidefaçaden. Med Hensyn til denne Del af Anlægget, har det været Indsenderen om at gjøre, at give en saa smukt virkende og iøjnefaldende Gruppering som mulig, hvorfor den rigeste Arkitektur i Forening med Sculpturarbejder her vil blive anvendt. Tanken paa vort Lands Historie, paa dets Kongehus, som ogsaa paa de af vore Landsmænd, der have opnaaet uforgængelig Berømmelse, vore Heroer i Konsten, føre til Motivernes sammenhængende Fremstilling, der vil blive af dybeste Betydning for hele Anlægget

Gavlgruppe:

»Hamlet«, som den universelle Kulturs Repræsentant, staar i Tanker over Menneskenes Skæbne, støttende sig til Goriks Gravsten og holdende dennes Hjerneskal i Haanden.

Om Hamlet grupperer sig de Kræfter, der have dannet ham, Videnskaberne og Konsterne. Hjørnefigurerne, »Søvn« og »Død«, erindre om hans Betragtninger over Menneskenes Liv og Død.

»Hamlet« minder om »Tankens Betydning«.

Umiddelbart under Gavlgruppen, som Frise til Søjlehallen og fuldstændiggjørende Fremstillingen af Kulturens Repræsentanter, befinder sig Hoveddelen af Thorvaldsens herlige Alexandertog, der erindrer om »Handlingens Betydning«. De midterste Sculpturarbejder, der fuldstændiggjøre Sculpturerne i Hjørnerne over Bygningsssidernes Vinduesbuer, ere:

Videnskaberne: Filosofi og den praktiske Videnskab.

Konsterne: Digtekonsten og den bildende Konst.

I Rustikunderbygningens Nicher, ved Gjennemkjørselen befinder sig den tragiske Muse og den komiske Muse.

En perspektivisk Tegning af Theaterbygningen vil senere blive indsendt.

Tilskuerpladsen.

1. Parterre. Parquet.

Fire Fods Mellemrum. Pladserne $22\frac{1}{2}$ T. br.		
Fire Rader Bænke à $25 + 4 = 104$	104	Pl.
Numereret Parterre. 2 Fod $7\frac{1}{2}$ T. br. Mellemrum. Pladserne $19\frac{1}{2}$ T. br.		
Sex Rader Bænke à $30 + 2 = 182$	182	—
Unumereret Parterre 2 Fod 3 Tom. brede Mellemrum. Pladserne 18 T. brede		
1 Rad à 15	15	
6 Rader à 14	84	
3 Rader	30	
	<hr/>	129 —
Staaende Pladser	140	—
To Prosceniums-Loger à 7 Pladser	14	
Sexten Parterre-Loger à 6 Pladser	96	
	<hr/>	110 —
	<hr/>	Tilsammen 665 Pl.

2. Balkonen.

Prosceniums-Loge for Kongen og Hoffet.		
Balkon, numererede Pladser à $22\frac{1}{2}$ Tomme brede	98	—
1 Mellemløge	18	Pladser
2 Sideloger hver med 9 Pl.	18	—
	<hr/>	36 —
20 Loger à 6 Personer	120	—
	<hr/>	Tilsammen 254 Pl.

3. Første Etage.

2 Prosceniums-Loger à 7 Pladser	14	
1 Mellemløge	18	
2 Sideloger hver med 9 Pladser	18	
	<hr/>	50 —
24 Loger à 6 Personer	144	—
	<hr/>	Tilsammen 194 Pl.

4. Anden Etage.

2 Prosceniums-Loger à 7 Pladser	14	
16 Loger à 6 Pl.	96	
2 Rader numererede Pladser à $19\frac{1}{2}$ Tommes Brede	80	—
5 Rader à 18 Tommers Brede	156	—
	<hr/>	Tilsammen 346 Pl.

5. Galeriet.

1 Rad numererede Pladser à 19 Tommers Brede	82	—
7 Rader à 18 Tommers brede Pladser	330	—
	<hr/>	Tilsammen 412 Pl.

Rekapitulation.

Parterre	665	Pl.
Balkonen	254	—
Første Etage	194	—
Anden Etage	346	—
Galeriet	412	—

Tilsammen 1871 Pladser.

For Koncertsalen.

2 Gallerier, 1 ¹ / ₂ Alen ophøjede numererede Pladser, hvert for 70 Personer	140 Pl.
Sal, Gangene fratrukne	330 —

Tilsammen 470 Pl.

Orkesteret er beregnet til 80 Pladser for Medvirkende.

Beregning over Magasinrummene.

1. Magasin for Koulisser i Souterrainet 30 × 30 × 9 Alen højt	8100 Kb. Alen.
2. Bagtæppemagasin. 30 × 30 × 10 Alen højt	9000 — —
3.	
4. To Souterrain-Magasiner hvert 200 □ Alen med 9 Alens Højde . .	3600 — —

Tilsammen 46,260 Kb. Alen.

Garderobe-Magasin.

1. 271 □ Alen à 5 ¹ / ₂ Alens Højde	1,490 Kb. Alen.
2. 1338 □ à 7 Alens Højde	9,366 — —
3. 23 × 12 × 8 Alens Højde	3,128 — —

Sidste ved Siden af Skrædersalen. Tilsammen 13,984 Kb. Alen.

Opvarmning og Ventilation af den projekterede Theaterbygning bliver forbeholdt en særskilt Udarbejdelse, og Indsenderen forpligter sig til senere at forklare den i Planen angivne Methode.

Tilskuerrummet og Scenen erholde ligefrem Cirkulations-Luftopvarmning, ved Hjælp af en i Souterrain opstillet Calosifes, hvilken Opvarmning, under bestandig Tilstrømning af frisk opvarmet Luft, befordre den slette Lufts Frastrømning.

At foreslaa Opvarmning med Damp unnlader Indsenderen, paa Grund af de i de sidste Aar dermed gjorte slette Erfaringer.

Til Overslag af Bygningsomkostningernes omtrentlige Beløb, har Indsenderen benyttet den samme Maalestok, som er anvendt ved de betydeligste Theaterbygninger.

1. Theaterbygning inkl. Forhal, Underkjørseler, Scene og Tilskuerrum 8,968 □ Alen beregnet efter 45 Rdlr. □ Alen	403,560 Rdlr.
2. Passage 920 □ Alen à 30 Rdlr.	27,600 —
3. Magasinbygning 3,024 □ Alen à 30 Rdlr.	90,720 —

521,880 Rdlr.

Som Forklaring til de under Mottoet *ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ ΑΕΙΟΝ ΕΙΗ* indsendte Tegninger tillade vi os at fremsætte følgende: Som det vistnok eneste Rigtige ved saadanne Anlæg have vi sørget for bekvemme og rummelige Trapper med lette Tilgange, hvor det kjørende Publikum fuldstændig er adskilt fra det gaaende. Ved at anbringe de forskjellige Underkjørsler under Tilskuerpladsen, bliver der tilvejebragt en uhindret Tilgang til Trapperne, som hver for sig føre til de forskjellige Etager uden at Publikum kan komme paa andre Trapper end de til den bestemte Etage henhørende. For den indvendige Kommunikation i Tilskuerpladsen er der anbragt trede Trapper fra Gulv-Etagen indtil Galeriet. I det Haab, at Tegningerne ere saa fuldstændige og tydelige beskrevne, at en yderligere Forklaring bliver unødvendig, tillade vi os at henvise til Samme.

Murarbejdet.

Grunden udgraves til den nødvendige Dybde for Pilotering, alle Murtykkelser opføres efter de paa Tegningen viste Størrelser, Vestibulen hvælves med Kupler, Trapperne med Hvælvinger imellem Jernbjælker, alle de øvrige Bjælkelag ligeledes med Undtagelse af Tilskuerpladsen. Lofter og Vægge pudses, Kjælderen i Magasinbygningen berappes, Foyer for Gulv og Balkon Etage beklædes med Marmorstuk. Façaderne udføres af Cement Puds med Undtagelse af Søjlerne og Stukkaturarbejderne, som blive udførte af Bremer Sandsten. Sökkelen hensættes af Granit, ligeledes de udvendige Trapper. Hertil medgaar saavel til Theatret som til Magasinbygningen af Materialier:

Mursten til udvendig Brug 1230000 Stk. à 12 Rdlr.	14760	Rdlr.	
Mursten til indvendig Brug 7711000 Stk. à 11 —	84821	—	
Stenkalk 8760 Tønder à 11 Mk.	16060	—	
Murgrus 61320 — à 18 Sk.	11497	—	48 Sk.
Cement til Façadepuds m. m. 761 Tønder à 29 Mk.	3678	—	16 —
Skælsand 1522 Tønder à 24 Sk.	380	—	48 —
Isoleringsmateriale	135	—	
Granitsokkel og Trappesten 814 Alen à 14 Mk.	1899	—	32 —
Murarbejdsløn indbefattet Udgravning, Stillage og Redskaber. 52767	—		
			185998 Rd. 48 Sk.

Tømmerarbejdet

udføres af bedste Sort Træmateriale, til Piloteringen anvendes Kalmar Tømmer saavel til Pæle, som Strækholter og Aag. Til Gulv-Underlag, Tagværket i Magasinbygningen, og Skillerumstømmer anvendes kjærnefuldt Halmstads Tømmer, til alle Stolper og Dragere, som høvles, anvendes pommersk Tømmer; til alle Hovedtrapper anvendes Egeplanker af ren og tør Beskaffenhed, til Trinene, som lægges paa Jernvaager, og til de mindre Trapper bedste vestervigsk Fyrretræ. Alle Gulve skulle være af rent kjærnefuldt vestervigske Fyrrebrædder. Indskud og Forskalling af lyske Brædder; samt Plankeværk omkring Byggepladsen.....106580 —

Lateris....292578 Rd. 48 Sk.

Snedkerarbejdet.

Alle de i Tegningen viste Døre og Vinduer og Porte forfærdiges af godt vestervigsk Træ, i alle Lokaler og Værelser hensættes 12—5 Tom. højt Fodpanel. I Tilskuerpladsen forfærdiges og opstilles alle Barrierer og Beklædninger, som Tegningen viser, ligeledes Koncertsalen i Magasinbygningen o. s. v.; paa alle Trapper opsættes Mahognitræs Haandlister, endvidere Gulvet i Orkesteret af sammenlimede Flader..... 41450 —

Smede- og Jernstøberarbejde.

I alle Bjælkelag i Theaterbygningen med Undtagelse af Tilskuerpladsen henlægges Jernbjælker i de større Rum, de nødvendige Dragere i Søjlerne i Tilskuerpladsen og Magasinbygningen, som Tegningen viser. Til Hovedtrapperne henlægges Jernvaager. Jerntag over hele Theaterbygningen efter vedlagt Tegning. Alt Beslaget til Snedkerarbejdet leveres, ligeledes Armeringe, Ankere, Bolte, Spidsklemmere, Søm, Skruer o. s. v. 43000

Malerarbejdet.

Alt Snedkerarbejde stryges 3 Gange med Oliefarve; Dørene aares og lakeres; alle Vægge stryges med Limfarve med Undtagelse af Magasinrummet. Dekoration af Tilskuerpladsen, Foyer, Koncertsalen, Vestibule, Trapper og andet mere udføres ligeledes efter vedlagte Tegning..... 20000 —

Blikkenslager- og Skiferdækkerarbejde.

Tagene dækkes med gode engelske blaa Skifersten 14×24 Tom. og nagles med Kobbersøm; Rygningen dækkes med Patent Rygsten. Tagrender, Nedløbsrør, Indskudszink, Rendejern, Bøjler, Stifter og Forziringer anbringes..... 10423 —

Glarmesterarbejde.

Alle Ruder indsættes af godt hvidt Glas..... 4000 —
Tapetserer og Inventariesager..... 22000 —
Vandledning i Bygningen i de forskellige Lokaler med Brandhaner, Slanges, Reservoirs o. s. v. 5000 —
Gasledning, som tænkes anbragt i alle Lokaler efter den seneste Tids erhvervede Erfaringer saavel med Hensyn til Lysets Styrke, Lysets Dæmpning og Varmens Bortledning 15000 —

Varmeledning og Ventilation. Opvarmningen sker ved Damp, der udvikles i et isoleret Lokale, som er anbragt i Magasinbygningens Gaardsrum; tillige ventileres paa tilstrækkelig og hensigtsmæssig Maade med Hensyn til Lokalernes forskellige Anvendelse 30000 —

Stenhuggerarbejde.

De forskellige paa Tegningen viste Statuer og Prydelser med Frontespice udføres..... 41500 —
Konkurrence Præmier..... 3000 —
Arkitektens Honorar 16000 —
Konduktørernes Løn..... 4800 —
 Flytning af Garderoben..... 150 —
 do. af Inventariet 250 —
 do. af Maskineriet med Opstilling 3000 —

Summa 552151 Rd. 48 Sk.

Arbejdet tænkes udført saaledes: Theaterbygningen opføres først, og efter Fuldendelsen af denne overflyttes Inventariet og Maskineriet fra den gamle i den nye Bygning, derefter foretages Nedbrydning af det gamle Theater; interimistiske Inventarieskure og Kontorer opføres.

Da der i Overslaget er beregnet at anvendes nye Materialier saavel til Theaterbygningen som til Magasinbygningen, vil der ved Nedbrydelsen af den gamle Theaterbygning kunne indvindes en betydelig Sum (c. 10000 Rd.), ved at anvende de indvundne Materialier til Opførelsen af Magasinbygningen, ligesom de ville kunne anvendes til Opførelsen af Interimskure, Rydning af Pladsen, Brolægning etc.

ΤΩΝ ΜΟΥΣΩΝ ΑΕΙΟΝ ΕΙΗ.

Kjøbenhavn, den 5te Juni 1871.

